

TC

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

MÜZİK EĞİTİMİ BİLİM DALI

TÜRKİYE' DE SES EĞİTİMİNİN (ŞAN) GELİŞİMİ VE UZMAN GÖRÜŞLERİ İLE
DEĞERLENDİRİLMESİ

Nuran ACAR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman

Doç. Dr. Aynur Elhan NAYİR

KONYA-2014

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Öğrencinin	Adı Soyadı	Nuran ACAR
	Numarası	108309021016
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı/ Müzik Eğitimi Bilim Dalı
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Tezin Adı	Türkiye’de Ses Eğitiminin (Şan) Gelişimi ve Uzman Görüşleri ile Değerlendirilmesi

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yaptığımı bildiririm.

Nuran ACAR

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	Nuran ACAR
	Numarası	108309021016
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı/ Müzik Eğitimi Bilim Dalı
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	Doç. Dr. Aynur Elhan NAYİR
Tezin Adı	Türkiye'de Ses Eğitiminin (Şan) Gelişimi ve Uzman Görüşleri ile Değerlendirilmesi	

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan Türkiye' de Ses Eğitiminin (Şan) Gelişimi ve Uzman Görüşleri ile Değerlendirilmesi başlıklı bu çalışma 27/ 03 /2014 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı	Danışman ve Üyeler	İmza
Doç.Dr. Aynur Elhan NAYİR	Danışman	
Prof. Dr. Nalan YİĞİT	Üye	
Yrd. Doç Dr. Oğuz KARAKAYA	Üye	

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Öğrencinin	Adı Soyadı	Nuran ACAR
	Numarası	108309021016
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı/ Müzik Eğitimi Bilim Dalı
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Tezin Adı	Türkiye’de Ses Eğitiminin (Şan) Gelişimi ve Uzman Görüşleri ile Değerlendirilmesi

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Nuran ACAR

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	Nuran ACAR
	Numarası	108309021016
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı/ Müzik Eğitimi Bilim Dalı
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	Doç. Dr. Aynur Elhan NAYİR
Tezin Adı	Türkiye’de Ses Eğitiminin (Şan) Gelişimi ve Uzman Görüşleri ile Değerlendirilmesi	

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan Türkiye’ de Ses Eğitiminin (Şan) Gelişimi ve Uzman Görüşleri ile Değerlendirilmesi başlıklı bu çalışma 27/ 03 /2014 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı	Danışman ve Üyeler	İmza
Doç.Dr. Aynur Elhan NAYİR	Danışman	
Prof. Dr. Nalan YİĞİT	Üye	
Yrd. Doç Dr. Oğuz KARAKAYA	Üye	

ÖNSÖZ

Bu araştırmanın planlanmasında, geliştirilmesinde ve sonuçlandırılmasında eleştiri, öneri ve yönlendirmeleriyle önemli katkı sağlayan ve destek olan danışmanım sayın Doç. Dr. Aynur Elhan NAYİR'e, sanatsal ve mesleki olarak gelişmemde bilgi ve birikimlerini, maddi ve manevi katkılarını hiçbir zaman esirgemeyen, kendisinden sürekli olarak yararlandığım sayın Prof. Dr. Nalan YİĞİT'e, ders aşaması sürecinde bilgi birikiminden faydalandığım hocam Prof. Yusuf AKBULUT'a, lisans eğitimim süresince kendisinden çok şey öğrendiğim, mezuniyet sonrasında da bilgi ve tecrübesinden sürekli olarak yararlandığım değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Oğuz KARAKAYA' ya, tezimin her aşamasında manevi destekleri ile yanımda olan kıymetli hocalarım Doç. Dr. Dilek ZERENLER ve Uzm. Kadir Ersan BİLGİN' e, uzman görüşlerinde desteklerini esirgemeyip bana yardımcı olan başta Prof. Dr. Ayşe Meral TÖREYİN, Prof. Dr. Mustafa YURDAKUL, Doç. Dr. Sema SEVİNÇ, Doç. Dr. Sibel Jagoda, Yrd. Doç. Dr. Serda TÜRKEK OTER, Yrd. Doç. Dr. Ayşegül ARAL ALTIOK, Öğr. Elm. Gölge ŞEKERAMBER'e, lisans eğitimim boyunca her konuda destek olan ve branşımda gelişmemi sağlayan hocalarım Elif Bilge KURTULDU'ya ve Sühan İRDEN'e, bana karşılıksız her türlü fedakarlığı gösteren, okutan, her koşulda yanımda olan annem, babam, canım kardeşime ve her zaman yanımda, destekçim ve değerlim olan biricik eşim Mustafa ACAR'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Nuran ACAR
	Numarası	108309021016
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı/ Müzik Eğitimi Bilim Dalı
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	Aynur Elhan NAYİR
Tezin Adı	Türkiye’ de Ses Eğitiminin (Şan) Gelişimi ve Uzman Görüşleri ile Değerlendirilmesi	

ÖZET

Bu araştırmada, ülkemizdeki ses eğitiminin tarihi gelişimi araştırılarak, günümüze değin açılan kurumlar ve program içeriklerinin analizi yapılmıştır. Ses eğitiminin günümüzdeki durum tespitinin yapılması uzman görüşleri ile desteklenmiştir.

Tarama modeli ve nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu araştırmada, literatür taraması ve ses eğitimi alanında uzman öğretim elemanları ile standartlaştırılmış açık uçlu görüşme tekniği kullanılmıştır.

Ses eğitiminin yer aldığı kurumlar olan, eğitim fakülteleri müzik öğretmenliği bölümleri, devlet konservatuarı opera-şan ve Türk müziği bölümleri, güzel sanatlar fakülteleri vb. araştırmanın sınırlılıklarını belirlemektedir. Araştırmada, bu kurumlarda geçmişten günümüze ses eğitimi yöntemlerini inceleyerek derslerin tekniği, koşulları, sistemi ve hangi nitelikte eğitimcilerle verildiği, hem kaynak tespiti ile hem de uzman görüşleri yardımı ile saptanmıştır.

Araştırmanın sonucunda Türkiye’de ses eğitimi veren kurumların sayıca yetersizliği, kurumlardaki ders saatinin öğrencilerin gelişimi açısından yeterli gelmediği, akademisyen eksikliği dolayısı ile derslerin birden fazla öğrenci ile yapılıyor olması günümüzdeki mevcut durumda yaşanan eksikliklerdir. Uzman görüşlerinden edinilen bilgiler doğrultusunda eğitim fakülteleri müzik eğitimi anabilim dalları, konservatuvarların opera-şan bölümleri ve güzel sanatlar fakülteleri müzik bölümlerinde ses eğitimi derslerinin ortak bir teknik olan Bel Canto tekniği ile yapıldığı, konservatuvarların Türk müziği bölümlerinde ise henüz ortak bir teknik ve sistemde yapılmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Bu bilgiler doğrultusunda Türk Sanat ve Türk Halk müziği repertuarı üzerine çalışma yapılarak ses eğitiminde kullanılabilir şan tekniğine uygun eserler belirlenmeli, mevcut eserler eşliklendirilmeli ve yeni eserlerin üretilmesine besteciler teşvik edilmelidir.

Araştırmanın sonuçlarına göre belirlenen önerilerin, ileride yapılacak olan program geliştirme çalışmalarına katkı sağlayacağı umut edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ses Eğitimi, Bireysel Ses Eğitimi, Şan

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Nuran Acar
	Numarası	108309021016
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Fine Arts Education/ Music Education
	Programı	Master With Thesis
	Tez Danışmanı	Assoc. Prof. Dr. Aynur ELHAN NAYİR
Tezin İngilizce Adı	Historical Development of Voice Training (Singing) in Turkey and Its Evaluation Through Experts' Opinion	

SUMMARY

In this study, historical development of voice training (singing) in our country was researched, institutions opened until today and content of their programs were analyzed. Situation assessment of voice training at the present time was supported through experts' opinions.

In this study, in which review model and qualitative research method were used, standardized open-ended interview was applied for academicians, who are expert in fields literature review voice training.

Institutions, where voice training takes place, such as departments of music education at faculties of education, departments of opera-voice training and Turkish music at state conservatories, faculties of fine arts etc. determine research's borders. In this study, "Voice Training" methods at these institutions from past to present were reviewed, lectures' techniques, conditions, systems and quality of academicians were defined with the aid of both reference detection and experts' opinions. Conclusion and suggestions were offered according to results concluded through experts' support.

In conclusion of the study, answers were looked for the most proper way of voice training in terms of method and technique.

In conclusion of the research, a number of institutions, where individual voice training, are not adequate, course hours are not enough for students' development and courses being done with more than one student due to the lack of academicians are the problems in the present day. In accordance with informations obtained from expert views, voice training courses were made with the Bel Canto technique in the departments of music education at faculties of education, departments of opera-voice training at conservatories and music departments at faculties of fine arts, however in Turkish music departments, it is understood that the setting is not established in technique and system. In the view of such information, by doing study on Turkish folk music and Turkish classical music repertoire, songs, which are proper for singing technique and voice training, should be determined. Existing songs should be played simultaneously and composers should be supported to create new compositions.

Suggestions determined according to results of the study are expected to contribute to program development works, which will be conducted in the future.

Keywords: Voice Training, Personal Vocal Training, Singing

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK SAYFASI.....	1
TEZ KABUL FORMU	2
ÖNSÖZ	3
ÖZET	4
SUMMARY	6
İÇİNDEKİLER.....	8
TABLolar LİSTESİ	10
RESİMLER LİSTESİ	13
KISALTMALAR LİSTESİ.....	14

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ.....	15
1.1.Problem Durumu	18
1.2.Araştırmanın Amacı	18
1.3.Araştırmanın Önemi	18
1.4.Varsayımlar (Sayıltılar).....	19
1.5.Sınırlılıklar	19

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL YAKLAŞIMLAR	20
2.1.Türkiye’de Cumhuriyet’ten Önce Müzik Eğitimi	20
2.2.Türkiye’de Cumhuriyet’ten Sonra Müzik Eğitimi	24
2.3.Ses Eğitimi	49
2.4.İlgili Kaynaklar.....	54

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM.....	56
3.1.Araştırmanın Modeli.....	56
3.2.Çalışma (Uzman) Grubu	56
3.3.Verilerin Toplanması.....	57

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR.....	59
4.1.Türkiye’de Cumhuriyet’ten Önce Ses Eğitiminin Tarihi Gelişimine Ait Bulgular ve Yorumlar	59
4.2. Türkiye’de Cumhuriyet’ten Sonra Ses Eğitiminin Tarihi Gelişimine Ait Bulgular ve Yorumlar	61
4.3. Ses Eğitiminde Günümüzde Geline Durum Hakkında Uzman Görüşlerine Ait Bulgular ve Yorumlar	97

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER.....	115
5.1.Sonuç	115
5.2.Öneriler	120
KAYNAKÇA.....	122
EKLER	133
ÖZGEÇMİŞ.....	150

TABLULAR LİSTESİ

Tablo-1:Cumhuriyet'ten sonra müzik eğitimi ve ses eğitimi alanlarında gerçekleştirilen köklü yenilikler

Tablo-2:Musiki Muallim Mektebi eğitim programları

Tablo-3:Gazi Eğitim Enstitüsü Müzik Şubesi eğitim programları

Tablo-4:Gazi Yüksek Öğretmen Okulu Müzik Şubesi eğitim programları

Tablo-5:Gazi Eğitim Fakültesi Müzik Bölümü lisans programı

Tablo-6:Cumhuriyet dönemi müzik öğretmeni yetiştiren dört ayrı kurumun programlarında bulunan ortak dersler

Tablo-7:Cumhuriyet'ten sonra müzik eğitimi ve ses eğitiminin dönemsel yeniliklerle gösterilmesi

Tablo-8:Ülkemizde müzik öğretmeni yetiştiren eğitim fakülteleri

Tablo-9:Ülkemizde eğitim veren konservatuvarlar

Tablo-10:Türk müziği eğitimi veren kurumlar

Tablo-11:Türkiyedeki güzel sanatlar fakülteleri ve bölümleri

Tablo-12:Silahlı Kuvvetler Bando Okullar Komutanlığı Bando Astsubay Meslek Yüksek Okulu Müşterek Meslek Dersleri Grup Başkanlığı 1.sınıf ders programı

Tablo-13:Silahlı Kuvvetler Bando Okullar Komutanlığı Bando Astsubay Meslek Yüksek Okulu Müşterek Meslek Dersleri Grup Başkanlığı 2.sınıf ders programı

Tablo-14:Ses Eğitimi programlarında çeşitli yaklaşımlar (1970-2002)

Tablo-15:Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Bölümü Müzik Öğretmenliği ses eğitimi ders programı

Tablo-16:Hacettepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Opera Anasanat Dalı ses eğitimi ders programı

Tablo-17:Hacettepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Tiyatro Anasanat Dalı ses eğitimi ders programı

Tablo-18:Sakarya Üniversitesi Devlet Konservatuvarı ortak seçmeli ders içerikleri

Tablo-19:İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı TSM Anasanat Dalı ses eğitimi ders programı

Tablo-20:Afyon Kocatepe Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı Türk Sanat Müziği bölümü ses eğitimi ders programı

Tablo-21:Gaziantep Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı TSM Anasanat Dalı Bireysel Ses Eğitimi Ders Programı

Tablo-22:Gaziantep Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı THM Anasanat Dalı Bireysel Ses Eğitimi Ders Programı

Tablo-23: Ege Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Türk Müziği bölümü ses eğitimi ders programı

Tablo-24:Selçuk Üniversitesi Dilek Sabancı Devlet Konservatuvarı Geleneksel Türk Müziği bölümü ses eğitimi ders programı

Tablo-25:Güzel Sanatlar Fakülteleri Müzik Bölümleri Lisans Programlarındaki Ses Eğitimi alanı ile ilgili derslerin dağılım tablosu

Tablo-26:Türkiye’de ses eğitimi verilen kurumların sayıca yeterliliği hakkında uzman ses eğitimcilerinin görüşleri

Tablo-27:Ses eğitimi veren eğitimcilerin kendi alanlarında nitelikleri hakkında uzman ses eğitimcilerin görüşleri

Tablo-28:Türkiye’de ses eğitimi veren eğitimci sayısı hakkında uzman ses eğitimcilerin görüşleri

Tablo-29:Ses eğitiminde kullanılan teknikler hakkında uzman ses eğitimcilerin görüşleri

Tablo-30:Ses eğitiminde kullanılan kaynakların yeterliliği hakkında uzman ses eğitimcilerin görüşleri

Tablo-31:Günümüzde verilen ses eğitiminin, nitelik olarak öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayıp karşılamadığı hakkında uzman ses eğitimcilerin görüşleri

Tablo-32:Bireysel ses eğitimi ders saatlerinin yeterliliği hakkında uzman ses eğitimcilerinin görüşleri

Tablo-33:Üniversitelerde verilen ses eğitimi müfredat olarak değerlendirildiğinde neler değişebilir sorusu hakkında uzman ses eğitimcilerin görüşleri

RESİMLER LİSTESİ

Resim-1: Muzika-i Hümayun'un Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası, Askeri Bاندosu ve Fasıl Topluluğı'na dönüşümünü anlatan orkestra topluluğunun bulunduğu resim

Resim-2: Musiki Muallim Mektebi (1924)

KISALTMALAR LİSTESİ

GSL: Güzel Sanatlar Lisesi

G.S.F: Güzel Sanatlar Fakültesi

Y.Ö.K: Yüksek Öğretim Kurumu

M.M.M: Musiki Muallim Mektebi

M.E.B: Milli Eğitim Bakanlığı

BÖLÜM 1

GİRİŞ

İnsanlığın iki milyon yıllık geçmişi olduğu düşünülduğünde, var oluş sürecinden bu yana çevresindeki sesleri algılayıp çözümlyerek değerlendirmiş, zaman içerisinde bunları bir anlatım biçimine dönüştürmüş ve hareket, jest ve mimiklerle kendini ifade etmeye çalışmıştır. Önceleri sözcükler ve sesler arasında işbirliği kurmuş ve iletişim metotlarını türetmiş, daha sonraları ise müziğe başvurarak sesini eğitmek ve geliştirmek yollarını aramış yüz yıllar boyu süren çabaların ve aşamaların sonunda da, ses tekniği ve eğitim metotlarını geliştirerek günümüze ulaştırmıştır.

Müzik, tüm dünyada hiçbir çevirisi olmadan ve buna gereksinim duyulmadan konuşulan, düşünülen, duyulan, hissedilen, dinlenen, belki de en önemlisi, yaşanan ve paylaşılan ortak tek dildir. Müzik, dili ve dini farklı insanları aynı ezgide birleştirecek güce sahiptir ve bu güç diğer sanat dalları içerisinde müziğe farklı bir yer ve ayrıcalık sağlamıştır.

İnsan yaşamında bu denli öneme sahip olan müzik de her alan gibi eğitimle desteklenmekten eksik kalmıştır. Bu durum insanlara seslerinin eğitilmesi ve terbiye edilmesi gerektiğini öğretmiştir. İnsanlığın var oluşundan bu yana seslerini eğitime konusundaki çabaları birçok millet tarafından farklı girişimlerle çeşitlenmiştir. İlk şan çalışmalarının 4. yüzyıldan itibaren başladığını ve 16. yüzyılda opera sanatının doğuşu ile ses eğitimi konusunun daha da önem kazandığını söyleyebiliriz. Seslerini eğitmek ve daha hoş tınılarla müziksel dokunuşlarda bulunmak isteyen insanlar, 4. yüzyıldan bu yana seslerini eğitmek amacıyla ses eğitime yönelmiş, çeşitli teknikler bulmuş, geliştirmiş ve zaman içinde bunu profesyonel bakış açısı ile teknik eleman yetiştirerek kurumlaştırmıştır.

Günümüzde ses eğitimini kısaca anlatacak olursak; Her yaş ve her nitelikteki sesler için öncelikle eğitsel amaçlar doğrultusunda konuşma ve şarkı sesinin doğru kullanımına yönelik temel davranışları kazandırma sürecidir. Bireysel olarak programlanabildiği gibi topluluklar için de düzenlenebilir. Eğitimin planlanarak uygulanması süreci, öğrencide geliştirilmesi hedeflenen davranışların önceden belirlenerek sıralanması, yaş ve ses özelliklerine uygun öğrenme yaşantılarının düzenlenmesi ve bu düzenlemelerin beklenen

davranışları geliştirip geliştirmedığının ortaya konulması için gerekli verileri elde etmeyi ve değerlendirme aşamalarını kapsamaktadır (Çevik, 2006: 10).

İtalya’da Bel Canto (güzel şarkı söyleme), Fransa’da declamasyon (söz söyleme, konuşma sanatı), Almanya’da sesin sözle bağlantılı olarak en doğru şekilde okunması esasına dayanan şan tekniği tarih boyunca çeşitli evrimlere uğrayarak gelişmiştir. Ses eğitiminin tarihi gelişimine baktığımızda “şarkı söyleme sanatı” demek olan şan, müzikte ilk sistemleştirilen sanat dallarındandır. Bu anlamda şan sanatı tarihini incelediğimizde, İtalya’ da 4. yüzyıldan başlayarak şan tekniğinin geliştirilmesi için çaba harcandığını, M.S. 314 yılında Papa olan Silvester’in, ilahilerin ezberlenmesi, nefes tekniklerinin geliştirilmesi için bir şan okulu kurduğunu ve 6. yüzyılın sonlarında Papa olan Gregorius’un, şan okullarının ders programlarını geliştirdiğini, yine Shola Cantorum’daki dokuz yıllık şan eğitimine onun döneminde başladığını görmekteyiz (Şenkibar,1999:3). Bu gelişmelerle birlikte şan sanatı, 15. yüzyıl ve 16. yüzyılın sonuna kadar gelişme göstermiştir.

Şan (ses eğitimi) sanatının ülkemizdeki gelişim süreci ise; Osmanlı Devleti’nin opera ile tanışmasıyla birlikte başlar. Ayrıca Osmanlı Devleti, Batı müziği ile tanışmadan önce müzik eğitimini Mevlevihaneler, Mehterhaneler, Dârü’l Huffâz, Dârü’l Kuralar ile tekke ve medreseler gibi okullar da vermiştir. Ses eğitimi o dönemde ayrı bir ders olarak değil müzik eğitimi dersleri içerisinde bir bölüm olarak yer almıştır. Bu anlamda Osmanlı Devletinde ses eğitimi adına çalışmaların ilk olarak müzik eğitimi dersleri içerisinde yer aldığını söyleyebiliriz. Zaman içerisinde imparatorluğun batılı devletlerle olan ilişkilerin artması ve Lale Devrine girilmesiyle ses eğitimi alanındaki çalışmalar daha da artmıştır. Lale Devri (1715-1730) olarak adlandırılan ve sanatsal yaşamın önem kazandığı barışçı dönemde, Osmanlı Devleti ile Avrupa ülkeleri arasında kültür ilişkilerinin temeli atıldığı söylentileri vardır. Batılı anlamda bir müzik kurumu olarak Muzıka-i Humayun’un etkinliğe başlaması ünlü İtalyan opera bestecisi Gaetano Donizetti’nin ağabeyi olan Giuseppe Donizetti’nin (1788-1856) İstanbul’a getirilmesi ile başlar (1828). Donizetti, batı müziği yöntemlerine göre bandoyu eğitmiş ve geliştirmiştir. Muzıka-i Hümayun, aynı zamanda bir müzik okulu özelliğini kazanmıştır. 19. yüzyılın ikinci yarısındaki gelişmelerin başka bir yönü, opera sanatının ve ses eğitiminin de topluma tanınmış olmasıdır. Özellikle 1846-1885 yılları arasında İstanbul’da yabancı opera toplulukları sıkça temsiller vermiştir. 1908’de ilan edilen Meşrutiyetle birlikte Muzıka-i Hümayun’da görevli olan yabancı müzikçiler ülkelere gönderilmiş, onların yerine yetişkin Türk müzikçiler atanmıştır (Say, 2000: 509,511).

Müzik derslerinin okutulmaya başlandığı ilk resmi kurum/okul Darüşşafaka'dır. Müzik derslerinin bu kurumda, 1874 yılında Zekai Dede tarafından 1897 deki ölümüne kadar verildiği bilinmektedir. Her yıl okula giren öğrenciler arasından güzel sesli olanları seçip eski usulle/meşk yöntemiyle eserleri öğrettiği bu okulda, uzun yıllar meşk ile müzik eğitiminden vazgeçilmediği kaydedilmektedir. 1925 yılından sonra müzik eğitiminin batılılaştırılması maarif vekâletince daha fazla önem kazanmış, iki tür müzik eğitimi solfej ve meşk olarak 1930'lu yıllara kadar devam etmiştir (Behar, 2006: 139).

Müzik eğitimi verilen kurumlar çoğalarak birçok farklı sanat dalında eğitim vermiştir. Bu kurumların programlarında ses eğitimine yer verilmiştir. Bu sanat dallarının tek tek incelenerek ses eğitiminin gelişimi araştırılmalıdır.

Bu çalışmada, Türkiye'de Cumhuriyet öncesi ve sonrası ses eğitiminin gelişim süreci incelenerek, mevcut durumun uzman görüşleri ile desteklenmesi ve çıkan sonuçlara göre ses eğitiminin (şan) günümüzdeki durumu incelenmiş ve değerlendirilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Bu bilgiler ışığında problem cümlesi şu şekilde oluşturulmuştur;

Türkiye’de ses eğitiminin (şan) tarihi gelişimi ve günümüzdeki durumun uzman görüşleri ile değerlendirilmesi nasıldır?

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, Türkiye’de ses eğitimi disiplin alanının tarihsel gelişimini incelemek ve bu sürecinde gerçekleşen yenilik ve düzenlemeleri saptayarak ses eğitimi alanına akademik anlamda katkı sağlayacak bir çalışma ortaya koymaktır. Çalışmamızda yapılan araştırmalar, yıllardır süregelen ve günümüzde var olan ses eğitimi bilgilerinin derlenip kısa, sade ve yalın bir biçimde ortaya koymaktadır. Araştırmamızda, tarihsel süreç, kaynak ve doküman yardımı ile bireysel ses eğitiminin günümüzdeki durumu ise uzman görüşlerinden faydalanarak yazılmış olup, hala yetişmekte olan ses eğitimi öğrencilerine ve bu alana ilgi duyan insanlara yarar sağlaması amacı ile yapılmıştır.

Bu amaca yönelik olarak araştırmada aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır;

1. Ses eğitiminin Cumhuriyetten önce Türkiye’de tarihsel gelişimi nasıldır?
2. Ses eğitiminin Cumhuriyetten sonra Türkiye’de tarihsel gelişimi nasıldır?
3. Ses eğitiminin günümüzde geldiği durumu hakkında uzman görüşleri nasıldır?

1.3.Araştırmanın Önemi

Ses eğitimi alanında birçok araştırma yapılmış olmasına rağmen, Türkiye’de ses eğitiminin tarihi gelişimi ve günümüzdeki durumunun uzman görüşleri ile değerlendirilmesi bir tez konusu olarak ele alınmamıştır. Bu anlamda üniversite kütüphaneleri, Yüksek Öğretim Kurumu yayın ve dokümantasyon dairesi tez merkezi referans alındığında, bu araştırmanın alanında yapılan ilk araştırma olması araştırmanın önemini ortaya çıkartmaktadır.

1.4.Varsayımlar (Sayıtlar)

Ulaşılan bilgilerin bu araştırmanın amacına, konusuna uygun olduğu, tarama ve görüşme yöntemiyle elde edilen bilgilerin araştırmayı desteklediği, ulaşılan tez, makale, kitap ve bu konuya hakim olan uzmanların alanlarındaki yeterli bilgi ve birikime sahip oldukları, kaynakların doğruluğunun saptandığı araştırmanın varsayımlarıdır.

1.5.Sınırlılıklar

Araştırma

1. Ses eğitimi ve bu dersi birbirinden farklı yöntemlerle verdiği düşünülen birbirinden alan olarak farklı eğitim kurumları,
2. Ses eğitimi derslerinde kullanılan materyaller, kaynaklar, yöntem ve teknikler,
3. Örnekleme oluşturan bölümlerdeki ses eğitimcilerinden, araştırmaya gönüllü olarak yarar sağlamak isteyenlerle standartlaştırılmış açık uçlu görüşme,
4. Araştırmacının ulaşabildiği kaynak ve dokümanlar,
- 5.Lisansüstü çalışmalara ayrılan süre ve araştırmacının maddi olanakları ile sınırlandırılmıştır.

Güzel sanatlar fakülteleri ve güzel sanatlar liseleri ders içeriklerinde “Bireysel Ses Eğitimi” dersi olmasına rağmen uygulamada farklılıklar görülmektedir. Bu yüzden yalnızca tarihi gelişim içinde yer verilmiştir. Tiyatro bölümlerinde ise ses eğitimi dersi opera-şan bölümü akademisyenleri tarafından verildiği için uzman akademisyen görüşlerinde bu bölümlere yer verilmemiştir.

BÖLÜM 2

KAVRAMSAL YAKLAŞIMLAR

2.1.Türkiye’de Cumhuriyet’ten Önce Müzik Eğitimi

Cumhuriyet tarihi öncesi “sanat” denilince, akla ilk gelen Osmanlı müzik kültürüdür. Bu anlamda, ülkemizde müzik kültürünün ve bunun alt kollarından biri olan ses eğitiminin seyrini belirleyen Türk ve batı müziğini, doğuşundan gelişimine kadar ele aldığımızda;

Ülkemizde profesyonel müzisyen yetiştiren kurumlarımızın tarihçesine baktığımızda, 13. Yüzyılda askeri müzik eğitimi veren “Tabilhane” lerden başlatılabilir. Bu eğitim ocağını Osmanlılarla “Mehterhane” ler ile saraydaki “Enderun” okulu ve Guiseppe Donizetti’nin yönettiği “Muzika-i Hümayun” daki saray müzik okulu izlemiştir (Say, 1998: 277).

Hunlar zamanındaki adı Tuğ olan, Selçukluların Tabilhâne veya Nevbethâne dediği ve Fatih’ten sonra da “Mehterhâne-i Hümayun” olarak isimlendirilen kurumlarda “Dini Musiki” icrası da yapıldığı bilinmektedir (Tanrıkorur, 2003: 23). Yine bu dönemde Mevlevihaneler, Tekkeler, Darüşşifalar, Bimarhaneler, Camiler gibi kurumlara ilaveten Darü’t Tâlimi Musiki, Gülşen-i Musiki Mektebi, Darü’l Feyz-i Musiki gibi çeşitli illerde faaliyet gösteren musiki cemiyetlerinde de Dini musiki eğitimi kısmen ya da devamlı olarak yapılmıştır (Demir, 2013: 59).

Osmanlılarda uzun yıllar geleneksel tek sesli müzik anlayışı hâkim olmuştur. Osmanlı müziği denilince akla daha çok askeri müzikler, askeri müzik denilince de akla meşhur savaşa hazırlık marşları olarak bilinen mehteran takımının mehter marşları gelmektedir. Elbette sadece Osmanlı’da müzik askeri müzikten de ibaret değildir bunların yanında saray müziği, âşık edebiyatına has türküler, halk müzikleri, mevlitler, ilahiler de Osmanlı müzik yapısını oluşturan sanat kollarındandır. Yine de Osmanlı müzik yapısı saray çevresinde oluşmuş ve gelişmiştir denilebilir. Çünkü hemen hemen her Osmanlı padişahı müzikle yakından ilgilenmiş, bestekârlara yakın durmuşlardır. Müzik dalı en parlak ihtişamlı yıllarını tarihten de bilindiği üzere 18.yüzyılın başlangıcı ile yaşamıştır. Osmanlı Devleti ile Avrupa ülkeleri arasında kültür ilişkilerinin temeli Lale Devri (1715-1730) olarak adlandırılan ve sanatsal yaşamın önem kazandığı barışçı dönemde atıldığı söylenebilir (Say, 2000: 509,511). Lale

devri ile artan batı merakı müzik alanının da gelişmesine, Osmanlı'nın batı müziği ile tanışmasına katkı sağlamıştır.

Osmanlılar döneminde genel müzik öğretimi Sübyan okulları, Medreseler, Enderun okulları, tekkeler ve saraylarda yaygınlaşırken; mesleki müzik öğretimi ise daha çok Mehterhaneler, Dârü'l Huffâz, Dârü'l Kuralar ile tekke ve medreselerin belli bölümlerinde yapılmıştır. Bu dönemde müzik öğretimi devletin genel eğitim politikaları çerçevesinde daha çok dinsel ve geleneksel bir sisteme uygun olarak yapılmıştır (Say, 2001: 119).

19. Yüzyıl İstanbul'daki Türk Musikisinin en üst düzeyde icra edildiği yer, hiç şüphesiz saraylar olmuştur. IV. Mustafa'nın bir yıllık çok kısa zaman dilimi (1807-1808) hariç tutulursa, Sultan III. Selim, II. Mahmut ve bu ikisi gibi olmasa da Abdülmecit, Abdülaziz, V. Murad ve II. Abdülhamit gibi, aynı zamanda iyi birer bestekâr ve sazende musikişinas da olan padişahların (Özpekel, 1987: 628) hüküm sürdüğü bu yüzyıl Osmanlı sarayı, düzenlenen muhteşem musiki meclisleri sayesinde çok renkli görüntülere sahne olmuştur. Bu tür toplantıların yapıldığı dönemlerde Türk musikisi, saray ve ekâbir takımından daima himaye görmüş ve teşvik edilmiştir.

Sarayın önemli bir musiki merkezi olması, bu güzel sanatın yalnızca saray ve çevresinde icra edildiği anlamına da gelmez. Sarayın dışında kalan, cami, tekke, mehterhane, esnaf loncası, semai kahvesi, cemiyet, konak, ev ve çalgılı meyhane gibi mekânlarda, Mevlit, İlâhî, Destan, Koşma, İstanbul'a has şarkı ve türküler söylenmiştir. Böylelikle halkın her kesimine seslenen musiki, toplum hayatında yerini alarak, vazgeçilmez bir sanat geleneği olarak yaşatılıp geliştirilmiştir (Demirtaş, 2009: 149).

Mesleki müzik eğitiminin bilinçli, planlı ve sürekli olarak yapıldığı ve ilk Osmanlı örgün sivil eğitimi kurumu olarak da nitelendirilen Enderun okulları, daha çok Geleneksel Türk Sanat Müziği'nin ve Türk Din Musikisinin öğretildiği mekânlar olmuştur. Bu kurumlar günümüzde bir bakıma Konservatuvarlara da benzemektedir (Uçan, 1997: 42).

Musiki eğitiminin temeli kurumsal anlamda Selçuklular döneminde Nizamiye medreseleriyle atılmış, Osmanlı döneminde ise bu kurumlar gelişerek ilerleme kaydetmişlerdir. Orta öğretimden yükseköğretime kadar her düzeyde eğitim veren medreselerde matematik, astronomi, fizik vb. ilimlerin yanında dine dayalı müzik eğitimi de

verilmiştir (Demir, 2013: 59). Bu kurumlarda öğrencilere Ezan, Kur-an, İlahi vb. Dini Musikiye ait formların teorik olarak öğretilmesinin yanında uygulamalı eğitimlerinin de yapıldığı bilinmektedir (Tanrıkorur, 2003: 22-32).

1839'da başlayan "Tanzimat Dönemi" ne kadar okullarda müzik dersi yapılmamıştır. O zamanki medreselerde çocuklara verilen eğitimde yalnızca ilahiler söylenmiş, her gün öğrenimin bitiminde hep birlikte "Salavât-ı Şerif" okutularak gün sona erdirilmiştir. 1848'de kurulmuş olan "Muallim Mektepleri" nin ilk programlarında müzik eğitimi konusu yer almamıştır. 1870 yılında programlar yenilenmiş, bugünkü ilkokul ve ortaokul karşılığı olan "Sıbyan" ve "Rüştiye" sınıflarına müzik dersi konmuştur.

Tanzimat döneminde (1839-1876) açılan Kız Rüştiyeleri (ortaokulları) programında zorunlu olmayan musiki derslerine yer verilmiştir. Mutlakıyet Dönemi'nde (1878-1908) Kız Öğretmen Okulu (Darülmuallimat) programında her üç sınıfta haftada 1 saatlik musiki dersi yer almış ve bazı ilçelerde açılan özel anaokullarında müzik eğitimi yapılmaya başlanmıştır. II. Meşrutiyet Dönemi'nde ise ilköğretim öncesi (okulöncesi) ile ilk ve orta öğretimde müzik eğitiminin yer alması, yerleşmesi ve modernleşmesinde önemli adımlar atılmıştır (Uçan, 2005, 423).

1869 yılında yürürlüğe giren "Maarif-i Umumiye Nizamname" si ile Osmanlıda önceleri kız okulları ve kız öğretmen okulları programlarında, daha sonraları da bazı ilkokulların ders dışı etkinliklerinde müzik dersine yer verildiği görülmektedir (Gül ve Bozkaya, 2010: 135).

Osmanlı İmparatorluğu'nun İtalya'da doğan opera sanatıyla tanışması ise II. Selim dönemine kadar uzanmaktadır. 19. yüzyılın sonunda yalnız İstanbul'da değil, Selanik ve İzmir'de İtalyan opera kumpanyalarının halka açık konserler verdiği bilinmektedir. Operanın gelişimi 17 Eylül 1828'de II. Mahmut'un Donizetti'yi saraya getirtmesi ile başlamış ve Donizetti sarayda 28 yıl görev yapmıştır. Osmanlı İmparatorluğu Müzikalarının genel eğitimini unvanıyla Enderun-u Hümayun ağalarından seçtiği elemanlarla ilk bando müzikayı kurmuş, İtalya'dan gerekli eğitimci ve enstrümanlar getirtmiş, Dolmabahçe sarayının karşısına ilk opera binasının yapılmasına öncü olmuştur.

“1839’da Bosco İstanbul’da bir tiyatro kurmuş ve bu binada Naum Efendi 26 yıl boyunca tiyatro, operet ve operalar sunmuştur. Bosco tiyatrosu genellikle İtalyan gruplar tarafından oynanan eserlerin daha iyi anlaşılması ve sevilmesi için metinleri Türkçe’ye çevirip dağıtmaya koyulmuştur. Bunlardan ilk basılan metin Giuseppe Donizetti’nin Belisario adlı eseridir. Batıyla ilişkilerimizin artması sonucunda Beyoğlu’nda da halk için tiyatrolar açılmış açılmıştır. Bosco’nun binası 1844 yılında Tütüncüoğlu M. Naum tarafından alınarak perdesini Giuseppe Donizetti’nin, Lucrezia Borgia adlı operasıyla açmıştır. 1846 yılında binanın yanması Naum Efendi’nin cesaretini kırmamış, yardım toplayarak binasını yenilemiş ve 1848’de Verdi’nin Macbeth adlı eseriyle sahnesini ikinci kez açmıştır. Naum Efendi Tiyatrosu’nda sahnelenen eserler arasında Rossini Sevil Berberi, Donizetti Don Pasquale ve Lucia Di Lammermoor, Bellini Norma, Verdi Nabucco, Macbeth, I Lombardi, I Masnadieri, Il Trovatore, Rigoletto, I Vespri Siciliani, Un Ballo in Maschera, La Forza del Destino, Aida bulunmaktadır” (Dönmez, 2003: 38).

Sultan Mecid’in Saat Başısı’nın oğlu Dikran Çuhacıyan’ın, Milano Konservatuvarı dönüşü yazdığı ilk Osmanlı operasının Beyoğlu Naum tiyatrosunda Ermenice olarak sunuluşu, 1868 tarihini taşır. Ama librettosu da, müziği de halktan olan ve halkça hemen benimsenip bugüne kadar unutulmayan “Lelebici Horhor” ve “Köse Kâhya” komik operaları, ancak 1874-75’de bestelenmiştir (Arpad, 1969: 239).

Osmanlı’da operet ise, batılılaşma isteği ve çabaları doğrultusunda Tanzimat döneminde ortaya çıkmıştır. Kuskusuz operetin gözde olmasında ve Türk operetinin oluşmasında en büyük etken, yabancı tiyatro, opera ve operet topluluklarının ülkemize gelerek gösteriler vermesidir. Bu da II. Mahmut döneminde tiyatroya ve müziğe duyulan yakın ilginin bir uzantısıdır (Kutluk, 1989: 36).

“19. yüzyılın ikinci yarısında ülkemizde “Türk Opereti” dönemini başlatan ilk yaratı, Dikran Çuhacıyan’ın “Arif’in Hilesi” operetidir. 19. yüzyılın sonlarında ve 20. yüzyılın başında ise, İstanbul’un temaşa (sahne sanatları) sanatlarını zenginleştirenlerin arasında Güllü Agop, Küçük İsmail ve Minakyan kumpanyaları önemli yer tutmaktadır”(Dönmez, 2003: 38).

Arif’in Hilesi (1872,D.Çuhacıyan-Hosip Yazıcıyan)

Lelebici Horhor Ağa (1875,D.Çuhacıyan-Takfor Nalyan)

Köse Kâhya (1875,D.Çuhacıyan-Karakin Risduni)

Pembe Kız (Ali Haydar Bey-Osman Nuri ve M. Muslihiddin Bey)

Çengi (A.Haydar-Mualim Naci) (Kutluk, 1989: 36)

Osmanlı'da müzik eğitime verilen önem Batı'nın etkisiyle arttığı görülmektedir. "Müzik alanında batı etkisi 1826'da II. Mahmud'un yeniçeri ocaklarını kaldırıp mehter yerine bando'yu getirmesiyle başlamaktadır (Say, 1998: 26)". Daha sonraki yıllarda imparatorluğun yenilik ve değişimlere karşı duyarlı olmak için gösterdiği çabalar doğrultusunda geleneksel müzik dersleri kapsamında ses eğitimi verilmeye ve batı ülkelerinden şan eğitimcileri getirilmeye başlanmıştır. Fakat o dönemin şartları nedeniyle ses eğitimi alanında pek fazla gelişim yaşanmadığı görülmektedir.

Ses eğitimi alanında yapılan çalışmalar daha çok Cumhuriyetin ilanından sonra gelişmeye ve artmaya başlamıştır. Bu anlamda dönüş noktasının, Cumhuriyetin ilanından sonra açılan Musiki Muallim Mektebi olduğunu söyleyebiliriz.

2.2.Türkiye'de Cumhuriyet'ten Sonra Müzik Eğitimi

Türkiye'de her alanda en önemli değişim süreci Cumhuriyet'in kuruluşuyla başlamış ve bu değişimle beraber hızlı bir gelişim sürecine girilmiştir. Cumhuriyet'in kazanımları toplumun her alanında olduğu gibi, insanların geleceğini belirleyen eğitim alanında da önemli ölçüde görülmüştür (Şahin ve Duman, 2008: 260).

Cumhuriyet Türkiye'sine çözüm bekleyen eğitim sorunlarıyla girilmişti (Aktaran: Fer, 2005:1). Eğitim konusunda titiz davranan Mustafa Kemal Atatürk, İstiklal Savaşı'nın en kritik günlerinde dahi bir yandan Cumhuriyeti kurma çalışmalarını sürdürürken, diğer yandan millî eğitim sistemimizin esaslarını belirleme çalışmalarına yönelmiştir (Çetin ve Gülseren, 2003: 1).

TBMM açıldıktan 12 gün sonra, 3 sayılı yasa ile Eğitim Bakanlığı kurulmuştur (Aktaran: Fer, 2005: 1). 1 Mart 1922 günü TBMM'de yaptığı konuşmasında: "Eğitim, hükümetin en verimli ve en mühim görevidir." diyen Atatürk, Kurtuluş Savaşı'nın en zor günlerinde dahi millî eğitim sorunlarına eğilerek 15 Temmuz 1921'de I. Maarif Kongresi'ni toplamış (Budak, 2003: 21); bu kongreye yurdun her yanından gelen kadın ve erkek öğretmen katılmış; Mustafa Kemal ise cepheye gitmeden önce yaptığı açış konuşmasında şöyle demişti:

“ Şimdi maddi ve manevi bütün güç kaynaklarımızı düşmanlara karşı kullanıyoruz. Ancak bu savaş günlerinde bile dikkat ve özenle işlenip çizilmiş bir milli eğitim programı yapmaya emek sarf etmeliyiz” (Özakman, 2005: 183). Kongrede eğitimin niteliğini yükseltmek hedeflenmiş, eğitim-öğretim konuları tartışılarak ilkeleri belirlenmiştir (Aktaran: Fer, 2005: 1).

Cumhuriyet öncesinde sahip olunan eğitim sistemimiz, batılı devletlerinin eğitim sistemi yanında yetersiz kalmasından dolayı Cumhuriyeti kurduktan sonra Mustafa Kemal Atatürk değişim yapılacak alanlar içerisinde eğitim alanının da dâhil edilmesinin gerekli olduğunu, TBMM'nin hemen hemen her toplantısında dile getirmiş ve bu konunun ülkemizin gelişmesi için çok önemli olduğunu daima vurgulamıştır.

Atatürk 1934 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açılış konuşmasında “Bir ulusun yeni değişikliğinde ölçü musikideki değişikliği alabilmesi, kavrayabilmesidir. Bugün dinletmeye yeltenilen müzik yüz ağartacak değerde olmaktan uzaktır; bunu açıkça bilmeliyiz. Ulusal, ince duyguları, düşünceleri anlatan yüksek deyişleri, söyleyişleri toplamak, onları bir an önce genel musiki kurallarına göre işlemek gerekir. Ancak bu düzeyde Türk ulusal musikisi yükselebilir, evrensel musikide yerini alabilir” (Gül ve Bozkaya, 2010: 135).

Mustafa Kemal Atatürk, yapmış olduğu bu konuşmada müzik eğitiminin ne kadar önemli ve gerekli bir eğitim olduğunu, bu alanda pek çok yenilik yapmak istediğini de açıkça belirtmektedir. Atatürk, eğitim alanındaki yeniliklerin yapılanma sürecinde müzik alanındaki yetersizlikleri de gördüğü için yeniliklerin gerekli olduğunu düşünmüştür. Müziği, insan yaşamından ayırmayan "... Hayatta musiki lâzım değildir; çünkü hayat musikidir..." diyen Mustafa Kemal, 1930 yılında Darülbedayi sanatçılarının Ankara'da verdikleri temsilin ardından; "Efendiler... Hepiniz mebus olabilirsiniz, vekil olabilirsiniz; hatta Reiscumhur olabilirsiniz; fakat sanatkâr olamazsınız. Hayatlarını büyük bir sanata vakfeden bu çocukları sevelim..." diyerek Cumhuriyetin sanata ve sanatçılara bakışını da ortaya koymuştur (<http://www.yakinplan.com/doc-dr-saduman-karagoz-halici/konservatuvar-nasil-kuruldu-322.html>).

Cumhuriyet kurulmadan önce de ülkemizde müzik ve ses eğitimi alanlarında eğitim veren bazı okullar açılmıştır. Cumhuriyet döneminin müzik alanındaki yenilikleri sayılmaya

başlandığında, ilk önce akla gelen elbette Musiki Muallim Mektebi'dir. Bu anlamda Mustafa Kemal Atatürk müzik eğitimi alanlarında pek çok yenilik yapmıştır. Bu yenilikler, Cumhuriyetin ilanından 1938 yılına kadar olan süreç içine alınarak tablo 1'de aşağıdaki gibi gösterilmiştir.

Tablo-1: Cumhuriyet'ten Sonra Müzik Eğitimi Alanında Gerçekleştirilen Köklü Yenilikler

Muzika-İ Hümayun (Makam-I Hilâfet Muzikası'nın) 'Un Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası, Askeri Bandosu Ve Fasil Topluluğu'na Dönüşümü
Musiki Muallim Mektebi'nin Kuruluşu (1924)
İlkokul Ve Ortaokul Müzik Öğretim Programlarının Yeniden Düzenlenmesi (1924)
Kız Enstitüsü Müzik Programının Yeniden Düzenlenmesi (1924)
İlkokul Müzik Öğretmenliği Yeterlik Belgesi İhdası (1925)
Yurtdışına Müzik Öğrenimine Gönderimi (1925)
Dar-Ül Elhan'ın İstanbul Kent Konservatuvarı'na Dönüştürülmesi
Ana Muallim Mektebi'nin Yeniden Açılışı (1927)
Askeri Muzika Muallim Mektebini Açma Kararının Alınması (1927)
Halkevleri Müzik Kolu (1932)
Paul Hindemith'in Raporu (1935 – 1936)
Ankara Devlet Konservatuvarı (1936)
Gazi Terbiye Enstitüsü Müzik Şubesi (1937)

Kaynak: (Özeren, 2006: 3-4)

Mustafa Kemal Atatürk, Cumhuriyet kurulduktan 1 yıl sonra Milli Şuura toplantılarında müzik alanındaki öğretmen, sanatçı, eğitimci eksikliğini sık sık gündeme getirmiş ve sonrasında kurulun aldığı kararla da ilk müzik öğretmenliği okulu sayılan Musiki Muallim Mektebi kurulmuştur.

Türkiye'de müzik eğitimi alanında ilk adım, Musiki Muallim Mektebi'nde uygulanan 1924 ve 1936 programları, (Gazi) Eğitim Enstitüsü Müzik Bölümünde uygulanan programlar

ile Hasan oğlan Yüksek Köy Enstitüsü Güzel Sanatlar Kolunda uygulanan müzik program tasarıları ile atılmıştır. Müzik eğitiminde program geliştirme, programın hazırlama- deneme- değerlendirme- düzeltme evrelerinden bir ya da iki kez geçirilmesiyle sınırlı bir etkinlik olmayıp çağın şartlarına göre sürekli yinelenen “uygulama- değerlendirme- düzeltme” evrelerinden geçirilerek daha gelişkin bir düzeye getirilmesine dönük etkinlikleri kapsar (Yener, 2009: 4). Çalışmamızın temel yapı taşlarından sayılacak bu mektepten biraz daha detaylı bahsetmek gerekirse;

Fotoğraf-2: Musiki Muallim Mektebi (1924)

Kaynak: <http://wowturkey.com/forum/viewtopic.php?t=557&start=30>

Musiki Muallim Mektebi, 1924 yılında ortaöğretime müzik öğretmeni yetiştirmek amacıyla Maarif Vekâletine (Milli Eğitim Bakanlığı) bağlı olarak Ankara’da açılmıştır. Cumhuriyet döneminde, temel eğitimin birinci basamağı olan ilkokul düzeyinde, müzik eğitimiyle ilgili ilk program hazırlama çalışması 1924’de yapılmıştır (Uçan, 1997: 72).

1924-25 yılı okulun deneme yılıydı, okulun talimatnamesi 29 Temmuz 1925’te yayınlandı ve 1925-1926 öğretim dönemi başında gerçek anlamda müzik öğretmeni yetiştiren bir kurum haline geldi. Temel eğitimin ikinci basamağı olan ortaokul düzeyinde ilk program hazırlama çalışması 1924’de yapılmış, bunu sırayla 1926, 1930, 1938, 1949, 1971, 1973 ve 1982 yıllarında yapılan çalışmalar izlemiştir. Ortaokul programları, hazırlanış özellikleri açısından, 1976 programı dışındaki ilkokul programları ile büyük benzerlikler göstermektedir.

1971 ve 1973 programlarının özellikleri ise, “denenmek ve deneme sonuçlarına göre geliştirilmek” üzere hazırlanmış olmalarıdır (Uçan, 1997: 73-74).

Müzik eğitime ilişkin önceki dönemlerde yaşananlar ve bunlardan edinilen deneyimler, Cumhuriyet döneminde gerçekleşecek değişimlerin de habercisi olmuştur. Osmanlı Devletinde müzik eğitimi, Cumhuriyet’in ilanı ile birlikte farklı ve yeni bir içerik kazanmış (Şahin ve Duman, 2008: 261), Cumhuriyet döneminin yenilikçi anlayışı ile kurulan Musiki Muallim Okulu ile ülkemizde müzik eğitimi ciddi olarak başlamıştır. (Perçin, 2004: 1). Okulun süresi, ‘üç yılı eğitim, bir yılı tatbikat’ olarak belirlenmiş ve bir yıllık ‘ihzari (hazırlık)’ sınıfı ile bu süre 5 yıla çıkarılmıştır. Okul, önceleri ilkokulu bitiren 13-17 yaşları arasındaki çocukları öğrenci olarak alırken 1931’deki yönetmelikle üst yaş sınırı 14’e indirilmiş ve eğitim süresi 6 yıl olmuştur (Ünal, 1988: 482).

Musiki Muallim Mektebinin genel kültür dersleri öğretmenleri, lise öğretmenleri arasından seçilmiş, çalgı dersleri öğretmenleri ise orkestra ve bandodan alınmak üzere 1. sınıfta 12 öğrenci ile Cebeci’de öğretime başlamıştır. 1924 yılında hem ‘müzik öğretmeni’ hem de müzikçi (sanatçı) yetiştirmeye yönelik çalışmalar yapan Musiki Muallim Mektebi 1934 yılına kadar bu işlevini sürdürmüştür (Şentürk, 2001: 137).

Fotoğraf-1: Muzika-i Hümayun (Makam-ı Hilâfet Muzikası’nın) ’un Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası, Askeri Bandosu ve Fasıl Topluluğu’na dönüşümünü anlatan orkestra topluluğunun bulunduğu bir resim

Kaynak: (<http://www.muzikoloji.org>)

Musiki Muallim Mektebi, ilkokul üzerine dört yıllık ve iki yıllık iki devreden oluşan bir eğitim süresine sahip bir okul olarak hizmete girmiştir. Okulun ilk kadrosu Riyaseti-Cumhur Filarmoni Orkestrası üyelerinden oluşuyordu. İlk öğrenci kadrosu ise Erkek Muallim Mektebi'nden seçilmiş olan 6 kişiden ibaretti. Öğrenci kadrosu daha sonra İstanbul Balmumcudaki Öksüz Yurdu'ndan getirilen öğrencilerle arttırıldı. Mektebe 1927-28 yılından itibaren yatılı öğrenci kabul edilmeye başlanmıştır. Zamanla sanatçı yetiştirme işlevini de üstlenen kurum Ankara Devlet Konservatuvarı'na dönüşmüş; 1938-1939 döneminde müzik yetiştirme işlevini, Gazi Eğitim Enstitüsü içinde bulunan Müzik Şubesine bırakmıştır.

Cumhuriyet dönemi, ülkemiz açısından ülke vatandaşlarının yaşam seviyelerini ve kültürel seviyelerini arttırılması için girişimlerin başlandığı devrim niteliğinde bir dönemdir. Bu dönemdeki çalışmalar ülkemiz vatandaşlarının batılı devletlerin vatandaşları ile aynı seviyede olmaları için yapılmıştır. Bu çalışmalardan biri de yurtdışına eğitim amaçlı öğrenciler gönderilmesidir. Tevhid-i Tedrisat Yasası sonrasında planlanan “yurtdışı eğitimi uygulaması”, 29 Ekim 1924'te, yani Cumhuriyetin birinci kuruluş yıldönümünde açılan “Maarif Vekâleti Avrupa Sınavıyla” hayata geçirilmiştir. Böylece yeni Türkiye Cumhuriyeti için ekonomistler, hukukçular, felsefeciler ve sanatçılar yetiştirilmesi hedeflenmiştir (Şahin ve Duman, 2008: 262). 1926 yılında, Orta Tedrisat Umum Müdürü Cevat Dursunoğlu, Musiki Muallim Mektebinde müzik eğitiminin alaylı kişilerce istenilen düzeyde yapılamadığını açıkladı. Bu konuda iki seçenek vardı: (Gündüz, 2011: 29)

- 1-Avrupa'da kendi gayreti ile müzik öğrenimi yapan gençleri devlet bursuna geçirmek;
- 2-Avrupa'ya devlet bursuyla öğrenci göndermek; (Tunçay, 2009: 20).

Darülfünun Emimi İsmail Hakkı'nın (Baltacıoğlu) başkanlığında kurulan jüri tarafından düzenlenen ve Ağustos ayında uygulanan yarışma sonucunda, 22 kişi Almanya ve Fransa'da öğrenim görme başarısı elde etmiştir (Şarman, 2005: 218). Bu dönemde eğitim amaçlı yurtdışına öğrenci gönderilmesi, müzik eğitimi açısından da önemli bir noktadır. Yurtdışında müzik eğitimi almak, sanatçı ve müzik öğretmeni olarak yetiştirilmek üzere seçilen yetenekli öğrencilerden, 1924 yılının sonbaharında Ekrem Zeki Ün ve 1925 yılında Ulvi Cemal Erkin ve Cezmi Erinç Paris'e, 1926 yılında Necil Kâzım Akses ve 1927 yılında Hasan Ferit Alnar Viyana'ya, 1928 yılında Cevad Memduh Altar Leipzig'e, Ahmet Adnan Saygun Paris'e, Halil Bedii Yönetken Prag'a gönderilmiştir (Şahin ve Duman, 2008: 262). Bu yıllarda Nurullah Şevket Taşkiran ve Bayan Afife de Avrupa'ya şan eğitimi için gönderilen

öğrencilerdir. Bu gençler 1930'lardan sonra yurda dönerek ülkenin müzik eğitim kurumlarında yer almış ve dönemin müzik eğitim anlayışında büyük bir öneme sahip olmuşlardır. Özellikle Musiki Muallim Mektebi'nde göreve başlayarak, genç Cumhuriyet'in yeni müzik yapısına katkıda bulunmuşlardır (Şahin ve Duman, 2008: 262). Musiki Muallim Mektebi eğitim programlarını tablo halinde incelediğimizde;

Tablo-2: Musiki Muallim Mektebi Eğitim Programları

	DERS TÜRÜ	DERSLER
MMM 1925	ALAN BİLGİSİ	Musiki Nazariyatı, Armoni, Kompozisyon, Kontrpuvan, Musiki Tarihi, Musiki Kraati, Vokal
	GENEL KÜLTÜR	Türkçe-Edebiyat, Umumi Medeniyet Tarihi, Türk Medeniyet Tarihi, Tarih-Coğrafya, Ruhیات, Fenni Terbiye, Almanca, Tabiat Tetkiki, Tatbiki Hikmet ve Kimya Tatbiki Hesap ve Hendese, Umumi ve Mesleki Hıfzıssıha, Vataniyat ve Mesleki Ahlak Terbiyeyi Bedeniye.
	ÖĞRETMENLİK BİLGİSİ	Usulü Tedris
MMM 1931 PROGRAMI	ALAN BİLGİSİ	Enstrüman (Öğrenci için seçilen bir Saz), Musiki Nazariyatı, Musiki İmlası, Solfej, Armoni, Kontrpuvan, Piyano, Akompenyaman, Musiki Kıratı, Teganni, Cemi Teganni, Berberlik, Enterpretasyon, Musiki Terbiyesi ve Tarihi, Musiki Tarihi,
	GENEL KÜLTÜR	Türkçe, Fransızca, Tarih, Coğrafya, Riyaziye, Resim, Yurt Bilgisi, Tabii ilimler, Fiziki İlimler, Fiziki ve Tabii İlimler, Ruhیات
	ÖĞRETMENLİK BİLGİSİ	Terbiye Tarihi, Usul-i Tedris,

Kaynak: (Yayla, 2004: 4)

1933 yılında Musiki Muallim Mektebi'nde müdür Zeki Bey ve öğretmenlerden oluşan, başkanlığını Milli eğitim Bakanı Hikmet Bayur'un yaptığı bir komisyon tarafından hazırlanan "Milli Musiki ve Temsil Akademisi Kanun Tasarısı" nın 1934 yılına gelindiğinde TBMM'de kabul edilmesi üzerine Milli Musiki ve Temsil Akademisi kuruldu. 1936 ile 1937 yılları arasındaysa "Musiki Muallim Mektebi Temsil Sınıfları" adıyla yeni bir konservatuvar

kuruldu. (Gündüz, 2011: 29). 25 Haziran 1934 yılında Milli Musiki ve Temsil Akademisinin Teşkilat Kanunu kabul edilmiştir. Kanunda akademinin amacı açıkça belirtilmiştir. Kanuna göre akademinin gayeleri:

a)Memlekette ilmî esaslar dahilinde millî musikiyi işlemek, yükseltmek ve yaymak

b)Sahne temsilinin her şubesinde ehliyetli unsurlar yetiştirmek

c)Musiki muallimi yetiştirmektir (Millî musiki ve temsil akademisinin teşkilât kanunu Mad.1).

Akademinin; Musiki Muallim Mektebi, Riyaset-i Cumhur Filârmonik Orkestrası ve Temsil olmak üzere üç bölümden oluşması, akademiye ait yönetsel, bilimsel ve meslekî konuları tartışmak ve kararlar almak üzere müdürün başkanlığında bir akademi meclisi oluşturulması kararlaştırıldı. Yasa ile Temsil Şubesi'nin; "Tiyatro, Opera, Bale ve Koro" kısımlarından oluşması, eğitimin parasız ve yatılı verilmesi öngörüldü (<http://www.yakinplan.com/doc-dr-saduman-karagoz-halici/konservatuvar-nasil-kuruldu-322.html>).

Akademi kurulduktan sonra süreç içerisinde, Musiki Muallim Mektebi de bu akademinin bir parçası oldu. Böylece zamanla okul öğretmen yetiştirmenin yanı sıra sanatçı yetiştirme amacıyla hizmet vermeye başladı (<http://tr.wikipedia.org>). Musiki Muallim Mektebinin tarihi gelişimine baktığımızda ise “1938’de Devlet Konservatuvarı, 1985 yılında Mamak Belediyesi Hizmet Binası halini alan Musiki Muallim Mektebi binası, günümüzde Mamak Kültür Merkezi olarak kullanılmaktadır” (<http://tr.wikipedia.org>).

Musiki Muallim Mektebi’nin kuruluşundan günümüze yolculuğundan bahsetmişken günümüz Türkiye’inde müzik eğitimi verilen kurumlara dair genel bir sınıflandırma denemesi yapılacak olursa;

a) Konservatuvarlar

b) Eğitim Fakülteleri

c) Güzel Sanatlar Fakülteleri

d) Güzel Sanatlar Liseleri

e)Halk Eğitim Merkezleri

f) Devlete ait özel kurum ve kuruluşlar, Özel Müzik Kursları

g) Müzik dışı alanlardaki yükseköğretim programlarındaki amatör çalışmalar (müzik kulüpleri vb.)

şeklinde bir tablo karşımıza çıkmaktadır” (Özeren, 2006: 2).

Gazi Terbiye Enstitüsü Müzik Şubesi müfredat programını 1947, 1966, 1970, 1974 ve 1978 yıllarını ele aldığımızda 1941 ve 1970 yılı müfredat programında okutulan dersler şöyledir:

Tablo-3: Gazi Eğitim Enstitüsü Müzik Şubesi Eğitim Programları

	DERS TÜRÜ	DERSLER
GAZİ O.Ö.T.E. 1941	ALAN BİLGİSİ	Kulak Terbiyesi, Müzik Öğretimi Usulü ve Tatbikatı, Teori, Müzik Tarihi, şan, Koro ve Koro idaresi, Keman, Piyano, Oda Müziği, Talebe Orkestrası Akustik, Tamirat,
	GENEL KÜLTÜR	Ritmik Jimnastik, Yardımcı dersler, Yabancı Dil, Askerlik,
	ÖĞRETMENLİK BİLGİSİ	
	ALAN BİLGİSİ	Kulak Eğitimi ve Solfej, Müzik Teorisi (Armoni ve Kontrapunt), Müzik Formları, Genel Müzik Bilgileri, Müzik Tarihi ve Stil Bilgisi, Ses Eğitimi (şan), Toplu Ses Eğitimi ve Hazırlık Korosu, Koro, Koro Eğitimi ve Yönetimi, Esas Çalgı, Toplu Çalgı Çalışmaları ve Orkestra, Çalgı Onarımı, Eşlik (Koropetisyon), Müzik Eğitimi İlkeleri
G.E.E. 1970	GENEL KÜLTÜR	Kompozisyon, Yabancı Dil, Devrim Tarihi.
	ÖĞRETMENLİK BİLGİSİ	Özel Eğitim Metodu ve Uygulama, Eğitim Psikolojisi, Ruh Sağlığı ve Rehberlik, Eğitim Sosyolojisi, Genel Öğretim Bilgileri, Türkçe 1970 Yılı müfredat programı, birinci sınıfta 28 saat, ikinci

Kaynak: (Yayla, 2004: 5)

Daha sonra Gazi Eğitim Enstitüsü Müzik Bölümü adını alan kurumda öğrenciler genel kültür, sanat dersleri ve eğitim derslerini kapsayan bir programla yetiştirilmiştir. Müzik bölümü çıkışlılar, ortaokul, lise ve dengi okullarda müzik öğretmeni olarak

görevlendirilmiştir. Gazi Eğitim Enstitüsü Müzik Bölümünü, 1969 yılında İstanbul'da, 1973'te İzmir'de açılan diğer müzik bölümleri izlemiştir (Şahin ve Duman, 2008: 265).

Tablo-4: Gazi Yüksek Öğretmen Okulu Müzik Şubesi Eğitim Programları

	DERS TÜRÜ	DERSLER
Gazi Yüksek Öğretmen Okulu 1978	ALAN BİLGİSİ	Anadal Eğitimi, Temel Piyano Eğitimi, Müziksel İşitme Okuma Yazma, Temel Müzik Bilgileri, Çok seslendirme, Yatay Çok seslendirme, Müzik Tarihi, Ses Eğitimi, Toplu Konuşma Eğitimi, Toplu Ses Eğitimi, Toplu Çalgı Eğitimi, Müzik Toplulukları Yönetimi, Çalgıyla Eşlik, Müzik Biçimleri Müzik Türleri, Eser Çözümleme, Eğitim Müzikleri Dağarı, Geleneksel Türk Sanat Müziği, Halk Bilim, Türk Halk Müziği, Nota Yazıları, Çalgı Düzenleri ve Bakımı, Seçmeli Toplu Müzik, Seçmeli Müzik Özel Alanları, Tını (Selen) Fiziği, Sanata Giriş, Müzik Eğitimine Giriş, Müzik Eğitiminde Yöntemler
	GENEL KÜLTÜR	Türkçe Kompozisyon, Ritmik Jimnastik ve Oyun, Yabancı Dil, Düşünce Tarihi, Türkiye Cumhuriyeti ve Devrim Tarihi, Ekonomiye Giriş
	ÖĞRETMENLİK BİLGİSİ	Araştırma, Eğitim Programı ve Yöntemler, Eğitim Psikolojisi, Eğitime Giriş, Eğitim Sosyolojisi, Eğitim Yöntemi, Rehberlik, Ölçme ve Değerlendirme

Kaynak: (Yayla, 2004: 6)

Tablo-5: Gazi Eğitim Fakültesi Müzik Bölümü Lisans Programı

	DERS TÜRÜ	DERSLER
Gazi Eğitim Fakültesi 1997	ALAN BİLGİSİ	Üç Anabilim Dalı Ortak Dersler: Piyano, Koro, Müziksel işitme okuma yazma, Müziğe Giriş, Bireysel Söyleme, Koropetisyon, Armoni - Kontrapuan – Eşlikleme, Müzik Biçimleri, Türk Halk Bilimi
	ÇALGI EĞİTİMİ	Okul Çalgıları, Geleneksel Türk Halk Müziği, Çalgı Düzen Bakım Onarım Bilgisi, Müzik Toplulukları Yönetimi, Dünya Müzik Tarihi, Türk Müziğinde Çok Seslendirme, Çağdaş Türk Sanat Müziği ve Popüler Müzik
	SES EĞİTİMİ	Geleneksel Türk Sanat Müziği, Uluslar Arası Sanat ve Popüler Müzik, Toplu Çalgı, Okul çalgıları seslendirme ve Uygulama, Birlikte Seslendirme
	MÜZİK KURAMLARI ABD	Türk Halk Dansları, Piyano Bakım Onarım Düzen ve Uygulama, Müzik Derleme Teknikleri, Sanat Tarihi, Eğitim Müziği Besteleme Teknikleri dersleri Alan dersleri Kapsamında Bazıları seçmeli olmak üzere yer almıştır. Çalgı Eğitimi ABD: Alan Çalgısı, Orkestra, Çalgı Eğitim ilkeleri Ses eğitimi ABD: Şan, Ses Eğitimi ilkeleri, Temel Toplu Ses Eğitimi, Ses Organı Yapısı Korunması
	GENEL KÜLTÜR	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi, Türk Dili Yabancı Dil, Beden Eğitimi / Güzel Sanatlar
	ÖĞRETMENLİK BİLGİSİ	Eğitim Bilimine Giriş, Eğitim Psikolojisi, Eğitim Sosyolojisi, Genel Öğretim Metotları, Ölçme ve Değerlendirme, Özel Eğitim, Araştırma Teknikleri, Eğitim Yönetimi, Proje, Rehberlik, uygulama semineri ve öğretmenlik uygulaması

Kaynak: (Yayla, 2004: 7)

1940 yılındaki Orta Tedrisat Muallimleri Kanununda (439 sayılı kanun) müzik öğretmenlerinin sahip olması gereken nitelikler belirlenmiştir. Yeni yasa sadece genel kültürü getirmiştir. İstanbul'da Atatürk Eğitim Enstitüsü (1969), İzmir'de Buca Eğitim Enstitüsü (1973), Bursa'da Eğitim Fakültesi (1981) müzik bölümlerinin açılmasını, 1982'den itibaren yeni kurulan üniversitelerdeki müzik bölümleri takip etmiştir. 2004 yılı itibariyle 21 üniversitede müzik öğretmenliği ana bilim dalı açılmıştır (Küçüköncü, 2004: 6).

Müzik Bölümlerinin Amacı:

Orta dereceli okullar ile meslek okullarında müzik derslerini okutacak müzik eğitimi çalışmalarını yönetecek ve çevrelerine bu alanda rehber olabilecek nitelikte, öğretmen yetiştirmektir biçiminde tanımlanarak belirtilmiştir.

1942-1947 yıllarında etkinlik gösteren Hasanoğlan Yüksek Köy Enstitüsü Güzel Sanatlar Kolunda, müzik öğretmeni yetiştirmeye yönelik program hazırlama çalışmaları yapılmıştır. Köy Enstitülerinin kuruluş yıllarında başlayan müzik öğretim programını hazırlama çalışmaları sonunda, 1943 programı ortaya çıkmıştır. Program, dersin amaçları, müzik öğretiminde göz önünde tutulacak esaslar ve ders konuları olmak üzere üç bölümden oluşmuştur (Ekici, 2008: 53).

Türkiye'de müzik eğitimi ve ses eğitimi bugüne kadar Musiki Muallim Mektebinden başlayarak, aralarında Hasanoğlan Köy Enstitüsü'nün de bulunduğu, güzel sanatlar fakülteleri ve Konservatuvarları da içine alan geniş bir yelpazede verilmiştir (Tonya, 2008: 6). Gazi Müzik şubesi mezunlarından başka, Hasanoğlan Köy Enstitüsü bünyesinde, Köy Enstitüleri Kanununun (380 sayılı kanun) 17. maddesine göre, bu kurumda öğretmen yetiştirmek amacıyla kurulan üç yıllık Yüksek Köy Enstitüsü (1942/1946 yılları arasında) güzel sanatlar kolu mezunu 21 öğretmenden bazıları, müzik öğretmeni olarak atandı. Müzik öğretmenine duyulan gereksinme nedeniyle, Devlet konservatuvarı yüksek bölüm mezunu, pedagojik formasyonluların Talim ve Terbiye Kurulunun kararı ile (M.E.B.1964) müzik öğretmeni olarak atanması öngörüldü (Süer, 1980: 34).

1951'de İstanbul Çapa İlk Öğretmen Okulunda, 1962'de Ankara İlk Öğretmen okulunda açılan ve müzik öğretmen adaylarını müzik öğretmenliğine hazırlayıcı özelliği

bulunan “Müzik Seminerleri” sayesinde daha nitelikli müzik öğretmenleri yetiştirilmeye başlanmıştır (Bulut, 2004: 1).

Cumhuriyet döneminde kurulan okullardan, Musiki Muallim Mektebi, Gazi Eğitim Enstitüsü, Gazi Yüksek Öğretmen Okulu ve Eğitim Fakültesi dönemlerinde uygulanan programlar incelendiğinde dört kurumun da programında yer alan ortak dersler göze çarpmaktadır. İlk müzik öğretmeni programı ile günümüz müzik öğretmenliği lisans programının genel çerçevesini oluşturan alan dersleri arasında büyük bir farklılıktan bahsetmek de mümkün görünmemektedir. Alan derslerinin çatısını oluşturan bu derslere paralel olarak birçok ders, bu programlarda yer almış ancak bu derslerin kalıcı olmadığı gözlenmiştir. Özellikle üç anabilim dalından oluşan programın alan dersleri sayısının oldukça arttığı görülmektedir (Yayla, 2004: 8).

Tablo-6: Cumhuriyet Dönemi Müzik Öğretmeni Yetiştiren Dört Ayrı Kurumun Programlarında Bulunan Ortak Dersler

Müzik Öğretmenliği	ALAN BİLGİSİ	Bireysel Çalgı Eğitimi, Piyano, Armoni-Kontrpuan, Müzik Tarihi, Şan, Müziksel-İşitme-Okuma-Yazma, Koro, Müzik Teorisi, Piyano Eşlik
	GENEL KÜLTÜR	Türkçe, Yabancı Dil, Tarih, İnkılap Tarihi, Psikoloji,
	ÖĞRETMENLİK BİLGİSİ	Öğretmenlik Uygulaması, Eğitim ve Eğitim Tarihi,

Kaynak: (Yayla, 2004: 8).

Buraya kadar incelenen tarihi süreci Uçan; Cumhuriyet dönemi müzik kültürü ve eğitimini üç ana evrede incelemektedir. Bu evreler; ilk otuz yıllık, orta 20 yıllık ve son otuz yıllık olarak belirtilmektedir (Uçan, 2003: 14). “İlk otuz yıllık evre; 1920'ler, 1930'lar ve 1940'ları kapsar. Bu evrede özellikle Çağdaş Türk Eğitimi Müziği ve genel müzik eğitimi daha çok evrenden çevreye ve evrenselden ulusala ilkesine odaklanmıştır” (Özeren, 2006: 3) Orta yirmi yıllık devreye dair, bildiride yer alan ifade şöyledir:

Bu evrede müzik kültürü ve eğitimi alanında gerçekleştirilenler, müzikte daha hızlı demokratikleşme ve daha hızlı çoğulculuşma ekseninde yoğunlaşmış; çevreden evrene-evrenden çevreye ve ulusaldan evrensel-evrenselden ulusala ilkeleri üzerinde odaklanmıştır. Bu odaklanmada 2000'lere doğru belirginleşen yöreselden küresele-küreselden yöresele ilkesiyle yeni bir açılım sağlanmıştır (Özeren, 2006: 4). Bu dönemsel dönüşüm dönemsel olarak gösterilmek amacıyla aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo-7: Cumhuriyet'ten Sonra Müzik Eğitiminin Dönemsel Yeniliklerle Gösterilmesi

I.Dönem: İlk Otuz Yıl	II. Dönem Orta Yirmi Yıl	III. Dönem Son Otuz Yıl
Muzika-i Hümayun (Makam-ı Hilâfet Müzikası)'un Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası, Askeri Bandosu ve Fasil Topluluğu'na dönüşümü	İlköğretmen Okulu Müzik Semineri (İstanbul 1951, Ankara 1963)	TRT Ankara Radyosu Çoksesli Korusu
Musiki Muallim Mektebi'nin kuruluşu	Şarkılarla Müzik Eğitimi (Aydıntan-Egüz, 1956)	Türkü ve Şarkılarla Yeni Müzik Eğitimi (Aydıntan-Egüz, 1971)
İlkokul ve ortaokul müzik öğretim programlarının yeniden düzenlenişi	Gazi Eğitim Enstitüsü Müzik Bölümü Öğretmenler Orkestrası (1965-1966)	Ankara Çoksesli Müzik Derneği (1974)
Kız enstitüsü müzik programının yeniden düzenlenişi	Opus, Orkestra, Filarmoni, Küğ dergileri (1962, 1964, 1965)	Ege Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bilimleri bölümü (1975-1976)
İlkokul Müzik Öğretmenliği yeterlik belgesi ihdası (1925)	Müzik ve Müzisyenler Ansiklopedisi (1964)	İstanbul Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı (1975)
Yurtdışına müzik öğrenimine gönderim	Türk Musikisi Ansiklopedisi (1969)	TRT Çocuk Koroları (1979)
Dar-ül Elhan'ın İstanbul Kent Konservatuvarı'na dönüştürümü	Atatürk Eğitim Enstitüsü Müzik Bölümü (İstanbul-1969)	Müzik Yükseköğretim Kurumlarının üniversitelere bağlanması (1982)
Ana Muallim Mektebi'nin yeniden açılışı (1927)	İlkokul Müzik Öğretim Programı (1968)	Birinci ulusal müzik bilimleri sempozyumu (İzmir, 1984)
Askeri Muzika Muallim mektebini açma kararının alınışı (1927)	Şarkı Demeti (Muammer Sun – 1968)	Müzik Ansiklopedisi (1985-1987)
Halkevleri Müzik Kolu (1932)	Okul Müzik Eğitimi (Erdoğan Okyay – 1969)	Bilkent Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi (1986)

Paul Hindemith' in raporu (1935 – 1936)	Türk Müziği ve Armonisi (Kemal İlerici – 1970)	Devlet Türk Halk Müziği Korusu (1987)
Ankara Devlet Konservatuvarı (1936)		Devlet Çoksesli Korusu (1988)
Gazi Terbiye Enstitüsü Müzik Şubesi (1937)		Birinci Müzik Kongresi (Ankara, 1988)
Askeri Muzika Ortaokulu (1939)		Ortaöğretim Kurumlarında Müzik Öğretimi ve Sorunları Toplantısı (1989)
Köy Enstitüsü Müzik Eğitimi Programı (1940)		Polifonik Korolar Derneği ve dernek koroları (1989)
Yüksek Köy Enstitüsü Güzel Sanatlar Kolu Müzik Dalı (1942)		Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri (1989 – 1990)
Köy ilköğretim programlarına müzik dersi konuluşu ve kent programlarıyla eşitlenişi (1948)		Devlet Çocuk ve Gençlik Koroları (1990 – 1991)
Harika çocuklar yasası (1948)		İlköğretim okullarında müzik ders saatlerinin haftada birer saatten ikişer saate çıkarılması (1990)
Askeri Muzika Meslek Yüksekokulu (1949)		İlköğretimde zorunlu genel müzik eğitiminin sekiz yıla çıkarılışı (1997)
		Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri Müzik Bölümleri Semineri-Sempozyumu (Bursa, 1995 - 1996)
		Bando Astsubay Meslek Yüksekokulu (2003)
		Cumhuriyet Döneminde Askeri Müzik ve Gelişimi Sempozyumu (Ankara, 2003)

Kaynak: (Özeren, 2006: 3-4-5)

Yaşanan gelişmeler ve yapılan değişimler sonucunda müzik öğretmeni yetiştirme görevi 1937-1938 eğitim yılından itibaren Gazi Orta Muallim Mektebi ve Talim Terbiye Enstitüsünde açılan müzik şubesinde sürdürülmeye başlamış, 1969 yılında Gazi Eğitim Enstitüsü Müzik Bölümü olarak değişmiş ve 1973'te İstanbul, 1977'de Nazilli ve 1981'de Bursa'da açılan bölümlere öncü olmuştur. Böylece 1980'lerde yeni adıyla eğitim fakülteleri müzik eğitimi bölümlerinin sayısı dörde ulaşmıştır. Eğitim fakülteleri müzik eğitimi bölümleri nitelikleri birbirinden çok farklı olmayan çeşitli programlar uygulayarak, dört yıl süren Lisans eğitimi ile Türkiye'nin her bölgesinde müzik öğretmeni adayları yetiştiren kurumlar haline gelmişlerdir. Ülkemizde müzik öğretmeni yetiştiren eğitim fakülteleri ise;

Tablo-8: Ülkemizde Müzik Öğretmeni Yetiştiren Eğitim Fakülteleri

Üniversite Adı	Eğitim Fakültesi Adı	Bölüm/ Dal Adı
Abant İzzet Baysal Üniversitesi	Eğitim Fakültesi	Müzik Eğitimi Bölümü
Adnan Menderes Üniversitesi	Eğitim Fakültesi	Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü/ Müzik Eğitimi Anabilim Dalı
Aksaray Üniversitesi	Eğitim Fakültesi	Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü/ Müzik Eğitimi Anabilim Dalı
Balıkesir Üniversitesi	Eğitim Fakültesi	Müzik Öğretmenliği Bölümü
Cumhuriyet Üniversitesi	Eğitim Fakültesi	Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü/ Müzik Eğitimi Anabilim Dalı
Dicle Üniversitesi	Eğitim Fakültesi	Müzik Eğitimi Anabilim Dalı
Dokuz Eylül Üniversitesi	Eğitim Fakültesi	Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü/ Müzik Eğitimi Anabilim Dalı
Gazi Üniversitesi	Gazi Eğitim Fakültesi	Müzik Eğitimi Anabilim Dalı
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü	Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalı
Harran Üniversitesi	Eğitim Fakültesi	Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü/ Müzik Eğitimi Anabilim Dalı
İnönü Üniversitesi	Eğitim Fakültesi	Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü/ Müzik Eğitimi Anabilim Dalı
Karadeniz Teknik Üniversitesi	Fatih Eğitim Fakültesi	Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü/ Müzik Eğitimi Anabilim Dalı

Marmara Üniversitesi	Atatürk Eğitim Fakültesi	Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü/ Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalı
Sıtkı Koçman Üniversitesi	Eğitim Fakültesi	Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü/ Müzik Eğitimi Anabilim Dalı
Niğde Üniversitesi	Eğitim Fakültesi	Müzik Öğretmenliği Bölümü
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Eğitim Fakültesi	Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü/ Müzik Eğitimi Anabilim Dalı
On Sekiz Mart Üniversitesi	Eğitim Fakültesi	Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü/ Müzik Eğitimi Anabilim Dalı
Pamukkale Üniversitesi	Eğitim Fakültesi	Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü/ Müzik Eğitimi Anabilim Dalı
Necmettin Erbakan Üniversitesi	Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi	Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü/ Müzik Eğitimi Anabilim Dalı
Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	Eğitim Fakültesi	Müzik Öğretmenliği Bölümü
Uludağ Üniversitesi	Eğitim Fakültesi	Müzik Eğitimi Bölümü
Yüzüncü Yıl Üniversitesi	Eğitim Fakültesi	Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü/ Müzik Eğitimi Anabilim Dalı

Kaynak: Üniversitelerin web sitelerinden inceleme yapılarak oluşturulmuştur.

Günümüzde eğitim veren konservatuvarlar incelendiğinde;

Eğitimin bir boyutu olan sanat eğitimi, bireylerin yetenekleri ve ilgilerine göre seçtikleri başlıca alanlarda, kendi istekleri doğrultusunda davranış değiştirme sürecidir. Bu alanlardan biri de müzik eğitimidir. “Müzik eğitimi, daha çok sessel ve işitsel nitelikli bir sanat eğitimi olarak güzel sanatlar eğitiminin en önemli dallarından birini oluşturur” (Uçan, 2000: 14). Konservatuvarlar, müziği kendilerine iş alanı olarak seçen, bu alanda özel yeteneğe sahip olan ve profesyonelce bu işi yapmak isteyen kişilere müzik eğitimi veren kurumların başında gelir. Konservatuvarlarda müzik eğitimi küçük yaşlarda başlayıp uzun yıllar süren, meşakkatli ve sabır gerektiren bir süreçtir. Bu süreçte öğrencilerin sabırla ve büyük bir özveriyle çalışmaları ve geleceğe umutla bakmaları oldukça önemlidir (Aras, 2011: 510).

Türkiye’de günümüzde kurulmuş olan Konservatuvarlar ise;

Tablo- 9: Ülkemizde Eğitim Veren Konservatuvarlar

Adnan Menderes Üniversitesi Devlet Konservatuvarı	Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı
İnönü Üniversitesi Devlet Konservatuvarı	Haliç Üniversitesi Konservatuvarı
Akdeniz Üniversitesi Antalya Devlet Konservatuvarı	Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı
Karadeniz Teknik Üniversitesi Devlet Konservatuvarı	İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı
Ankara Üniversitesi Devlet Konservatuvarı	İstanbul Üniversitesi Devlet Konservatuvarı
Başkent Üniversitesi Devlet Konservatuvarı	Anadolu Üniversitesi Devlet Konservatuvarı
Dokuz Eylül Üniversitesi Devlet Konservatuvarı	Kars Kafkas Üniversitesi Devlet Konservatuvarı
Dicle Üniversitesi Devlet Konservatuvarı	Kocaeli Üniversitesi Devlet Konservatuvarı
Çukurova Üniversitesi Devlet Konservatuvarı	Mersin Üniversitesi Devlet Konservatuvarı
Ege Üniversitesi Devlet Türk Musikisi Konservatuvarı	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Devlet Konservatuvarı
Osmangazi Üniversitesi Devlet Konservatuvarı	Mustafa Kemal Üniversitesi İskenderun Mustafa Yazıcı Devlet Konservatuvarı
Fırat Üniversitesi Devlet Konservatuvarı	Sakarya Üniversitesi Devlet Konservatuvarı
Gaziantep Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı	Ondokuz Mayıs Üniversitesi Devlet Konservatuvarı
Trakya Üniversitesi Devlet Konservatuvarı	Uludağ Üniversitesi Devlet Konservatuvarı
Selçuk Üniversitesi Dilek Sabancı Devlet Konservatuvarı	Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Devlet Konservatuvarı
Şırnak Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı	Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuvarı

Kaynak: Üniversitelerin web sitelerinden inceleme yapılarak oluşturulmuştur.

Konservatuvarları Türk müziği bölümleri olarak ele aldığımızda ise; 1935–36 ve 1936–37 yılları Türkiye için müzik sanatında uluslararası nitelikteki ortak tekniği, çoksesli ulusal Türk sanat müziğini yaratma yolunda önemli yıllar olmuştur. Almanya’dan Hindemith ve Ebert gibi iki büyük sanat adamının Ankara’ya davet edilip, düşünce ve yardımlarını sağlamasıyla yetinilmemiş, İstanbul Belediye Meclisi de, Konservatuvarı organize etmek üzere, Viyana’dan zamanın ünlü bestecisi Hofrat Joseph Marx gibi büyük bir otoriteyi İstanbul’a davet ederek yardımını sağlamıştır. Nitekim Hofrat Joseph Marx da İstanbul’da Belediye Konservatuvarı ile ilgili incelemelere başlamış ve belediye başkanlığına sunduğu raporda kısaca şöyle demiştir: “Türkiye, ileri müzik sanatına önem veren bir ülke olarak, büyük rol oynamaya adaydır. Batı memleketlerinde okuyan Türk bestecileri, önemli eserler meydana getirmektedirler” (<http://www.kultur.gov.tr>).

Müzik öğretmeni yetiştirme görevi, eğitim enstitüleri müzik bölümlerinin yanı sıra, İstanbul ve İzmir’de kurulan Türk müziği konservatuvarlarına da verilmiştir. Bazı dönemlerde, uluslararası müzik eğitimi yapan konservatuvarlardan mezun olanlar da müzik öğretmeni olarak atanmışlardır. Yükseköğretim kurumu bünyesinde bulunan eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılması ile birlikte, 1998 yılından itibaren sadece yeni programları uygulamaya konulan müzik öğretmenliği ana bilim dallarından mezun olanlar müzik öğretmeni olarak atanmaya başlamıştır (Küçüköncü, 2004: 1).

Müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarda da geleneksel müziklerimizin kullanımı yıllardır tartışma konusu olmuş, konuyla ilgili olarak çok şey yazılmış ve söylenmiştir. Türk müzik eğitiminde geleneksel müziklerimizden Türk Halk Müziği’nin temel alınması gereği, Cumhuriyet döneminden başlayarak bugüne kadar vurgulana gelmektedir. Gerek Türk Halk Müziği’nin çağdaş tekniklerle işlenip dünyaya tanıtılması açısından, gerekse Türk okul müzik Eğitimi’nin çıkış yolu olarak ele alınması açısından, bugüne dek önemli çalışmalar yapılmış, önemli adımlar atılmıştır. Konuyla ilgili olarak düzenlenmiş sempozyumlarda, kongrelerde panellerde bu konular her yönüyle tartışılmış, olumlu-olumsuz yanları ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu çalışmalar, Türk müziğinin eğitim müziğinde kullanılmasıyla ilgili güçlüklerin ortaya çıkarılmasıyla, kuşkusuz sorunların çözümlenmesine çok büyük katkılar sağlamıştır (Çilden, 2002: 26).

Geleneksel müziklerimizin seslendirilmesinde büyük ve geniş vibratolu sesler istenmemektedir. Doğru ve temiz ses üretme her zaman temel alınmalıdır. Kullanılan

rezonans bölgelerinde farklılıklar olabilir. Türk Müziği'nde gırtlak tınısı sevilmeğe, özellikle dini müziğimizde belirgin bir nazalite dikkat çekmektedir. Ancak, bu rezonans bölgelerinde ağırlığa kaçmak sesi yorabilir. Ses, bozulma özelliği gösterebilir (Yiğit ve Karakaya, 2010).

Cumhuriyetin kurulması ile birlikte Türk müziği veren kurumlar sırasıyla şöyle açılmıştır;

Terakki-i Musiki Mektebi (1922 – 1927)

Gülşen-i Musiki Mektebi (1925 – 1934)

Darüt talim-i Musiki (1916 – 1931)

Darü'l-feyz-i Musiki (1916 yılında kurulmuştur, daha sonra Üsküdar Mûsiki Cemiyeti' ne dönüştürülmüştür) (Özalp: 2000; 76).

Günümüzde Türk musikisi eğitimi vermek üzere açılmış Konservatuvarlar Cumhuriyetin ilk yıllarında açılmış olan cemiyetlerin yerini tutmaktadır. Bu Konservatuvarlar aşağıda gösterilmiştir.

Tablo- 10: Türk Müziği Eğitimi Veren Kurumlar

Üniversite Adı	Konservatuvar Adı
Gaziantep Üniversitesi	Türk Müziği Konservatuvarı
İstanbul Teknik Üniversitesi	Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı
Fırat Üniversitesi	Türk Müziği Devlet Konservatuvarı
Ege Üniversitesi	Devlet Türk Musikisi Konservatuvarı
Konya Selçuk Üniversitesi	Dilek Sabancı Devlet Konservatuvarı
Afyon Kocatepe Üniversitesi	Devlet Konservatuvarı
Dicle Üniversitesi	Devlet Konservatuvarı
Gazi Üniversitesi	Türk Müziği Devlet Konservatuvarı
Akdeniz Üniversitesi Antalya	Devlet Konservatuvarı
Sakarya Üniversitesi	Devlet Konservatuvarı
Fatih Üniversitesi	Konservatuvarı
Haliç Üniversitesi	Konservatuvarı
Şırnak Üniversitesi	Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı
Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı

Kaynak: (Konservatuvarların web sitelerinden inceleme yapılarak tablo oluşturulmuştur).

Türkiye’de müzikbilim alanındaki çalışmaların, müzikbilimciler yetiştirmek üzere İzmir’de başladığı bilinmektedir. Müzik bilimleri alanında bağımsız olarak çalışmalarına başlayan ve müzik alanında önemli bir boşluğu dolduran ilk akademik kurum olan güzel sanatlar fakültesi müzik bilimleri bölümü, başlangıçta Ege Üniversitesine bağlı bir birim olarak açılmış, müzikbilimci ve kurucusu olan Prof. Dr. Gültekin ORANSAY tarafından 1976 yılında kurulmuştur. 4 yıllık lisans eğitimi verilen bu Fakültelerde alanında uzman öğretim elemanları yoluyla Türk ve Batı müziği eğitimi vermektedir.

Günümüzde müzik bilimleri anabilim dalında Dünya müziklerini dinleyebilen ve farklı kültürleri anlayabilen bireyler yetiştirebilmek için Edebiyat, Tarih, Psikoloji ve Sosyoloji gibi bilim dallarından yardım almakta, disiplinler arası iletişim Osmanlıca, Müzik Felsefesi, Sanat Tarihi, Müzik Psikolojisi gibi derslerle sağlanmaktadır. Müzik bilimleri ve müzik anasanat dalı programında ilk 2 yıl her öğrenci için zorunlu olan temel piyano ve ayrıca 4 yıl bireysel çalgı dersleri verilmektedir. Günümüzde Güzel Sanatlar Fakülteleri aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Tablo-11: Türkiye’deki Güzel Sanatlar Fakülteleri ve Bölümleri

Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bölümü
Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bilimleri Bölümü
Cumhuriyet Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bölümü
Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bölümü
Erciyes Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bölümü
İnönü Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzikoloji + Müzik Teknolojisi Bölümleri
Kocaeli Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzikoloji Bölümü
Kırıkkale Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bilimleri Bölümü
Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bölümü
S. Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bilimleri Bölümü

(Kargın, 2013; 35)

Türkiye’de müzik eğitimi alanında gerçekleştirilen en köklü atılımlardan biri hiç kuşkusuz Anadolu güzel sanatlar liseleri müzik bölümlerinin açılmasıdır. Bu atılımla genelde müzik eğitimi, özelde, mesleksi müzik eğitimi, daha özelde ise akademik doğrultulu hazırlayıcı-yönlendirici mesleksi müzik eğitimi alanında orta öğretim düzeyindeki ana kurumlardan biri daha kuruluş işleriğe kavuşturulmuştur (Uçan, 1996; 69-71).

İlk olarak 1989 yılında İstanbul’da Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi olarak kurulan bu kurumlar, güzel sanatlara ilgili ve bu alanda yetenekli gençleri ilköğretimden sonra yönlendirerek geliştirmeyi amaçlamaktadır (Başaran Tanrıöver; 2010, 401). Güzel sanatlar liselerinde uygulanan müzik eğitimi, mesleki sanat eğitimi kapsamındadır. Mesleki sanat eğitimi, sanat alanının bütünü, bir kolunu ya da dalını, o bütün, kol ya da ilgili bir işi meslek olarak seçen, seçmek isteyen, seçme olasılığı bulunan ya da öyle görünen, sanata belli düzeyde yetenekli kişilere yönelik olup, kolun, dalın işin ya da mesleğin gerektirdiği sanatsal davranışları ve birikimi kazandırmayı amaçlar (Mustan, 2010: 2).

Orta öğretim çağındaki yani 14–18 yaş arası gençlerin müzik eğitimine akademik olarak erken yaşta başlamalarına olanak sağlayan ve bireyleri müzik gelişimi, değişimi ve etkileşiminin ülkemizin sanatsal yapısını kalkındırarak biçimde olmasını amaçlayan orta öğretim kurumu modelidir. Çünkü müziğin, diğer sanat dallarına göre çok daha önce tanıtılmayı, çok daha erken yönlendirme yapmayı gerektirdiği ifade edilebilir. Orta öğretim kademesinde yer alan güzel sanatlar ve spor liseleri, bireylerin güzel sanatlar doğrultusunda eğitim ve öğretimi görmelerini, yükseköğretim programlarına hazırlanmalarını, alanlarında yaratıcı kişiler olarak yetiştirilmelerini ve milletler arası sanat eserleri tanımalarını amaçlamaktadır. Bu amaçların uygulanmasının ise, Milli Eğitim Bakanlığı müfredatında yer alan çeşitli öğretim programları ile gerçekleştirildiği gözlenebilir (Tanrıöver ve Temiz, 2012: 12). Güzel sanatlar liselerinin sayıları bugün 68’e ulaşmış ve ilgili dallarda öğrenim veren yükseköğretim kurumlarına öğrenci kaynağı olması açısından, önemli bir konuma gelmişlerdir.

Türk Milli Eğitiminin amaçları arasında, okul müzik eğitiminin amacı kişilikleri oluşmuş, toplumsal yaşayışın hazzını duymuş, milli ve evrensel müzik sanatına yönelerek bilim, teknik ve güzel sanatların diğer dallarıyla birlikte, müzikte de çağdaş uygarlığın

yaşayıcı, uygulayıcı ve yaratıcı bir ortağı durumuna gelmiş genç kuşakların yetişmesini sağlamaktır (M.E.B. 1971, sayı: 1161).

Dini eğitim açısından değerlendirdiğimizde ise; Günümüze kadar usta çırak ilişkisi içerisinde geliştiği görülen dini müzik icraları, din eğitimi veren ya da dinle ilgili çalışmalar yapan ve mesleği din ile ilgili alanlar olan kesimde, oldukça yoğun bir şekilde kullanılmaktadır. Bu alana yönelik pek çok eser üretiliyor olmasına rağmen, yine bu alana yönelik hizmet veren ve din adamı yetiştiren kurumlardaki müzik eğitimi ihmal ediliyor olmakta ve bu alana yönelik araştırma çalışmaları neredeyse yok denecek kadar azdır. Oysa İslam dininin öğretildiği ve din ile ilgili uygulamalarla ilgili eğitimlerin verildiği, imam hatip liseleri ve ilahiyat fakülteleri gibi kurumlar, ibadete çağırıcı, müziğin bir türü olan ezan yoluyla yapan müezzinleri de yetiştirmekte, dini müziğe oldukça sık başvurumaktadırlar.

Müziğin dinle ilgili alanlarda da önemli işlevleri vardır; bu işlevler dinin gereklerini yerine getiren bireylerin, ilahiler yoluyla sadece tinsel ihtiyaçlarını gidermek biçiminde kendini göstermekle kalmamakta, yapılan ibadetin değer kazanmasında da önemli bir görev üstlenmektedir. Ayrıca, ayet ve duaların ezberlenmesine de yardımcı olmaktadır.

Uludağ 2004, “İslam Açısından Musiki ve Sema” adlı kitabında, müziği, dinleme hassası olan kulağın kendine mahsus olan bir şeyi idrak etmekten zevk alması, biçiminde tanımlamaktadır. Sema'nın ise, hoş, ölçülü, manası anlaşılan ve kalbi hislendiren bir sesi dinlemektir diye tarif edildiğini yazmaktadır. Müziğin mubah oluşunu da kıyas ve nass yoluyla ispatlamaya çalışmaktadır. Kıyas yoluyla ispatında insanın bir akli ve beş duyusu olduğunu, her duyusunun idrakinin olduğunu, her duyu organının bu idrak edişlerde bazı şeylerden zevk alırken bazılarında zevk almadıklarını belirtir. Kulağın durumu da diğer duyuların durumundan farklı değildir. Nass yoluyla yaptığı ispatlarda, ayet ve hadislerde güzel seslerin övüldüğünü, çirkin ve kötü seslerin yerildiğinden söz etmektedir. Ölçülü ve hoş sesleri dinlemenin haram olmadığını, hayvanların çıkardığı ve doğada duyulan hoş seslerin taklit edilmesi amacıyla çalgıların icat edildiğini, bu nedenle bunların yasak olmadığını belirtir. Şeriatın da yasakladığı müzik aletlerini, bunlardan zevk alındığı için değil, içkinin haram kılınması ve bu yasağın tesirli olması isteğinin, içki ile birlikte çalınan çalgıların yasaklanmasını doğurduğu bilgilerine yer verilmiştir (Uludağ, 2004: 212).

Cumhuriyet döneminde açılan pek çok müzik eğitim kurumlarında dini musiki öğretimine çok nadir rastlanılmaktadır. Özellikle bu dönemin bazı zaman aralıklarında Türk Sanat Musikisinin eğitim müfredatından çıkarılması, Türk Halk Musikisinin yasaklanması ve dini musiki alanında kullanılan bazı formların Türkçeleştirilmesi gibi nedenler dini musiki eğitim ve öğretim faaliyetlerini yavaşlatmıştır. Bu dönemde açılan Darülelhan, Riyaset-i Filarmoni Orkestrası, Musiki Muallim Mektepleri ve meslekî müzik eğitimi faaliyetlerinin yürütülmesi için sonradan açılan Konservatuvarlarda da uzunca bir dönem Türk Din Musikisi eğitimine yer verilmemiştir. Cumhuriyet döneminde dini musiki eğitiminin verildiği resmi kurumlar ise ilahiyat fakülteleri ve imam hatip liseleridir (Demir, 2013: 60).

Mesleğine vâkıf imam ve Hatip yetiştirmek üzere 1913 yılında açılmış bulunan Medresetü'l- Eimmeve'l- Huteba bugün ki imam hatip liselerinin temelini teşkil eden ve mesleki din eğitimi vermek amacı ile tesis edilmiş olan örgün eğitim kurumudur. Bu okul daha sonra Medresetü'l- Vaizîn ile birleştirilerek Medresetü'l- İrşâd adını almış ve Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun çıkarılmasına kadar eğitim öğretime devam etmiştir (Belgin, 1995: 93). Bundan dolayı imam hatip liselerinin başlangıç tarihi 1913 olarak kabul edilmiştir.

1950 yılına kadar Türkiye'de dinî eğitim veren herhangi bir ortaöğretim kurumu olmaması üzerine, 1950 seçimlerinden sonra 13 Ekim 1951 tarih ve 601 sayılı kararıyla Tevhîd-i Tedrisat Kanunu'nun 4. maddesine istinaden imam hatip okulları tekrar açılmıştır (Küçük, Önal, 1993: 9). 12 Mart askerî müdahalesinden sonra orta kısmı kapatılan bu okullar daha sonra 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu ile imam hatip lisesi adını almıştır. Milli Eğitim Temel Kanununda tanımlanmasıyla ilk defa güçlü bir kanunî dayanağa kavuşturulan İHL öğrencilerine çeşitli Yükseköğretim kurumlarına girme imkânı da verilmiş ve bu haklar 1983 tarih ve 2842 sayılı kanunda da korunmuştur (Demir, 2013: 61).

İmam hatip okulları 1973 yılında imam hatip lisesi haline dönüştürülmüştür. Bu okullarda önceleri orta kısmının altıncı sınıf düzeyinde müzik dersi haftada iki saat ve yedi ile sekizinci sınıf düzeylerinde birer saat iken, lise devresinde dini musiki dersi adıyla her yıl haftada birer saat olarak süre gitmiştir.

Kökleri Türk tarihinin derinliklerine dayanan askeri müzik kültürümüz, Cumhuriyet döneminde ise askeri müzik çerçevesinde bandoculuk eğitimi ile önemli gelişmeler göstermiştir. Bandolara çalıcı astsubay yetiştirmek amacıyla 1939 yılında Askeri Muzika Okulu, bando yöneticisi yetiştirmek amacıyla da 1949 yılında Askeri Muzika Meslek Okulu kurulmuştur. Bunlardan ikincisininin 1961’ de kapanmasıyla bando yöneticisi subay yetiştirme görevini 1963 yılından itibaren Ankara Devlet Konservatuvarında açılan Bando Yöneticiliği Bölümü yüklenmiştir. Günümüzde mesleki anlamda askeri müzik eğitimi Silahlı Kuvvetler Bando Okulları Komutanlığı Bando Astsubay Meslek Yüksek Okulu tarafından yürütülmektedir (Uçan, 1997: 47,48).

Müzik eğitimi Askeri müzik eğitimi açısından değerlendirildiğinde, 1927 yılında Bando ve Askeri Müzik Öğretmeni yetiştirilmek üzere Askeri Muzika Muallim Mektebi açılmak istenmiş ancak bu karar uygulanamamıştır. 1939’ da Askeri Muzikacılık Ortakulu, 1949’da ise Askeri Muzika meslek okulu açılmıştır. 2002-2003’ te Bando Astsubay Meslek Yüksekokulu açılmıştır. Askeri müzik eğitimi verilen kurumlarda ses eğitimi “Koro” adı altında yalnızca 1. ve 2. sınıflarda bir saat verilmektedir.

Tablo-12: Silahlı Kuvvetler Bando Okulları Komutanlığı Bando Astsubay Meslek Yüksek Okulu Müşterek Meslek Dersleri Grup Başkanlığı 1. sınıf ders programı

1. SINIF									
	1. DÖNEM			2. DÖNEM					
	T	U	K	T	U	K	T	U	K
MÜŞTEREK MESLEK DERSLERİ GRUP BAŞKANLIĞI	TOPLU MÜZİK	0	8	4	TOPLU MÜZİK	0	8	4	
	ARMONİ	0	2	1	ARMONİ	0	2	1	
	KORO	0	2	1	KORO	0	2	1	
	ÇAĞDAŞ MÜZİK TARİHİ	0	0	1	ÇAĞDAŞ MÜZİK TARİHİ	1	0	1	
	BİLGİSAYARDA NOTA				BİLGİSAYARDA NOTA				
	YAZIM	1	1	0.5	YAZIM	0	1	0.5	
	KOMPOZİSYON VE				KOMPOZİSYON VE				
	MÜZİKAL ANALİZ	0	2	1	MÜZİKAL ANALİZ	0	2	1	
TOPLAM	1	15	8.5	TOPLAM	1	15	8.5		

Kaynak: (Önal, 2004: 23)

Tablo-13: Silahlı Kuvvetler Bando Okullar Komutanlığı Bando Astsubay Meslek Yüksek Okulu Müşterek Meslek Dersleri Grup Başkanlığı 2. sınıf ders programı

2. SINIF									
	1. DÖNEM			2. DÖNEM			T	U	K
	MÜŞTEREK MESLEK DERSLERİ GRUP BŞK.LİĞİ	TOPLU MÜZİK	0	8	4	TOPLU MÜZİK	0	8	4
	ARMONİ	0	2	1	ARMONİ	0	2	1	
	KORO	0	2	1	KORO	0	2	1	
	BİLGİSAYARDA NOTA YAZIM KOMPOZİSYON VE MÜZİKAL ANALİZ	0	2	1	BİLGİSAYARDA NOTAYAZIM KOMPOZİSYON VE MÜZİKAL ANALİZ	0	2	1	
	TOPLAM	0	16	8	TOPLAM	0	16	8	

Kaynak: (Önal, 2004: 24)

2.3.Ses Eğitimi

Ses, kasıklardan dudakların ucuna kadar olan bölgedeki hemen hemen tüm organların, sesi oluşturmak için, birbirlerini destekleyerek uyum içinde çalışmaları demektir” (Yurdakul, 1997: 109).

Ses eğitimi; bireylere konuşma ve veya şarkı söylemede seslerini doğru, etkili ve güzel kullanabilmeleri için gereken davranışların kazandırıldığı ve içinde konuşma, şarkı söyleme ve şan gibi farklı, alt ses eğitimi basamaklarını barındıran, disiplinler arası bir özel alan eğitimidir (Töreyn, 1998: 10).

Şan eğitimi; Dilimize, Fransızcadaki “chant” sözcüğünden geçen şan kelimesinin asıl anlamı; Dayanıklılık ve sağlamlık kazandırılmak üzere sesi işlemek, yetiştirmek, sesle ilgili dayanıklılık sanatı, ses müziği sanatı, tekniği ve insan sesiyle oluşturulan müziksel ve teknik sesler bütünüdür (Töreyn, 1998: 11). Şan eğitimi ise, sesin, şan teknikleri ile birlikte belli bir süreç içerisinde eğitilmesidir.

Ses eğitimi, bireyin sesini etkili kullanmasına yönelik olarak, müzik eğitiminin ses eğitimi ilgilendiren her alanında yani genel, amatör, mesleki müzik eğitimi türlerinde dil ve

konuşma ile ilgili problemlerin giderilmesinde ve fiziksel müdahaleler sonucu insan sesinde oluşan rahatsızlıkların ve kusurların giderilmesinde ses eğitiminin temel ilkelerinden yararlanarak bireye sesini daha etkili, doğru ve bilinçli kullanabilmeyi ve güzel şarkı söylemeyi amaçlamaktadır (Kekeç, 2006: 11). Bireysel ses eğitimi, temel ses eğitimi ve ileri ses eğitimi (şan) olmak üzere ikiye ayrılır. Temel ses eğitimi her yaş ve özellikteki sesler için eğitsel amaçlar doğrultusunda konuşma ve şarkı söyleme sesinin geliştirilmesine yönelik davranışların kazandırılmasıdır. İleri ses eğitiminde ise sesin mutasyon dönemini tamamlamış olması, sesin ileri teknik ve yöntemleri uygulayabilecek fiziksel ve anatomik yapıya ve kaliteli bir ses materyaline sahip olması gerekmektedir (Çevik, 2006, 646).

Ses eğitimi uygulanmaya başlandığından bu yana, hem sese estetik katmakta hem de insan hayatına kolaylık sağlamaktadır. Sanatçı yetiştirmede, müzik öğretmeni yetiştirmede ve sesini kullanan her birey için ses eğitimi son derece önemli bir yer tutmaktadır. “Bugün dünyanın her tarafında okul müzik eğitiminde ve benzer yaklaşımlarla bireysel ses eğitimine öncelik verilmektedir. Bütün öğrenim boyunca ses kalitesini korumaya, ses-söz uyumunu sağlayacak ses eğitimi tekniklerine özel bir ilgi gösterilmektedir (Gürkan ve Öztürk, 2003: 81)”.

Ses eğitiminin ülkemizde gelişmesine sergilenen opera temsilleri öncülük etmiştir. Cumhuriyet’in ilanından önce bir süre gelişim gösteren opera temsilleri ve Atatürk devrimlerinden sonra tekrar başlamıştır. Mustafa Kemal Osmanlı döneminde askeri ateşyken, Bulgaristan Sofya Operası’nda G. Bizet’in Carmen operasının Bulgarca icrasını izlemiş ve yaverine gelecekte opera sanatını ülkemizde de görmek istediğini belirtmiştir ve bu isteği fikirlerinin gerçekleşmesine öncü olmuştur.

İstanbul şehir operası da 1960’da kurulmuştur. Bu kurum 1969’da İstanbul Devlet Opera ve Balesi’ ne dönüştürülmüş, ancak, Şehir Orkestrası’nın çok sayıda üyesinin opera orkestrasına geçmesiyle senfonik operanın kadrosu zayıflamış, daha sonra 1972’de İstanbul Devlet Senfoni Orkestrası kurulmuştur (Say, 2000: 515).

Operada ses eğitiminde (şan) sesin oluşumu, şanın ifade gücü ve eğitimdeki önem sırası şöyledir: Doğru bir şan eğitimi, diyafram kullanımıyla gelişecek, tını ve nefes egzersizleriyle güçlenecek operatik ses ve öğrencinin içinde var olan müzikal becerinin daha rahat ortaya çıkmasının sağlanmasıdır. Opera (şan) eğitiminde günlük mutlaka yapılması

gereken nefes ve ses egzersizleri bulunmaktadır. Özellikle opera (şan) eğitiminin başlarında nefes egzersizlerine önem verilmesi gerekmekte ve tını egzersizleri gibi egzersizlerle sesi maskeye yerleştirmek (yani; göğüs ve sinüs boşluklarını kullanmak) büyük önem taşımaktadır. Bir opera (şan) öğrencisinde özellikle bulunması gereken özelliklerin sırasıyla: "Müzikal ifade gücü, ses rengi, ses gürlüğü, konuşma kültürü ve doğru duruş (postür) olduğu saptanmıştır. Operada şan eğitiminin temelinde uzman ses eğitimcilerinin çoğunlukla tını egzersizlerini tercih ettikleri bunun yanında orta ton, geçiş tonları, agilite ve messadivoce ile mezzavoce egzersizlerini de önemsedikleri görülmüştür. Egzersizlerin amacının sesin doğallığını koruyarak, geçiş tonlarındaki bağlantıyı koparmadan yani nefes çizgisini bozmadan egzersizleri yapmak olduğu gözlemlenmiştir (Aycan, 2005; 136).

Birçok siyasetçi, sanatçı, tv spikeri, radyo spikeri toplum önünde konuşmalar yapmaktadır. Kişilerin anlatılanı dinlemesi için anlatıcının diksiyonu, dili kullanışı ve sesini kullanışı doğru ve duru olmalıdır. Bu anlamda ses eğitiminin diksiyonda da önemi büyüktür. Ses eğitiminde dil-konuşma ögesi önemlidir. Sözlü müzik yapıtının iyi yorumlanabilmesi, kullanılan dilin tüm ayrıntıları ile bilinmesine bağlıdır. Şarkı dili olarak Türkçe; ses tekniklerinin kullanımı açısından elverişli özelliklere sahip, seslileri, doğuşkanlar bakımından zengin, rahat ve pürüzsüz çıkışlı birçok sesi yumuşak ve renkli, tınlı ve parlaktır" (Çevik, 1997: 82).

Dünyadaki şan ekollerini birbirinden ayıran niteliklerin başında dil-konuşma ögesi önemli bir yer tutar. Konuşma ve yazının tüm özelliklerini alfabeyle tam olarak saptayabilmemiz olanaksızdır. Bize bu olanağı sağlayan ise fonetiktir. Fonetik, dildeki seslerin nasıl oluştuğunu, bunların yazıyla saptanmasını, seslerin zaman ve yerlere göre geçirdiği evrimi araştırıp standart dili ortaya çıkarmaya çalışan bir bilimdir. Bunun yapılması ise diksiyona bağlıdır. Diksiyon, konuşulan dilse sözcüklerin, vurgu, anlam ve heyecan duraklarının anlamını vererek söylenmesidir (Egüz, 1980: 48).

Dilimizin yapısal özelliklerine kısaca değinecek olursak; Türk dili kendi kendini türetme yeteneğinde bir dildir. Kök, takı, ses uyumları yapısı ile cebirsel bir yapı gösterir. Günümüzün teknik uygarlığı sürekli yeni kavramlar getirirken, Türkçe matematiksel yapısı ile bu kavramların karşılıklarını kendi derinliklerinden türetebilme gücünü göstermektedir. Eğitimimiz yabancı kültür ve amaçlara hizmet eden, yalnız taklitçiliğe yol açan bir eğitim düzeninde olmamalıdır. Kendi dilimize, kendi kültürümüze sahip çıkan yapıda eğitim

sistemimizi geliştirmeliyiz. Eğitimin amacı; insanın toplumu ve kendisi için değer yaratabilecek düzeye getirilmesidir. Eğitim, aynı zamanda bir ülkenin, milletin geçmişi ile geleceği arasında bir köprü olma görevini üstlenir. Bilindiği gibi, Bireysel Ses eğitimi dersi; doğru nefes alma-tutma-verme, sesin niteliği, doğru nefes tekniği, nefes-ses bağlantısı, ses-söz uyumu (prozodi) gibi konuları içerir. Türkçemizi doğru ve etkili kullanarak güzel konuşma, vokal ve konsonların doğru boğumlanması, bireysel ses eğitiminin temel kuralıdır. Konuşma ve müzik dili, ulusların tanıtılmasında da en büyük etkidir (Perçin, 2004: 1)

İlk derslerde, ses eğitiminin, şarkı söyleme öğretilsinin ne olduğu, ders içeriği hakkında öğrenci aydınlatılmalıdır. Öncelikle doğru nefes tekniği hakkında bilgi verilmeli, nefesi alma tutma- verme alıştırmalarının öneminden bahsedilmelidir. Nefes tekniğinin diksiyon eğitimi için de ne denli önemli olduğu unutulmamalı ve bu konuda da yeterli düzeyde çalışmalar yapılmalıdır. Ses alıştırmalarına başlamadan, konuşma eğitiminin gerekliliği anlatılarak, nefes çalışmaları ile birlikte öncelikle diksiyon çalışmaları yaptırılmalıdır. Öncelikle kendi dilimizi doğru, güzel ve etkili kullanmamız gerekliliği unutulmamalıdır. Dünyadaki tüm operalar önce milli, sonra da uluslararası nitelik kazanmışlar ve hemen hepsi kendilerine göre bir stil, bir ekol geliştirmişlerdir. Müzik öğretmeni adaylarının da öncelikle Türkçemizi doğru kullanmayı, diksiyon kurallarını uygulayabilmeleri gerekmektedir. Bu konuda repertuar sıkıntısı çekilmesi de göz ardı edilemeyecek gerçeklerdendir. Yalnız bu bizleri yıldırmmamalı, her ne şekilde olursa olsun öğrencilerimizi güzel dilimizin olanakları ile yetiştirme yolundan geri adım atmamamız gerekir (Perçin, 2004: 1-3)

“Biol (1997)’da; dünyada çok sayıda müzik eğitim metotlarının uygulandığını, bu yöntemleri uygulayan ülkelerin kendi kültürel yapılarına uygun, kendi kaynaklarından yola çıkarak eğitim müziklerini geliştirdiklerini söylemektedir. Oysa ülkemizde, ulusumuzun öz müziği olan, halk müziğimize ve kendi kaynaklarımıza yönelik araştırmaların, müzik eğitimi veren kurumlarımızda yetersiz olduğunu vurgulamaktadır”. Çalışılan yapıtlar hangi dilde olursa olsun öğrencilerimize iyi bilmedikleri bir dilin ünlülerini ve ünsüzlerini kullanarak yapıtları öykünmeleri yerine kendi dilimizi kullanarak şarkı söylemelerini öğretiliyiz (Perçin, 2004: 2) demektedir.

Müzik öğretmenliği eğitiminde öğretmen adayına çeşitli öğrenim deneyimleri kazandırarak, temel müziksel davranışlarını biçimlendiren “müzik alanı” dersleri arasında önemli bir yere ve işleve sahiptir. Ses eğitimi, bireyin sesini, anatomik ve fizyolojik yapı

özelliklerine uygun olarak sanatsal ve eğitsel amaçlar doğrultusunda belirli bir teknik ve müziksel duyarlılıkla doğru, güzel ve etkili kullanabilmesi için gerekli davranışları kazandırma sürecidir. Bu süreç bireysel olarak düzenlenebileceği gibi topluluğa yönelik de programlanabilir. Aynı zamanda disiplinler arası bir performans alanı eğitimi olup, tıp bilimi (foniatri), dil bilimi, yöntem bilim, psikoloji, stil bilgisi, müzik kuramları bilgisi, piyano çalma becerisi vb. alanlarla iletişim kurmaktadır. Bu eğitim sadece soyut bir yaklaşımla, duyumlara bağlı olarak örneklendirme yansılama yöntemiyle değil, aynı zamanda ses organlarının fizyolojisi ve işlevlerine ilişkin konularda bilgilendirme ile de pekiştirilerek, genel amaçlar doğrultusunda yapılmalıdır. (Çevik, 2006: 38).

Ses eğitimi dersinde verilmesi gereken başlıca konuları sıralayacak olursak:

- Larinks ve bu organın anatomik yapısı
- Ses ve solunum organları
- Toraks
- Diyafram, diyafram nefesinin önemi
- Nefes çeşitleri
- Nefes, nefes basıncını arttırıcı çalışmalar. Daha geniş, derin alınan ve daha uzun sürede boşaltılan nefes çalışmaları
- Şarkı sesinin oluşturulmasında kullanılacak en yararlı nefes şekli
- Nefes-ses, nefes-söz bağlantısı
- Ses yolu ve maske
- Rezonans çalışmaları
- Diksiyon çalışmaları
- Sese nitelik ve alan kazandıran seviyeye uygun temel teknik vokal çalışmalar
- Teknik çalışmalara uygun eğitsel küçük ölçekli yapıtlar ve seviyeye uygun eserler üzerinde çalışmalar
- Sesin bakımı ve korunması (Sevinç ve Simsek, 2004).

2.4. İlgili Kaynaklar

Şenkibar (1999), Cumhuriyetin ilanı ile birlikte 1930 yılında Türkiye’de “Opera Cemiyeti” kurulmuştur. Bunun akabinde “Büyük Opera Heyeti” tarafından Verdi’nin “La Traviata” operası sergilenmiştir. Cumhuriyetin ilanı ile birlikte operanın gelişimi şan alanındaki eksikliği ortaya çıkartmış ve Cumhuriyetin ilanı öncesinde meşk usulüne dayalı olan, herhangi bir kaynak ve eğitim olmadan yürütülen bu dersler Mustafa Kemal ATATÜRK sayesinde gelişmiştir. Şan alanında ülkemizde yapılan çalışmalara baktığımızda, Egüz’e göre 1924 yılında Musiki Muallim Mektebiyle başlamış, Davran’a göre ise 1934 yılında Ahmet Adnan Saygun’un Özsoy Operası ile başlamıştır. 1936 yılında Musiki Muallim Mektebi’nin Konservatuvar şekline dönüştürülmesi ile yeni bir ivme kazandığını belirtmiştir.

Kekeç (2006), Ana dal ses ve şan- koro isimleri ile programa alınan şan dersleri, 1969 yılında değiştirilerek ses eğitimi (şan) sekline dönüştürülmüştür. Bu uygulamalar 1978-79 öğretim yılına kadar sürmüş daha sonra “Gazi Eğitim Enstitüsü” yüksek öğretmen okuluna dönüştürülerek “Gazi Yüksek Öğretmen Okulu” adını almış ve aynı kurumda şan dersleri toplu konuşma ve bireysel ses eğitimi adıyla yürütülmeye devam ettiğini belirtmiştir.

Egüz, (1978)’e göre müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarda yürütülen ses eğitimi (şan) derslerinde, hedefler ve amaçlar sanatçı yetiştiren kurumlardaki hedeflerden ve amaçlardan farklı tutulmamalıdır. Ülkemizin müzik eğitimcilerini yetiştiren en köklü eğitim kurumlarından biri olan eski adıyla Musiki Muallim Mektebinde, uzun yıllar boyunca İtalyanca yabancı dil olarak okutulmuş ve ses eğitimi dersleri de İtalyanca metotlarla yürütülmeye çalışılmıştır. Bu durum yurt içinde nerdeyse tüm yaşantısı boyunca derslerinde Türkçe söyleyecek, söyletecek ve öğretecek olan müzik öğretmeni açısından bir handicap oluşturmakla birlikte, aynı zamanda da Türk diline ve müziğine dayalı ulusal söyleme biçiminin gelişmesine de engel teşkil etmiştir.

Uras (1998)’de yaptığı “Türk Halk Müziği İcra Özelliklerinin Ses Eğitimi (Şan Tekniği) Açısından Değerlendirilmesi” konulu yüksek lisans tezinde, genel olarak Türk müziğinin, özede de Türk Halk Müziğinin ses eğitimine uygulanabilirliği konusunu sorgulamıştır. Araştırma, yöntem olarak; uzman kişilerle görüşme ve Türk müziği devlet

konservatuvarlarındaki ses eğitimi derslerinin işleniş biçiminin irdelenmesi yönü ile öne çıkmıştır. Araştırma sonucunda, ses eğitiminin; sesini kullanan tüm bireyler için gerekli ve zorunlu olduğu, Türk müziği devlet konservatuvarlarında uygulanan ses eğitimi derslerinde de öğrencinin sesini kullanmada, teknik beceri kazanma ve repertuar oluşturma açısından büyük önem taşıdığı vurgulanmıştır. Uras, araştırmasında en büyük teknik sorunlarından birisi olarak; sözlü eserlerin ses sınır ve özelliklerine göre belirlenmemiş olması ve bu durumun Türk Halk Müziği'nin toplu icrasında büyük problemler oluşturduğunu belirtmektedir. Uras sonuç olarak ise batı müziği şan tekniğinin; sesin geliştirilmesinde ve teknik beceri kazandırılmasında yararlı olacağını ancak Türk müziğinin yapısal özellikleri bakımından da ayrıca Türk müziğinin üslup ve yapısına uygun bir şan tekniği ekolünün oluşturulmasının önemi üzerinde durmuştur.

Tatlıldil (1998)'de İstanbul Teknik Üniversitesinde yaptığı “Şan Tekniğinin Türk Halk Müziğine Uygulanması ve Karşılaşılan Sorunlar” konulu yüksek lisans tezi çalışması ile İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuvarında şan eğitimine bakışı ve uygulanış biçimini sorgulamıştır. Tatlıldil, çalışmasında ses eğitiminin şan tekniği açısından bilinmesi gereken teknik konularına da yer vererek, mesleki açıdan sesini kullanan bireyler için ses eğitiminin gerekliliğini vurgulamıştır. Araştırmada yöntem olarak kaynak tarama ve İstanbul Teknik Üniversitesi Devlet Konservatuvarı öğretim elemanları ile yapılan görüşmeler yoluyla sınırlandırılmıştır. Kaynak tarama yolu ile şan eğitiminin teknik boyutu ele alınmış, öğretim elemanlarıyla yapılan görüşmelerde ise Türk Halk müziğinin yapısal özellikleri açıklanmaya çalışılarak “Türk müziği” ile “Batı müziği”, şan tekniği açısından yapı ve üslup yönünden karşılaştırılarak değerlendirme yoluna gidilmiştir. Araştırma sonucunda ortak bir görüş olarak, Türk müziği devlet konservatuvarlarında şan eğitiminin yer almasının yararlı olduğu ve repertuar öğretmenleri ile şan öğretmenlerinin derslerini es zamanlı ve birbiriyle bağlantılı isleyerek Türk müziğinin üslup ve yapısını bozmadan şan eğitiminin Türk müziğine uyarlanmasının uygun olacağı belirtilmiştir.

BÖLÜM 3

YÖNTEM

Araştırmanın oluşturduğu problemlerin çözümünde izleyeceğimiz araştırma yaklaşımı, kullanacağımız veri toplama ve veri çözümlene yöntemleri bu bölümde ele alınacaktır. Ses eğitiminin Türkiye’de oluşumundan başlayarak, Cumhuriyetin ilanından günümüze değin tarihi süreci ile ilgili kaynak taraması yapılmış, günümüzdeki durumu ile ilgili uzman görüşlerine yer verilmiştir.

3.1.Araştırma Modeli

Araştırma, nitel araştırma yaklaşımı ile anı saptamaya yönelik bir örnek olay tarama modelidir. Türkiye’de Cumhuriyetin ilanı ile birlikte ses eğitimi tarihsel gelişim sürecini belirlemeye yönelik olduğundan nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır ve bu araştırmada standartlaştırılmış açık uçlu görüşme tekniği kullanılmıştır.

3.2.Çalışma (Uzman) Grubu

Uzman grup belirlenirken, üniversitelerin müzik eğitim fakülteleri ve konservatuvarlarda ses eğitimi dersi veren ve alanında en az 10 yıl tecrübesi olan akademisyenlerin görüşünü almaya özen gösterilmiş, seçilen dokuz akademisyenle standartlaştırılmış açık uçlu görüşme tekniği kullanılmıştır. Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalı’ndan Prof. Dr. Nalan YİĞİT, Doç. Dr. Sema SEVİNÇ, Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalı’ndan Prof. Dr. Ayşe Meral TÖREYİN, Bilkent Üniversitesi Konservatuvarı Müzik ve Sahne Sanatları bölümünden Prof. Dr. Mustafa YURDAKUL, Öğr. Elm Gölge ŞEKERAMBER, İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuvarı Türk Halk Müziği bölümünden Yrd. Doç. Dr. Ayşegül ARAL ALTIOK, Selçuk Üniversitesi Dilek Sabancı Devlet Konservatuvarı Opera-Şan Anasanat Dalı bölümünden Doç. Dr. Fatma Sibel Jagoda ve Geleneksel Türk Müziği bölümünden Öğr. Gör. Elif Bilge KURTULDU, Gazi Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuvarı Türk Sanat Müziği bölümünden Yrd. Doç. Dr. Serda Türkel OTER’ e sorular yöneltilerek sonuçlar bulgular ve yorumlar kısmında tablo şeklinde sıralanmıştır. Soruları, her akademisyenin kendi

branşında cevaplandırması istenmiş, cevaplar incelenmiş, elde edilen bilgiler somutlaştırılıp yorumlanmıştır. Uzman görüşlerine aşağıdaki numaralarla yer verilmiştir.

Uzmanlar ve Görüş Bildirme Numaralandırmaları

1. Prof. Dr. Nalan Yiğit
2. Prof. Dr. Ayşe Meral Töreayin
3. Prof. Dr. Mustafa Yurdakul
4. Doç. Dr. Sema Sevinç
5. Doç. Dr. Fatma Sibel Jagoda
6. Doç. Dr. Serda Türkel Oter
7. Yrd. Doç. Dr. Ayşegül Aral Altıok
8. Öğr. Gör. Elif Bilge Kurtuldu
9. Öğr. Elm. Gölge Şekeramber

3.3. Verilerin Toplanması

Türkiye’de Cumhuriyetin ilanından günümüze ses eğitiminin tarihi gelişimi ile ilgili yazılmış yayınlar “Veri Kaynağı” olarak kullanılmıştır. Ses eğitiminin günümüzdeki durumunu tespit etmek için uzman kişilerle standartlaştırılmış açık uçlu görüşme formu kullanılmış, elde edilen veriler betimsel analiz yoluyla değerlendirilmiştir. “Bu yaklaşım, bir araştırmada birden fazla görüşmecinin kullanılacağı durumlarda etkili, biçimde kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 123)”. “Standartlaştırılmış açık uçlu görüşme, bir araştırmanın başkaları tarafından tekrar edilmesi olasılığını önemli ölçüde artırır. Çok sayıda görüşmecinin çalışması gereken geniş araştırma projelerinde bu tür görüşme yöntemi etkili bir biçimde kullanılabilir” (Patton, 1987: 114).

Görüşme soruları uzmanlar tarafından yazılı olarak yanıtlanmıştır. Görüşmede, dokuz katılımcıya sekiz soru yöneltilmiştir.

Betimsel analizde, görüşülen ya da gözlenen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilir. Bu tür analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde ortaya sunmaktır. Bu amaçla elde edilen veriler, önce sistematik ve açık bir biçimde betimlenir. Daha sonra yapılan bu betimlemeler

açıklanır ve yorumlanır, neden-sonuç ilişkileri irdelenir ve birtakım sonuçlara ulaşır. Ortaya çıkan temaların ilişkilendirilmesi, anlamlandırılması ve ileriye yönelik tahminlerde bulunulması da, araştırmacının yapacağı yorumların boyutları arasında yer alabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 224). Betimsel olan bu araştırmada kaynak tarama yöntemi ile elde edilen veriler değerlendirilmiş, daha sonra görüşme yoluyla elde edilen cevaplardaki ortak ifadeler bulunmuş ve ortak olmayan ifadeler seçilmiş ve yorumlanmıştır.

BÖLÜM 4

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölüm alt problemlere göre düzenlenmiş olup, araştırmadan elde edilen veriler yorumlanmıştır.

4.1. Türkiye’de Cumhuriyet’ten Önce Ses Eğitiminin Tarihi Gelişimine Ait Bulgular ve Yorumlar

Ses eğitimi, müzik eğitimi içerisinde bilindiği üzere büyük bir öneme sahiptir. Osmanlılarda mehterhane, cemiyet, derviş dergâhları gibi müzik eğitimi verilen mekânlarda ses eğitimi derslerine yer verilmiştir. Müzik öğretimi Sübyan okulları, Medreseler, Enderun okulları, Tekkeler ve Saraylarda yaygınlaşırken; mesleki müzik öğretimi ise daha çok Mehterhaneler, Dârü’l Huffâz, Dârü’l Kuralar ile Tekke ve Medreselerin belli bölümlerinde yapılmıştır. Bu dönemde müzik öğretimi devletin genel eğitim politikaları çerçevesinde daha çok dinsel ve geleneksel bir sisteme uygun olarak yapılmıştır (Tanrıkorur, 2003: 22,32).

Osmanlı İmparatorluğu’nun özellikle son dönem eğitim programlarında görmeye başladığımız müzik dersleri, başlangıçta “Gına” kelimesi ile ifade edilmekteydi. “Gına” kelimesinin anlamı şarkı söylemek, teganni etmek demektir (www.osmanlicaturkce.com). Gına derslerinin içerikleri hakkında, belgeye dayalı fazla bilgi olmamakla beraber, bu derslerde ağırlıklı olarak ilahiler ve padişaha methiyeler anlatan çeşitli müzik eserlerinin icra edildiği belirtilmektedir (Dinçer; 1988, 445).

Gına kelimesinden yola çıkarak sesi terbiye etmek için kullanılan “Meşk” usulüne bakıldığında ise; Türk kültürünün önemli bir parçası olan, içinde kültüre bağlı oluşan estetik algıyı da barındıran, Geleneksel Türk Sanat Müziğinin gelenekten itibaren asırlarca sonraya taşınmasındaki en önemli etmen şüphesiz meşk sistemidir. Musikide meşk, bir üstat tarafından musiki parçasının çalınması ve okunması suretiyle talebeye öğretilmesi ve talebe tarafından öğrenilmesi demektir. Nota yazılarından yararlanmadan sadece hafızaya dayanılarak yapılan bu eğitim şeklinde bir hocadan istifade etmenin önemi çok büyüktür. Hocadan meşk sırasında alınacak ilk unsur eseri hafızaya kaydetmek, ikinci unsur ise eseri yorumlamaktır. Burada devreye giren en önemli konu “üslup” tur. Üslup, bir eseri güftesine

uygun bir ifade tarzı ile bestelendiği makamın özelliklerine uygun olarak, usul ve formunu bozmadan ve de bestekarın estetik anlayışına saygılı kalma kaydı ile kendi estetik anlayışını da katarak icra etmek olarak tanımlanabilir. İyi icra, icra edilecek eserin üslup özelliklerine riayet eden, o özellikleri ve onlarla birlikte eserin bütün inceliklerini, gizli güzelliklerini ortaya koymaya çalışan, eserin muhtevasını ve bu muhtevada yatan gizli manayı dinleyiciye en iyi şekilde ulaştırmayı amaçlayan bir icradır (Behar, 1998: 24)

Altunya; İstanbul Erkek İlköğretim okulunun (Darülmualimin-i İptidai) dört yıllık programında, her yıl haftada iki saatlik “Mûsikî ve Gına” dersinin yer aldığını, bu okul içinde açılan Uygulama Okulu (Tatbikat Mektebi) programında Gına (Mûsikî) dersine yer verildiğini belirtmektedir. Bu ders için Zati (Arca) Bey, Zeki (Üngör) Bey ve Musa Süreyya Bey gibi müzikçilere çocuk şarkıları besteletildiğini belirterek, bir laboratuvar işlevi gören bu ilköğretim okulunda edinilen deneyimlerin de ışığında 1913 tarihli “Geçici İlköğretim Yasası” (Tedrisat-ı İptidaiye Kanun-u Muvakkatı) ile İlköğretmen okulu programı (Mekatip-i İptidaiye Ders Müfredatı) nda “Gına” (İlahi ve Vatan Manzumeleri) adı altında müzik dersine yer verildiğini belirtir (Altunya 2001, Uçan 2005’ten).

1913-1914 öğretim yılında yeni kurulan "Sultanilerin" (yani liselerin) ikinci dönemlerine "Toplu Şarkı Söyleme" anlamına gelebilecek "Gına" dersleri adı altında müzik dersi konmuştur. Bu dönemde müzik dersleri daha çok Türk müziği kültürü almış kimseler, Mûzika-î Hümâyûn üyeleri, İstanbul dışındaki illerde de bando şefleri tarafından verilmiştir (Dinçer, 1988: 445).

1914 yılında çıkarılan “Mekatib-i İptidaiye Ders Müfredatı” nda, zamanın “Numune Mekatib-i” adıyla bilinen örnek ilkokulları için hazırlanmış haftalık ders dağıtım cetvelinde bu ders; “Mûsikî Gına ve Bazı Al-i Mûsikî” şeklinde ve her dönem birer saat süre ile verilmiştir (Aksu, 2013: 709).

Şan sanatı ülkemizde Osmanlı Devletinin Batı müziği ile tanışması ile başlamış, 1828’de Donizetti İstanbul’a getirilmiş ve batı müziğinin temelleri yavaş yavaş atılmaya başlamış, bu gelişmelerle birlikte şan sanatı Türkiye’de ihtiyaç olarak doğmuştur. 1916-1927 yılları arasında Darül-elhan’da ses eğitimi ile ilgili olarak ses bilgisi musiki kıraati, vokal, koro ve teganni derslerinin okutulduğu görülmektedir.

1926'da II. Mahmut'un Yeniçeri Ocağındaki Mehter'i kaldırıp yerine bandoyu getirmesi de batılılaşma sürecimize hız kazandırmış, ses eğitimi Cumhuriyetin ilanını ile birlikte günümüze kadar hızlı bir gelişme içine girmiştir.

4.2. Türkiye'de Cumhuriyet'ten Sonra Ses Eğitiminin Tarihi Gelişimine Ait Bulgular ve Yorumlar

Usta-çırak eğitimi, Selçuklular ve Osmanlı devleti döneminde yaygın olarak kullanılan, eğitimcilerin öğrencileri ile bire bir eser icra ederek, bildiklerini gelecek kuşaklara aktarmak için yaptıkları bir eğitimidir. Günümüzde de müzik okullarında verilen bireysel ses eğitimi, o dönemlerdeki gibi bire bir uygulanmakta, hatta Cumhuriyetin ilanından önce verilen bu dersler günümüzde "Ses Eğitimi", "Bireysel Ses Eğitimi", "Şan" ve "Ses İcracılığı" adı altında okutulmaktadır.

Türkiye'de ses eğitiminin doğuşuna en büyük etken olan ve Cumhuriyetin ilanından önce durgun bir süreç yaşayan opera sanatı, Cumhuriyet'in ilanı ve Atatürk devrimlerinden sonra tekrar başlamıştır. Mustafa Kemal, Osmanlı döneminde askeri ateşyken Bulgaristan Sofya Operası'nda G. Bizet'in Carmen operasının Bulgarca icrasını izlemiş ve opera sanatını ülkemizde de görmek istediğini belirtmiş, bu isteği de bu sanatın ülkemize yerleşmesine öncü olmuştur.

Şan eğitiminin Türkiye'de gelişim göstermesine zemin hazırlayan Batı müziği, Opera temsilleri ile ülkemize girmiş, Cumhuriyetin ilanı ile birlikte gelişim göstermeye devam etmiştir. 1930 yılında "Opera Cemiyeti" kurulmuş ve daha sonra "Büyük Opera Heyeti" tarafından Verdi'nin "La Traviata" operası sergilenmiştir. Şan eğitiminin gerekliliğini ortaya çıkaran opera ile Cumhuriyetin ilanı öncesinde meşk usulüne dayalı olan Türk müziği icrası, Mustafa Kemal ATATÜRK sayesinde gelişme kaydetmiş ve ülkemize ses eğitimi vermek üzere yurtdışından ünlü şan pedagogları getirtilmiştir. "Şan alanında ülkemizde yapılan çalışmalara baktığımızda, Egüz'e göre 1924 yılında Musiki Muallim Mektebiyle, Davran'a göre ise 1934 yılında Ahmet Adnan Saygun'un Özsoy Operası ile başlamıştır. 1936 yılında Musiki Muallim Mektebi'nin Konservatuvar şekline dönüştürülmesi ile yeni bir ivme kazanmıştır (Şenkibar, 1999: 4)".

Yurtdışından gelen yabancı opera sanatçıları ve dolayısı ile şan eğitimcileri ile gelişim gösteren müzik içerisinde “Ses Eğitimi” önem kazanarak hızla gelişmiştir. 1924 yılında “Musiki Muallim Mektebi”nin kurulmasıyla başlamış, 1925 yılında yurtdışına ses eğitimi alanında eğitim almaları için burslu öğrenciler gönderilmiş, 1936 yılında kurulan Ankara Devlet Konservatuarı, 1937 yılında açılan Gazi Eğitim Enstitüsü ve bu okulların akabinde açılan eğitim kurumlarının çoğunda müzik eğitimi ve ses eğitimi dersleri önem kazanmıştır. Kurulan bu okullar günümüze kadar eğitim fakülteleri müzik öğretmenliği bölümleri, konservatuvarlar opera-şan ve geleneksel Türk müziği bölümleri, güzel sanatlar fakülteleri, güzel sanatlar liseleri gibi bireysel ses eğitimi dersini bünyesinde barındıran kurumları beraberinde getirmiştir.

Cumhuriyetin ilanı ile yapılan en önemli gelişmelerden biri de, hem Avrupa’da kendi gayreti ile müzik öğrenimi yapan gençleri devlet bursuna geçirmek, hem de Avrupa’ya devlet bursu ile öğrenci göndermek olmuştur. Darülfünun Emni İsmail Hakkı’nın (Baltacıoğlu) başkanlığında kurulan jüri tarafından Almanya ve Fransa’ya müzik öğrenimi için gönderilen 22 öğrencinin içinde ses eğitimi alanında eğitim alması için de Nurullah Şevket Taşkıran ve Bayan Afife de yer almıştır.

Bu eğitimin ardından yurt dışından gelen öğrenciler hızla açılan okullara, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından göreve çağırılmış ve kendi öğretmenlerimiz tarafından ilk şan dersleri verilmeye başlanmıştır.

1925-1931 Musiki Muallim Mektebi eğitim programlarında ses eğitimi dersi “Alan Bilgisi” olarak “Vokal” adı altında okutulmuştur (Bkz. Tablo 2).

1936 yılında kurulan Ankara Devlet Konservatuarında ana dal ses ve Gazi Eğitim Enstitüsü’nde 1941 yılından 1969 yılına kadar şan-koro derslerinin okutulduğu bilinmektedir. Musiki Muallim Programlarına göre ise Gazi Terbiye Enstitüsü Müzik Şubesi, 1941 yılı müfredat programında en belirgin değişiklik çalgı ve ses eğitimi derslerinin kredisiz zorunlu ders olmaktan çıkıp haftalık dağılımda her yıl çalgı için iki, şan için bir saat olmak üzere kredili ders haline dönüşmesi olarak görülür (Yayla, 2004: 4).

Ana dal ses ve şan-koro isimleri ile programa alınan şan dersleri, 1969 yılında değiştirilerek ses eğitimi (şan) sekline dönüştürülmüştür. Bu uygulamalar 1978-79 öğretim

yılına kadar sürmüş daha sonra “Gazi Eğitim Enstitüsü” yüksek öğretmen okuluna dönüştürülerek “Gazi Yüksek Öğretmen Okulu” adını almış ve aynı kurumda şan dersleri toplu konuşma ve bireysel ses eğitimi adıyla yürütülmeye devam etmiştir (Kekeç, 2006: 12).

Ses eğitimi dersi; 1941-1970 Gazi Eğitim Enstitüsü Müzik Şubesi eğitim programlarında “Alan Bilgisi” olarak “Şan” ve “Ses Eğitimi (Şan)” adı altında (Bkz. Tablo 3), 1978 Gazi Yüksek Öğretmen Okulu Müzik Şubesi eğitim programında “Alan Bilgisi” olarak “Ses Eğitimi” adı altında (Bkz. Tablo 4), 1977 Gazi Eğitim Fakültesi Müzik Bölümü lisans programında “Şan” adı altında (Bkz. Tablo 5) okutulmuştur.

1941 yılı müfredat programında ses eğitimi dersleri “Şan” adı ile kredili ders haline dönüşmüştür.

Cumhuriyet dönemi müzik öğretmeni yetiştiren dört ayrı kurumda (Musiki Muallim Mektebi, Gazi Eğitim Enstitüsü, Gazi Yüksek Öğretmen Okulu ve Eğitim Fakültesi) ses eğitimi dersi incelendiğinde, hepsinde ortak olarak “Şan” adı altında okutulmuştur (Bkz. Tablo 6).

Kekeç (2006); Ana dal ses ve şan- koro isimleri ile programa alınan şan derslerinin, 1969 yılında değiştirilerek ses eğitimi (şan) şekline dönüştürüldüğünü belirtmiştir. Bu uygulamaların 1978-79 öğretim yılına kadar sürdüğünü, daha sonra “Gazi Eğitim Enstitüsü” yüksek öğretmen okuluna dönüştürülerek “Gazi Yüksek Öğretmen Okulu” adını aldığı ve aynı kurumda şan derslerinin toplu konuşma ve bireysel ses eğitimi adıyla yürütülmeye devam ettiğini belirtmiştir.

1978-1979 yıllarında ses eğitimi dersi 8 yarıyıl boyunca haftada 1 saat, aynı programda bireysel söyleme dersi ise 4 yarıyıl boyunca haftada 1 saat olarak belirlenmiştir. 1998 yılında eğitim fakültelerindeki yeni yapılanma ile bireysel ses eğitimi dersi iki yarıyıl ve haftada iki saat, ana dal ses eğitimi ise sekiz yarıyıl haftada bir saat okutulmuştur.

Töreyn’e (1999) göre; Son yıllardaki müzik öğretmenliği programlarındaki uygulamalara bakıldığında, müzik öğretmeni yetiştiren kurumlardaki ses eğitimi alan derslerinde yapılan son değişikliklerle, sadece birinci yıl (1. ve 2. dönem) haftada iki saat iki öğrenciyle uygulanması önerilen yalnızca iki dönemlik bireysel ses eğitimi ikinci yıl (3.

dönemde) başlayıp son sınıfta biten haftada iki saatlik koro dersleriyle sınırlandırılmış ve boyutsuz ve yüzeysel dersler durumuna getirilmiştir. Eğitimin niteliğinde süreç çok önemlidir. Önceki programda haftada bir saat iki öğrenciyle iki yıla yani (4 döneme) yayılan bireysel söyleme dersi, sözde haftalık ders saati süresi artırılmış (haftada iki saat iki öğrenci olarak önerilmiş) ve eğitim süreci ise bir yıl yani iki döneme indirilmiştir.

Eğitim fakültelerinde ana çalgısı şan olan öğrencilere “Bireysel Ses Eğitimi” dersi, ana çalgısı şan olmayan öğrencilere de “Ses Eğitimi” ve “Bireysel Söyleme” adı altında verilmektedir.

Ses eğitimi dersinin, Gazi Eğitim Enstitüsünün yönetmeliğinde 1970-2002 yılları arasında hangi ders adı ile hangi sınıflarda ve kaçar saat olduğunu inceleyecek olursak;

Tablo-14: Ses Eğitimi Programlarında Çeşitli Yaklaşımlar (1970-2002)

YIL	KURUM	DERSİN ADI	SINIF	HAFTALIK DERS SAATİ
1970-1979	Gazi Eğitim Enstitüsü	Ses Eğitimi (Şan)	1-2-3	1 saat (2 defa tek öğrenci)
1979-1981	Gazi Yüksek Öğretim Okulu	Toplu Konuşma	1-2	2 saat (toplu sınıf dersi) Ses Eğitimi I-II
1981-1993	Gazi Eğitim Fakültesi	Bireysel Söyleme	1-2	1 saat (2 öğrenci) Müzik Öğretmenliği Lisans (Ana çalgısı Şan Programı olmayanlar alıyor)
1993-1998	Gazi Eğitim Fakültesi	Bireysel Söyleme	1-2	1 saat (2 öğrenci) Müzik Eğitimi Böl. (Çalgı eğitimi Ve Müzik Kuramları Anabilim Dalı Öğrencilerine)
1998-2002	Gazi Eğitim Fakültesi	Bireysel Ses Eğitimi	1	1 saat (1 öğrenci) Güzel Sanatlar Eğitimi (I-II)

Kaynak: (Gürkan Öztürk, 2003: 81)

1970-2002 yılları arasında müzik öğretmeni yetiştiren kurumlar incelendiğinde, ana çalgısı ses olmayan öğrencilere ses eğitimi; 1970-1979'da "Ses Eğitimi" adı altında 1-2-3. sınıflara 1 saat (ikiye bölünerek) birebir olarak verilmiş, 1979-1981 yılları arasında ise bu ders programda yer almamıştır. 1981-1993 yılları arasında "Bireysel Söyleme" adı altında 1. ve 2. sınıflara 1 saat (iki öğrenci), 1993-1998 yılları arasında "Bireysel Söyleme" adı altında 1. ve 2. sınıflara 1 saat (2 öğrenci), 1998-2002 yılları arasında ise "Bireysel Ses Eğitimi" adı altında 1. sınıflara 1 saat (1 öğrenci) olarak yer almıştır (Bkz. Tablo 14).

Günümüzde müzik öğretmenliği bölümlerinde ses eğitimi dersi, Y.Ö.K tarafından ortak bir isimle "Bireysel Ses Eğitimi" adı altında 1-2-3 ve 4. sınıflarda birer saat olarak düzenlemiştir.

Müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarda yürütülen ses eğitimi (şan) derslerinde, hedefler ve amaçlar sanatçı yetiştiren kurumlardaki hedeflerden ve amaçlardan farklı tutulmamalıdır. Ülkemizin müzik eğitimcilerini yetiştiren en köklü eğitim kurumlarından biri olan eski adıyla Musiki Muallim Mektebinde, uzun yıllar boyunca İtalyanca yabancı dil olarak okutulmuş ve ses eğitimi dersleri de İtalyanca metotlarla yürütülmeye çalışılmıştır. Bu durum yurt içinde nerdeyse tüm yaşantısı boyunca derslerinde Türkçe söyleyecek, söyletecek ve öğretecek olan müzik öğretmeni açısından bir handikap oluşturmakla birlikte, aynı zamanda da Türk diline ve müziğine dayalı ulusal söyleme biçiminin gelişmesine de engel teşkil etmiştir (Egüz, 1978, 1). Türk bestecilerinin şan sanatına uygun eserler bestelemesi ile bir evrim yaşanmış ve halen günümüzde kullanılan eşsiz kaynaklar ortaya çıkmıştır.

Eğitim fakülteleri müzik eğitimi bölümlerinin müfredat programları incelendiğinde, ses eğitimi derslerinin: zorunlu ses eğitimi, ana dal ses eğitimi ve yardımcı dal ses eğitim dersleri olarak uygulandığı, bu konu üzerinde hassasiyetle durulduğunu göstermektedir (Şenkibar, 1999; 2).

Türkiye'de müzik öğretmeni yetiştiren 22 müzik eğitimi bölümünden biri olan Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Eğitimi Bölümü'nün ses eğitimi anasanat dalında uygulanmakta olan programın kaynağı, 1 Haziran 1970 yılı 1609 sayılı T.C Milli Eğitim Bakanlığı tebliğler dergisinde yayınlanan programdır. Programda eğitim süresi üç yıldır. Bu müfredat programı müzik bölümü için amaçlar, genel amaçlar ve her sınıf için derslerle ilgili süre ve konulara yönelik bilgilerden oluşmaktadır. Bu müfredat programında milli müzik

geleneklerimizin üzerinde, çağdaş çok sesli müziğin yaşayışın yerleşip, gelişmesini sağlayabilmek, gerçek sanat müziği eserleriyle içten bir bağ kurabilecek ve çok sesli müziği bir yaşayış haline getirecek öğretmenlerin yetişmesi amaçlanmıştır.

Programın genel amaçları şu şekilde açıklanmıştır;

Her öğrenciye öğrenim süresi boyunca yeteri kadar pratik çalışma ve ödev hazırlama süresi verilmelidir. Şan ve çalgı derslerinde hazırlanan eserler eşlik çalışmaları ile bütünleşmeli, ilgili öğretim elemanları ile işbirliği sağlanmalıdır. Öğrenciler eşlik öğretmenleri ile konser ve sınavlara katılmalıdır. Sınıflarda öğrencilerin müzik yapma imkânları geniş oranda sağlanmalı, çeşitli konserler yoluyla topluluk karşısında müzik yapma alışkanlığı ve çevresini etkileme yeteneği kazandırılmalıdır.

Bu programda yer alan ses eğitimi ise iki kısım halinde görülmektedir. Bunlar; ses eğitimi (şan) ve esas branş şandır. Esas branş şanın süre olarak, haftada iki saat üçe bölünerek ve tek öğrenciyle yapılması öngörülmüştür.

1998 yılında Koro dersi II. sınıfta Toplu Ses Eğitimi adıyla iki yarıyıl uygulanmakta, III. ve IV. sınıfta Koro I, II, III. adlarıyla üç yarıyıl verilmektedir. Koro ve Yönetimi adlı ders bu programda IV. sınıfın ikinci yarıyılında yer almaktadır (Kara, 1999; 2- 15).

Son yıllardaki müzik öğretmenliği programlarındaki uygulamalara bakıldığında, müzik öğretmeni yetiştiren kurumlardaki ses eğitimi alan derslerinde yapılan son değişikliklerle, sadece birinci yıl (1. ve 2. dönem) haftada iki saat iki öğrenciyle uygulanması önerilen yalnızca iki dönemlik bireysel ses eğitimi ikinci yıl (3. dönemde) başlayıp son sınıfta biten haftada iki saatlik koro dersleriyle sınırlandırılmış ve boyutsuz ve yüzeysel dersler durumuna getirilmiştir. Eğitimin niteliğinde süreç çok önemlidir. Önceki programda haftada bir saat iki öğrenciyle iki yıla yani (4 döneme) yayılan bireysel söyleme dersi, sözde haftalık ders saati süresi artırılmış (haftada iki saat iki öğrenci olarak önerilmiş) ve eğitim süreci ise bir yıl yani iki döneme indirilmiştir (Töreyn, 1999, 1).

Batılılaşmanın bir gereği olarak, müzik eğitimi ve ses eğitiminde önceleri Fransız, daha sonra Alman okul programları ağırlık kazanmıştır. Müzik eğitimi bölümlerinde öğrencilere verilen ses eğitimi; amaç, kapsam ve içerik olarak incelendiğinde, verilen eğitimin

daha çok şarkı söyleme eğitimi olarak uygulandığı görülmektedir (Töreyn, 1999, 2). Bir müzik öğretmenin, sesini ortalama otuz yıl kullanacağı düşünülürse, müzik eğitimcilerinin tam ve sağlıklı bir ses eğitiminden geçmeleri şarttır. Bu ekollere rağmen günümüzde eğitim fakülteleri müzik eğitimi anabilim dalı, güzel sanatlar fakülteleri müzik bölümleri, konservatuvarlar opera-şan bölümleri İtalyan ekolü olan Bel Canto tekniğini esas almaktadır.

“Güzel şarkı söyleme tekniği olan Bel Canto, tarihsel süreçte incelendiğinde şekillenmesi 16. yüzyıla rastlar. Bu yüzyılı tasvir eden “Barok Dönem”, tat, zevk ve duyarlılığın ürünüdür. Mükemmel bir dünya yaratma imajı, ses sanatlarını da ustalık seviyesine çıkartmak için zemin hazırlar. Böylece ortaya çıkan yeni vokal formların tek bir amacı vardır; teknik ve müzikal anlamda yetişmiş usta şarkıcılar yetiştirmek. 16. yüzyıl sonlarında, bu usta şarkıcıların yetiştirildiği ve şarkı söyleme sanatına altın dönemini yaşatan yer İtalya’dır. Floransa’da kurulan ve “Eski İtalyan Şarkı Söyleme Okulu” olarak adlandırılan bu topluluk, önceleri Ferrara, Mantua, Venedik ve Roma’yı etkisi altına alır. Daha sonra ise çevre ülkeleri etkileyerek, yetiştirdiği şarkıcılar ile tüm Avrupa’yı kendisine hayran bırakır. Bu şarkıcılar arasında yer alan kastratlar ise eski İtalyan şarkı söyleme okulunun en dikkat çekici yanını oluştururlar. Bu şarkıcılar, daha önce görülmemiş ses ustalıklarına sahiplerdir. Uzun cümleler boyunca üstün nefes hâkimiyetleri, temiz ton kaliteleri, mükemmel legato cümleleri en dikkat çekici teknik başarılarıdır. Açık ve koyunun birleşimi olan ses yoğunluğu ve ses titreşimleri kalitelidir. Süslemeli pasajlardaki gırtlak çeviklikleri ise eşine rastlanmayacak derecede temiz ve ustacadır.

Appoggio, Chiaroscuro, Portamento, Agilità gibi birçok İtalyanca terim bu Bel Canto ideallerini öğretmek için kullanılır. Teknik başarının yanı sıra şarkı sözlerindeki ifade gücü, Bel Canto’nun müzikal değerini ortaya çıkarır. Nefesten arındırılmış iyi bir telaffuz elbette ifadeyi etkileyecektir. Bununla beraber, sese nüanslar ve çeşitli tempo oyunları katmak hem sesi canlandıracak hem de seyirciyi büyüleyecektir. Bu icra kalitelerini, Caccini ve sonraki besteciler Sprezzatura, Meraviglia ve Grazia isimleri ile adlandırırılar. Bununla beraber, nüanslar, dinamikler ve ritm oyunları da crescendo, decrescendo, tempo rubato gibi müzikal terimlerle ifade edilir. Bunların dışında messa di voce, mezza voce eğitim metotları içinde sıkça kullanılan terimlerdir.

İtalyan şarkıcıları, ünlerini teknik ve müzikal ustalıklarını sergiledikleri bestelere borçlular. Recitativo, arioso ve aria gibi vokal formları ilerleyen dönemlerde gelişime

uğrayarak farklı açılardan şarkıcıların başarılarını vitrinlediler. Bel Canto’yu bir dönem çatısı altında inceleyen birçok müzikolog açısından tarihi süreç, üç besteciye; Rossini, Bellini ve Donizetti’yi kapsar. Haendel, Gluck ve Mozart da İtalyanlar kadar ses inceliklerini tanıyan ve bu yönde başarılı eser veren diğer bestecilerdir.

Dramatik müziğin gelişimine rastlayan bu dönem, daha sonra yetişen, ünlü İtalyan bestecileri Verdi, Puccini ile devam eder. Buna karşın, müzikal stillerin, orkestra ve opera salonların değişimlerine bağlı olarak Bel Canto, yeni müzikal ihtiyaçlara adapte edilmeye çalışılır. Güçlü ve yüksek sesler gerektiren eserler farklı şekillerde kimi zaman itilmiş, zorlanmış sesler ile yorumlanır. Böylece zamanla, belki de bu sanatın zeka ve incelik gerektiren zorluğundan olsa gerek, Bel Canto günümüze yaklaşıldığında nostaljik bir anlam kazanmaya başlar. Şarkı söyleme sanatı, eski dönemlerde filizlenmiş olmasına rağmen, unutulmaya yüz tutmaya başladığı bu zamanlarda “Bel Canto” ismiyle adlandırılır” (Kayapınar, 2006: 2,3).

Eğitim Fakülteleri Müzik Bölümleri ders içeriği açısından Gazi Üniversitesi müfredat programını temel aldığından dolayı, örnek teşkil etmesi amacı ile sadece Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Bölümü Müzik Öğretmenliği ses eğitimi ders programı ve 19 Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi ses eğitimi ders programı tablolştırılmıştır.

Tablo-15: Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Bölümü Müzik Öğretmenliği ses eğitimi ders programı

DERS KODU	DERS ADI	TEORİ+UYGULAMA	AKTS
MZ107A	Bireysel Ses Eğitimi I	1+0	3
MZ108A	Bireysel Ses Eğitimi II	1+0	3
MZ207A	Bireysel Ses Eğitimi III	1+0	3
MZ208A	Bireysel Ses Eğitimi IV	1+0	2

Kaynak: <http://gbp.gazi.edu.tr/htmlProgramHakkinda.php>

Müzik Öğretmenliği bölümlerinde bireysel ses eğitimi ders amaçları, yine Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Bölümü Müzik Öğretmenliği anasanat dalı müfredat programını ele aldığından, örnek teşkil etmesi amacı ile yalnızca Harran Üniversitesi Müzik Öğretmenliği bölümünün ders içeriklerine aşağıda yer verilmiştir.

Bireysel Ses Eğitimi I

Müzik eğitiminde insan sesinin oluşumu, gelişimi ve bireysel ses eğitiminin önemi, ses ve ses organlarının yapısı, mekanizması ve fonksiyonları ile sesin oluşumu, bedensel ve zihinsel olarak şarkı söylemeye hazırlanma, gevşeme ve uyanık olma bilinci kazanma çalışmaları. Doğru solunum alışkanlığı, sesi doğru yerde ve doğru bir entonasyonla üretme, ve rezonans bölgelerinde sesin harmoniklerini (doğuşkanlar) güçlendirme ve doğru artikülasyon becerisi kazandırmaya yönelik alıştırmalar (tek ses, 2'li,3'lü,4'lü,5'li sıralı sesler, arpej vb. seslerle legato, staccato uygulamalar ve konuşma çalışmaları). Piyano eşlikli halk türkülerinden yararlanarak Türk dilinin ünlü ve ünsüzlerini doğru artikülasyonla oluşturma çalışmaları ve bu çalışmaları konuşma kusurları olan öğrencilerin eğitiminde kullanma. Doğru solunuma dayalı doğru fonasyon, doğru rezonans ve doğru artikülasyonun eşgüdüm içerisinde oluşturulabilmesine yönelik bireye özgü ses alıştırmaları. Ses alanlarını (register) fark ederek doğru ve uygun register geçişlerine yönelik alıştırmalar. Doğru sesin oluşumunda gereken eşgüdümün sağlanabilmesine ve doğru entonasyonla müzikal duyarlılığı geliştirmeye yönelik ses eğitimi gereçlerini kullanma (ses alıştırmaları, ses etütleri ve düzeyine uygun piyano eşlikli eserler).

Bireysel Ses Eğitimi II

Doğru ses oluşumuna ilişkin koordinasyon çalışmalarını, konuşurken ve şarkı söylerken alışkanlık haline getirmeye yönelik uygulamalı çalışmalar. Öğrencilerin doğru ses üretmeye yönelik olarak bireysel ses özelliklerine uygun ses alıştırmaları (5'li, arpej, 6'lı, oktav ve atlamalı seslerle legato ve staccato alıştırmaları). Çalışılan etüt ve eserleri seslendirmeden önce teknik ve müzikal analizi yapmaya ilişkin bilgi ve davranışlar. Bireysel ses özelliklerine uygun olarak, register geçişlerinin doğal ve kolay yapılmasına ilişkin teknik çalışmaları, ses etütleri ve eserlerde uygulayarak rezonans geliştirme çalışmaları. Ses alıştırmaları ve ses etütleri ile kazanılan doğru ses kullanmaya ilişkin davranışları, düzeye uygun eserlerde uygulama ve pekiştirme. Ses özelliği, teknik ve sınıf düzeyi göz önünde

bulundurularak repertuar belirleme, buna uygun müzikalite ve yorum (f, mf ve p gibi nüanslarla, moderato, andante gibi hareket terimleriyle) çalışmaları.

Bireysel Ses Eğitimi III

Birinci yılda öğrenilen doğru ses üretme, kullanma ve korumaya yönelik davranışları, ulusal ve evrensel ses eğitimi dağarına ilişkin eserlerde uygulayarak repertuar geliştirme. Sesi güçlendirmeye ve ses sınırlarını genişletmeye yönelik ses alıştırma ve ses etütleri çalışmaları (oktav, 9'lu, 12'li, sıralı ve atlamalı seslerle legato ve staccato çalışmaları). Müzik öğretmenliğinin gerekleri doğrultusunda, öğrencilerinin seslerini, buldukları yaş ve eğitim düzeyini dikkate alarak kullandırma becerisi kazandırmaya ilişkin bilgi ve uygulamalar. Erken çocukluk, çocukluk, ergenlik ve gençlik dönemi ile ses değişim dönemindeki (mutasyon) ses özellikleri. Bu dönemlere uygun ses eğitimi çalışmaları, öğrencilerin teknik ve müzikal problemlerinin giderilmesine yönelik çalışmalar.

Bireysel Ses Eğitimi IV

Bireysel ses eğitimi yoluyla kazanılan temel davranışları, teknik düzey ile öğrencinin ses özelliklerini dikkate alarak seçilen repertuar üzerinde uygulama. Çalışılan etüt ve eserleri seslendirmeden önce teknik ve müzikal analizine ilişkin bilgiler, gerekli davranışları uygulama alışkanlığı kazandırma çalışmaları. Bireysel çalgısını şan olarak devam ettirmek isteyen, ses ve teknik açıdan uygun öğrencilerin bu alana yönlendirilmesine ilişkin özel teknik ve repertuar çalışmaları yapma ve müzik öğretmenliği mesleğinin gereği olarak, genel müzik eğitiminde öğrencilerin eğitim ve yaş düzeylerine uygun ses eğitimi çalışmaları ile repertuar belirleme ve buna uygun öğretim yöntemlerini kullanma (okul şarkıları, İstiklal marşı, marşlar, halk türküleri (http://egitim.harran.edu.tr/muzik_ogretmenligi_ders_icerikleri.pdf)).

Ses eğitiminin ülkemizde gelişmesine katkı sağlayan Ankara Devlet Konservatuvarı kurulduktan sonra bireysel ses eğitiminin gelişme sürecinde pek çok eğitici uzmanın emeği geçmiştir. Opera- şan bölümüne büyük ölçüde emeği geçenler arasında Prof. Carl Ebert, Dr. Ernest Preatorios, George Makowitz, FriediBohm, ElviraHidalgo, ApolloGranforte, Nurullah Sevki Taşkiran, Saadet İkesus Altan, Muazzez Gökmen, Afro Poli gibi şan pedagogları bulunmaktadır (Gökoğlu, 2009: 6).

Devlet Konservatuvarı Opera bölümü ilk mezunlarını 1941-1942 yılında vermiştir. Sultan Abdülmecit döneminde Dolmabahçe sarayının karşısına ilk opera binası yapılmış 24 Nisan 1948 yılında Ankara’da ilk opera binası açılmıştır. İlk olarak Ankara Devlet Operası ve daha sonra İstanbul Devlet Opera ve Balesi Müdürlüğü kurulmuştur. Sonra sırasıyla İzmir, Mersin, Antalya ve Samsun Devlet Opera ve Balesi Müdürlükleri açılarak kültür ve sanatın gelişmesine katkıda bulunmaktadır. Devlet konservatuvarlarının opera-şan bölümlerinden mezun olan opera sanatçılarımız Cumhuriyetin ilanından günümüze yurt içi ve yurt dışında hem şan eğitmenliği hem de önemli operalarda görev yapmış ve yapmaktadır. Yurtdışında tanınmamızı sağlayan ilk başarı Ayhan Aydan Alnar’a aittir. Ardından Ünlü soprano Leyla Gencer öncü olmuş, ardından Dünya opera sahnelerinde Türkiye’nin adını duyuran sanatçılar arasında Soprano Semiha Berksoy, Soprano Ferhan Onat, Soprano Suna Korad, Bariton Orhan Günek, Bas Ayhan Baran, Bas Mustafa İktu, Soprano Özgül Tanyeri, Soprano Zehra Yıldız gibi daha nice ses eğitimcileri bulunmaktadır.

Türkçe’nin şan tekniği ile doğru söylenebilmesi için 1936’da kurulan konservatuvarın Opera-Şan bölümüne “Türkçe Metinli Müzikli Diksiyon” dersleri konulmuştur. Opera besteleyen ve libretto yazan sanatçıların ve de yabancı dilden Türkçeye opera tercüme edenlerin çok iyi prozodi (müzik vurgularının, hece vurgularıyla uyumlu olması) bilmeleri gerekir. Dilimizdeki vurgularla, müzik vurgularının çok iyi örtüşmesi gerekmektedir. Yukarıda yazılanlara dikkat edildiği takdirde Türkçe, şan tekniğine uygun bir dildir. Bu konuyu bilen değerli Türk bestecileri birçok Türk operaları yazmış ve yazmaya da devam etmektedirler (Gököğlu, 2009: 82).

Konservatuvarların “Opera-Şan” bölümlerinde, tıpkı eğitim fakültelerinde olduğu gibi hem ders saati hem de ders içerikleri açısından ortak bir müfredat belirlenmiştir. Ses eğitimi dersi “Şan” adı altında, “Şan I, II, III, IV” olarak iki saat okutulmaktadır. Müfredat olarak ise Hacettepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı ders içerikleri esas alınmaktadır.

Türkiye’de günümüzde eğitim veren konservatuvarları ders içerikleri açısından değerlendirdiğimizde, Opera-şan ve tiyatro anasanat dallarında ortak bir müfredat çalışması olduğu görülmektedir.

Tablo-16: Hacettepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Opera Anasanat Dalı ses eğitimi ders programı

DERS KODU	DERS ADI	TEORİ+UYGULAMA	AKTS
106MZA	Şan H	2+0	4
107MZA	Şan I	2+0	4
108MZA	Şan II	2+0	4
109MZA	Şan III	2+0	4
110MZA	Şan IV	2+0	4

Kaynak: <http://konserv.hacettepe.edu.tr/htmlProgramHakkinda.php>

Hacettepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Opera Anasanat Dalı ses eğitimi ders içerikleri

Şan H

Bu dersin amacı, öğrencilere beden koordinasyonu, ses ve nefes kullanımı konusunda temel bilgileri vermek ve ses eğitiminin gerektirdiği aşamalara bağlı kalarak uygulamalı çalışmalar yaptırmaktır. Öğrencilerin gelişim ve evrimine koşut olarak, opera-şan edebiyatının temel parçalarını içeren bir repertuar oluşturulur, öğrencilerin şarkı söyleme yeteneği geliştirilir ve opera solistliğine hazırlanmaları sağlanır.

Şan I

Ses eğitiminin gerektirdiği temel aşamalara bağlı kalınır ve bu çerçevede uygulamalı çalışmalar yaptırılır. Öğrencilerin gelişim ve evrimine koşut olarak, opera-şan edebiyatının temel parçalarını içeren bir repertuar oluşturulur ve bu repertuar çerçevesinde öğrenciler icraya yönelik olarak şan eğitimi alırlar.

Şan II

Ses eğitiminin gerektirdiği temel aşamalara bağlı kalınır ve bu çerçevede uygulamalı çalışmalar yaptırılır. Öğrencilerin gelişim ve evrimine koşut olarak, opera-şan edebiyatının

temel parçalarını içeren bir repertuvar oluşturulur ve bu repertuvar çerçevesinde öğrenciler icraya yönelik olarak şan eğitimi alırlar.

Şan III

Öğrencinin düzeyine uygun arieantiche, lied ve opera eserlerinin, dönem ve eser özelliklerine göre çalışılmasını içerir.

Şan IV

Öğrencinin düzeyine uygun arieantiche, lied ve opera eserleri çalışılır.

Tiyatro bölümlerinde de ses eğitimi dersleri “Şan” adı altında okutulmakta, ders saati üniversitelerde farklılık göstermektedir (Bkz. Tablo 23).

Tiyatro sanatçıları seslerini, haftada sekiz gösterim boyunca konuşmaları için ve/veya yıllarca sürebilen tiyatro çalışmaları için eğitirler. Aynı zamanda konuşmada duygusal ifadenin verilebilmesi için beden dili, konuşmada sesi en iyi şekilde kullanabilmek ve bilgi aktarımı iletişim için duruş öğrenirler. Günümüzde konservatuvar ve eğitim fakülteleri müzik eğitim bölümlerinde diksiyon konusuna önem verilmesi gerektiği bilincine varılmış ve bu bölümlerde şarkı söyleme sanatının inceliği önemsenererek diksiyon çalışmalarının bu yönde yapılması amaçlanmıştır. Günümüze kadar ortaöğretim ve üniversitelerde okutulan müzik eğitimi programları ve bireysel ses eğitimi programı uygulamaları incelendiğinde, bireysel ses eğitimi dersleri işlenirken diksiyon eğitiminin eksikliği görülmektedir. Hâlbuki fakültelerimizde çeşitli yörelerden gelen öğrencilerimizin dillerindeki şive farklılıklarını ortadan kaldırarak geliştirmek için, müzik eğitimine geçmeden önce diksiyon eğitiminin yapılması son derece önemlidir (Banarlı, 2008: 37).

Tablo–17: Hacettepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Tiyatro Anasanat Dalı ses eğitimi ders programı

DERS KODU	DERS ADI	TEORİ+UYGULAMA	AKTS
1356TİY	Şan I	1+1	1
1357TİY	Şan II	1+1	1
1358TİY	Şan III	1+1	1

Kaynak: (http://www.konserv.hacettepe.edu.tr/?page_id=53)

Hacettepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Tiyatro Bölümü ders içerikleri

Şan I

“İnsan Sesi” ana başlığı adı altında; ses çıkarmak için gerekli havayı düzenleyen organlar (Diyafraam, Akciğerler, Nefes Borusu), ses çıkaran organlar (Larenks, Vocal Cordlar), sesi büyüten ve zenginleştiren organlar (Rezonans Boşlukları) anlatılır. Ayrıca ses eğitiminin gerektirdiği temel aşamalara bağlı kalınarak uygulamalı nefes ve ses çalışmaları yapılır, ses özelliğine uygun parçalar üzerinde durulur.

Şan II

“Ses Nasıl Oluşur?” ana başlığı altında sesin yapısı, sesin güç kaynağı, sesin titreşimi, ses oluşturma ve şarkı söylemede özen gösterilmesi gereken ilkeler üzerinde durulur

Şan III

İnsan sesinin sınıflandırılması, register, ses gücünün artırılması, vibrato yapılması gibi konular anlatılır. Ayrıca ses eğitiminin gerektirdiği temel aşamalara bağlı kalınarak uygulamalı nefes ve ses egzersizleri yapılır. Ses özelliğine uygun parçalar üzerinde çalışılır.

Geleneksel müziklerimiz ise yıllarca meşk usulü ile sürdürülmüş, eserler ustadan öğrenciye asırlar boyu aktarılmıştır. Cumhuriyetin ilanı ile konservatuvarlarda da ses eğitimi

dersleri okutularak gelişme göstermiş, bununla birlikte sesin üslup ve tavrını geliştirmeye yönelik ses alıştırmaları ve teorik bilgiler öğretilmeye başlanmıştır. Geleneksel müziklerimiz seslendirilirken geniş vibratolu seslere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu yüzden Türk müziğine dayalı şan eserleri eşliklendirilerek özellikle son yıllarda uygulanabilirliği oldukça geliştirilmiştir (http://www.konserv.hacettepe.edu.tr/?page_id=53).

Türk müziğinde, müziğin en önemli ve ilgi gören çalgısı olan insan sesinin teknik özellikleri ve olanakları pek dikkat çekmemiştir. İnsan sesini bir müzik aleti gibi profesyonel ve sağlıklı kullanabilmenin gerektirdiği özel öğretim teknikleri, yüzyıllar boyunca fark edilmemiştir. Ses ile ilgili eğitim taklide dayalı olarak veya bireyin doğuştan getirdiği özelliklerle sürdürülmüş, sesin eserleri ezberleyip icra etmek şeklinde gelişeceği düşünülmüş, öğrencinin ustasını birebir taklit ederek eser icra etmesinin yeterli olduğu varsayılmıştır. Fakat Cumhuriyetin ilanından önce ve sonra ses eğitimi alanında yetişen usta eğitimciler ve usta icracılar bu geleneği ortadan kaldırmış ve sadece batıda gelişen ses eğitimi kavramını Türk müziğinde de kullanmayı başarmışlardır. Özellikle bu alanda öncü olmuş isimlerin başında Münir Nurettin Selçuk gelmektedir. Meşk geleneği ile Türk müziği icrasının yeterli olmayacağını düşünerek yurtdışına giderek batı şan eğitimi almış, bunu Türk müziği icrası ile harmanlamış ve öğrencilerini de bu teknikle eğiterek halen günümüz Türk müziği ses eğitimcilerine örnek teşkil etmektedir.

Geleneksel Türk müziğinde yaygın olarak kullanılan meşk, hafızaya dayanan ve bu şekilde eserlerin ustadan öğrenciye asırlar boyu aktarıldığı bir yöntemdir. Günümüzde sözlü müzik eğitiminin genel olarak farklı iki yöntem ile verildiği saptanmıştır. Bu yöntemler;

1. Ses eğitiminin, grup içinde topluca uygulanması (Toplu ses eğitimi)
2. Ses eğitiminin, perdeli bir çalgı eşliğinde bireysel olarak uygulaması (Bireysel ses eğitimi) (Özcan, 2010: 2).

Ses eğitiminin toplu uygulanmasında; bu yöntem içerisinde öğrenciler ile yapılan çalışmalar toplu bir biçimde gerçekleştirilmektedir. Ders sürecinde diyafram ve ses açma çalışmaları yaptırılmaktadır. Bu çalışmalar piyano eşliğinde ve Batı müziği sözlü eserlerinden yararlanılarak yapılmaktadır. Türk müziğine üslup ve tavrına yönelik teknik bilgiler perdeli bir çalgı eşliğinde, repertuar dersi içerisinde verilmektedir. Yapılan bu çalışmalar teknik olarak toplu ses eğitimi adıyla adlandırılmaktadır. Ancak üniversite ders programında “Ses

Eğitimi” dersi adı altında görülmektedir (Afyon Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Ses Eğitimi Bölümü Müfredatı) (zcan, 2010; 32).

Ses eğitiminin, perdeli bir çalgı eğliğinde bireysel olarak uygulanmasında (ses icracılığı);

Bu yöntemde ses eğitimi dersleri, perdeli bir Türk müziği çalgısı eğliğinde yapılmaktadır. Dersler bireysel olarak gerçekleştirilmektedir. Verilen bu eğitim ders programında ses icracılığı dersi olarak adlandırılmaktadır. Bu derste farklı formlarda şarkılar seslendirilmektedir. Bunun yanı sıra sesin slp ve tavrını geliştirmeye yönelik ses alıştırmaları yapılmaktadır ve teorik bilgiler verilmektedir. Yapılan alıştırmalar, seslendirilecek olan esere, bireyin sesini önceden hazırlamak amacıyla aynı makamda yapılmaktadır. Bu uygulama, eğitmenin bireysel isteğiyle yapılmaktadır. Uygulanan bu yöntem, geçmişte uygulanan meşk sisteminin daha gelişmiş şekli olarak düşünülebilir (Konya Selçuk Üniversitesi Dilek Sabancı Devlet Konservatuvarı Ses Eğitimi ve Ses İcraçılığı dersi müfredatı) (zcan, 2010; 33).

Türk müziği eserlerinin bireysel ve toplu ses eğitimi derslerinde daha fazla, icraya yönelik çalışmalarının artırılması geleneksel icranın ilerlemesi açısından önemlidir. Ayrıca şunu da biliyoruz ki gelenekte olan meşk yöntemi ile bu eserlerin icrasının daha kalıcı olacağı da söylenebilir. Gerek yetişmiş gerekse yeni nesil yetişmekte olan bestecilerimizin de bu yönde daha fazla çalışma yapması gerekliliği de ortaya çıkmaktadır (şenyayla, 2006: 35).

Türk müziğine dayalı şan eserlerinin eřliکلendirilerek söylenmesi ve sergilenmesi sağlanmalı, yapılan bu çalışmalar çeşitli iletişim araçları yoluyla halka ulaştırılmalıdır. Son yıllarda hem eğitim fakülteleri hem de konservatuvarlarda ses eğitimi derslerinde geleneksel müziklerimizden halk müziği örnekleri sıkça görülmeye ve kullanılmaya başlamıştır. Fakat eğitim sürecindeki etkisi henüz tam olarak ortaya konulamamış, geleneksel müziklerimizden oluşan ve ulusal bir şarkı dağarcığı oluşturmamızı sağlayacak bir metot yazılamamıştır. Bu nedenle her eğitim kurumunda farklı eğitim uygulamaları görülmektedir.

Konservatuvarların Türk müziği bölümlerinde ise dersler “Ses Eğitimi” adı altında okutulmaktadır. En az on yıldır faaliyet gösteren konservatuvarlar ele alındığında; Sakarya Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Türk müziği bölümünde “Ses Eğitimi I” adı altında 2 saat,

“Ses Eğitimi II” adı altında 3 saat (Bkz. Tablo-24), Gaziantep Üniversitesi Türk musikisi Devlet Konservatuvarı Ses Eğitimi bölümünde “Ses Eğitimi I, II, III ve IV” adı altında 3’er saat (Bkz. Tablo 25), Ege Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı Ses Eğitimi bölümünde “Ses Tekniği” I, II, III, IV adı altında ilk iki yıl bir, sonraki iki yıl iki saat (Bkz. Tablo 26), İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı Ses Eğitimi bölümünde I ve II. sınıflarda “Ses Eğitimi” adı altında ikişer saat, Afyon Kocatepe Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı Türk Sanat Müziği bölümünde I, II, III ve IV. sınıflarda “Ses Eğitimi” adı altında iki saat, Selçuk Üniversitesi Dilek Sabancı Devlet Konservatuvarı Türk Sanat Müziği bölümünde ise “Ses Eğitimi” adı altında I ve II. sınıflarda ikişer saat olarak okutulmaktadır. İçerik olarak değerlendirildiğinde, her üniversitenin ders içerikleri farklılık göstermektedir.

Türk müziği konservatuvarlarında çoğunlukla ses eğitimi dersi, Batı müziği şan tekniği ile okutulmaktadır. Ancak bazı konservatuvarlar, Türk müziği ses eğitiminde batı tekniğini kullanmadan tamamen Türk müziği yöntemlerini kullanarak ses eğitimi yapmaktadır.

Türk Müziği, Konservatuvarlar müfredat ve ders içerikleri tablolarla incelendiğinde;

Tablo-18: Sakarya Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı ses eğitimi ders programı

DERS ADI	TEORİ+UYGULAMA	AKTS
Ses Eğitimi I	2+0	4
Ses Eğitimi I	3+0	6

Kaynak: (<https://sabis.sakarya.edu.tr/dersprogramlari/>)

Tablo-19: İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı TSM Anasanat Dalı ses eğitimi ders programı

DERS KODU	DERS ADI	TEORİ+UYGULAMA	AKTS
SES I	Ses Eğitimi I	1+1	2
SES II	Ses Eğitimi II	1+1	2
SES III	Ses Eğitimi III	1+1	2
SES IV	Ses Eğitimi IV	1+1	2

Kaynak: (<http://www.itu.edu.tr/akademik/program/derslerAkts/287/5231/1>)

Tablo-20: Afyon Kocatepe Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı Türk Sanat Müziği bölümü ses eğitimi ders programı

DERSİN KODU	DERSİN ADI	DERSİN TÜRÜ	YIL	YARIYIL	AKTS
SES I	SES TEKNİĞİ I	Zorunlu	1	1	4
SES II	SES TEKNİĞİ II	Zorunlu	1	2	4
SES III	SES TEKNİĞİ III	Zorunlu	2	3	2
SES IV	SES TEKNİĞİ IV	Zorunlu	2	4	2

Kaynak: (<http://www.afyonkons.edu.tr/akademik/program/derslerAkts/287/5231/1>)

Tablo-21: Gaziantep Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı Türk Sanat Müziği Anasanat Dalı ses eğitimi ders programı

DERS KODU	DERS ADI	TEORİ+UYGULAMA	AKTS
SES103	Ses Eğitimi I	3+0	3
SES104	Ses Eğitimi II	3+0	3
SES203	Ses Eğitimi III	3+0	3
SES204	Ses Eğitimi IV	3+0	3
TB329	Ses Fiziği	2+0	2

Kaynak: (http://www.gantep.edu.tr/ab/dersler.php?bolum=801&bolum_id=8012).

Tablo–22: Gaziantep Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı THM Anasanat Dalı ses eğitimi ders programı

DERS KODU	DERS ADI	TEORİ+UYGULAMA	AKTS
SES103	Ses Eğitimi I	3+0	3
SES104	Ses Eğitimi II	3+0	3
SES203	Ses Eğitimi III	3+0	3
SES204	Ses Eğitimi IV	3+0	3
TB329	Ses Fiziği	2+0	2

Kaynak: (http://www.gantep.edu.tr/ab/dersler.php?bolum=801&bolum_id=8011)

Tablo–23: Ege Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Türk Müziği bölümü ses eğitimi ders programı

DERSİN KODU	DERSİN ADI	DERSİN TÜRÜ	YIL	YARIYIL	AKTS
1708011172010	SES TEKNİĞİ I	Zorunlu	1	1	4
1708011182010	SES TEKNİĞİ II	Zorunlu	1	2	4
1708012052010	SES TEKNİĞİ III	Zorunlu	2	3	2
11720811T11222	SES TEKNİĞİ IV	Zorunlu	2	4	2

Kaynak: (<http://www.ege.edu.tr/akademik/program/derslerAkts/287/5231/1>)

Tablo–24: Selçuk Üniversitesi Dilek Sabancı Devlet Konservatuvarı Geleneksel Türk Müziği bölümü ses eğitimi ders programı

DERSİN KODU	DERSİN ADI	DERSİN TÜRÜ	YIL	T+U	AKTS
1802151	SES EĞİTİMİ I	Zorunlu	1	2+0	3
1802251	SES EĞİTİMİ II	Zorunlu	1	2+0	3
1802351	SES EĞİTİMİ III	Zorunlu	2	2+0	3
1802451	SES EĞİTİMİ IV	Zorunlu	2	2+0	3

Kaynak: (http://www.selcuk.edu.tr/dosyalar/files/034002/2014_tsm_ogrplani.pdf)

Bu dersin amacı, öğrencilerin şarkı söylerken seslerini ve nefeslerini doğru şekilde kullanmalarını sağlamaktır. Piyano eşliğinde yapılan ses egzersizleri, çeşitli nefes çalışmaları ve bunların uygulandığı etüt parçaların çalışılması (<http://ebys.ege.edu.tr>).

Selçuk Üniversitesi Dilek Sabancı Devlet Konservatuvarı Türk Müziği bölümü ses eğitimi ders içerikleri

Ses Eğitimi I

Sesin anatomik yapısı ile ilgili bilgiler verilmesi, öğrencinin ses özelliği tespit edilerek şan ve/veya Türk müziğinde uygulamalı çalışmalar yapılmasını içerir.

Ses Eğitimi II

Ses eğitiminin gerektirdiği temel aşamalara ve Klâsik Türk Mûsikîsindeki ses eğitiminin gerektirdiği tekniklere bağlı kalınarak; Klâsik Türk mûsikîsinden seçilmiş örnek eserlerle uygulama çalışmalarını içerir.

Ses Eğitimi III

Ses eğitiminin gerektirdiği temel aşamalara ve Klâsik Türk Müziği'ndeki ses eğitiminin gerektirdiği tekniklere bağlı kalınarak; Lisans II Türk Müziği Solfej ve Teorisi dersinde gösterilen makam sıralamasına bağlı kalınarak Klâsik Türk Müziği'nden seçilmiş örnek eserlerle uygulamalı çalışmalarını içerir.

Ses Eğitimi IV

Ses eğitiminin gerektirdiği temel aşamalara ve Klâsik Türk Müziği'ndeki ses eğitiminin gerektirdiği tekniklere bağlı kalınarak; Lisans III Türk Müziği Solfej ve Teorisi dersinde gösterilen makam sıralamasına bağlı kalınarak Klâsik Türk Müziği'nden seçilmiş örnek eserlerle uygulama çalışmalarını içerir

(http://www.selcuk.edu.tr/dosyalar/files/034002/2013_tsm_ses_ders_icerik.pdf).

Cumhuriyetin ilanı ile önem kazanan bu bölümler, önemli opera şarkıcıları, ses eğitimi uzmanları ve usta tiyatro sanatçıları yetiştirmektedir. Yine Y.Ö.K tarafından sistemli bir müfredat belirleyen konservatuvarlar, sanat yönüyle usta ve başarılı öğrenciler yetiştirmektedir. Bu okullarda öğrenci tamamen alanında uzmanlaşmak için eğitim alır, sesini en ince detayları ile ustaca kullanmayı öğrenir. Bu bölümler devlet opera ve baleleri, devlet tiyatroları, üniversitelere önemli akademik personeller yetiştirmektedir.

Türkiye'de müzik bilimciler yetiştiren güzel sanatlar fakültelerinde ses eğitimi dersi haftada bir saat olup, ders verecek yeterlilikte öğretim elemanı bulunmadığı için okulların genelinde koro dersi olarak verilmektedir. Öğrencileri lisans düzeyine hazırlamak için 1989 yılında İstanbul'da Anadolu güzel sanatlar liseleri kurulmuş, günümüze değin gelişerek mesleki sanat eğitimini seçen öğrencilere birikim kazandırmak amaçlanmıştır.

İlk olarak toplu verilen ses eğitimi dersi, 2006 tarihli karar ile bireysel ses eğitimi olarak değişmiş ve 9. sınıftan itibaren kademeli olarak verilmeye başlanmıştır. Günümüzde birçok Üniversite'de bulunan bu fakülteler birçok usta sanatçı yetiştirmektedir.

Tablo-25: G.S.F Müzik Bölümleri Lisans Programlarındaki Ses Eğitimi Alanı ile ilgili derslerin dağılım tablosu

Derslerin Adı	Üniversite	Kredi
Bireysel Ses Eğitimi-I	Akdeniz Üniversitesi	3
Toplu Ses Eğitimi-I	Akdeniz Üniversitesi	2
Bireysel Ses Eğitimi-I	Atatürk Üniversitesi	1
Bireysel Ses Eğitimi-I	Cumhuriyet Üniversitesi	1
Bireysel Ses Eğitimi-I	İnönü Üniversitesi	1
Birlikte Seslendirme-I	İnönü Üniversitesi	2
Ses eğitimi-I	Erciyes Üniversitesi	1
Bireysel Çalgı-I	Erciyes Üniversitesi	2
Koro-I	Erciyes Üniversitesi	2
Koro-I	Kocaeli Üniversitesi	2
Koro-I	Marmara Üniversitesi	2

(Karkın,2010;37)

Cumhuriyetin ilanı ve sonrasında yapılan yeniliklerle birlikte ses eğitimi alanında açılan okullar ve bununla birlikte dersler zamanla çoğalmıştır. Günümüzde bu dersler ilkokullarda müzik dersi içerisinde, ortaokullarda müzik dersi içerisinde liselerde ise güzel sanatlar liselerinde ayrı bir ders olarak müfredatta yer almaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığı bu anlamda güzel sanatlar liselerinde okutulacak ses eğitimi derslerinin kitaplarını, ders öğretici araç-gereçlerini kendi karşılamaktadır. Yani Milli Eğitim Bakanlığı ses eğitimi konusuna günümüzde çok önem vermektedir. Müzik eğitiminde önemli kurumlardan biri olan ve 14 yaş gurubundaki gençlerin müzik eğitimi almaya başladığı, güzel sanatlar ve spor liseleri açısından müzik eğitimi; bireyin, eleştirel ve yaratıcı düşüncelerini kullanmayı, araştırmayı ve sorgulamayı, iletişim kurma ve problem çözme becerilerini geliştirmeyi, bilgi ve teknoloji alını müziksel yeteneği ile birleştirmeyi öğreten ve büyük

ölçüde müzik eğitimi alanında bireyleri yönlendirmeyi amaçlayan bir eğitimidir (MEB, 2006: 5).

GSL Bireysel Ses Eğitimi Ders Programının Özellikleri

Bireysel ses eğitimi dersi öğretim programı, Türkçeyi doğru kullanma, solunum tekniklerini uygulama, sesini tanıma ve doğru-etkili kullanma, ses eğitimi tekniklerine uygun olarak halk türkülerini, okul şarkılarını. Türk ve Dünya ses müziğinden değişik eserlerin seslendirilmesini kapsamaktadır. Güzel sanatlar liselerinde öğrenim gören öğrencilere; bireysel ses eğitimi dersi aracılığıyla mutasyon dönemi özellikleri de göz ardı edilmeden, doğru ve sağlıklı ses üreterek, güzel ve etkili konuşma ve şarkı söyleme, sesini doğru kullanma ve koruma alışkanlığı kazandırılması amaçlanmaktadır.

MEB (2008) Programın uygulanmasına ilişkin ilke ve yaklaşımları şöyle ifade eder;

1- Bireysel ses eğitimi dersi öğretim programında, belirlenmiş kazanımların öngördüğü bir içerik sınırlaması söz konusudur. Öğretmen, kazanımları gerçekleştirirken çevre özelliklerini, öğrenci grubunun ilgilerini, ihtiyaçlarını, beklentilerini, hazır-bulunurluk düzeylerini ve dolayısıyla da ön bilgilerini dikkate almalıdır.

2- Öğretim programında, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim, araştırma ve sorgulama, problem çözme, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimcilik ve Türkçeyi doğru, etkili ve güzel kullanma becerisi gibi ortak becerilerin yanı sıra, bireysel ses eğitimi dersine yönelik olarak ses sistemini oluşturan organ ve bölgeleri eşzamanlı ve uyumlu kullanma, konuşmada sesini doğru, güzel ve etkili kullanma, şarkı söylemede sesini doğru, güzel ve etkili kullanma, ses gelişim (mutasyon) döneminde uygun registre geçişleri yapma, ses sağlığını koruma ve icra (yorumlama) becerileri yer almaktadır. Öğretmen dersi planlarken hazırladığı öğretimsel işlerin tümünde yukarıda belirtilen becerilerin bir veya uygun olan birkaç tanesinin kullanılabilmesi ortamlar oluşturmalıdır. Öğretmen sınıf içi ve sınıf dışı etkinlikler ile geliştireceği becerileri pekiştirmek için ödev veya projeler verebilir. (Mustan, 2010: 8)

3- Programda yer alan değerleri, öğretmenler yeri geldiğinde etkinlikler içinde vurgulayan bölümler oluşturarak pekiştirmelidir.

4- Öğrenciler, ses gelişim (mutasyon) döneminin özelliklerine uygun ses kullanımı ve korunması hakkında bilgilendirilerek sesini özenle kullanmaya yönlendirilir.

5- Bireysel Ses Eğitimi dersi bireysel gelişime dayalı, öğrenci merkezli bir ders olduğundan öğrencinin bireysel gelişim ve özelliklerine uygun alıştırmalar ve parçalarla yürütülür.

6- Bu program, bireyin, sağlıklı ses üreterek, doğru ve güzel konuşma, doğru ve güzel şarkı söyleme, sesini doğru kullanma ve koruma alışkanlığı kazandırılmasını amaçlar. AGSL öğrencilerinin seslerini Müziksel İşitme, Okuma ve Yazma ve koro derslerinde de yoğun olarak kullandıkları dikkate alındığında bu üç dersin birbiri ile ilişkilendirilmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Ses sağlığında problem olan öğrencilerin seslerini ve ses sınırlarını zorlamamak, ses sınırlarına uygun parçalar üzerinde çalışmak, koro derslerinde repertuarı, öğrencinin yaş ve düzeyine uygun belirlemek, bireysel söyleme dersinin amaçlarına ulaşmada yardımcı olacaktır. Ancak bireysel ses eğitimi dersinde edindikleri kazanımları koro ve solfej çalışmaları sırasında uygulamaya çalışması bireysel ses eğitimi dersinin amacına ulaşmasında önemli katkılar sağlayacaktır. Bu nedenlerle bireysel ses eğitimi ders öğretmenleriyle Müziksel İşitme, Okuma ve Yazma ve Koro öğretmenlerinin sürekli iletişim içinde olması öğrencinin yararına olacaktır (Mustan, 2010: 9)

7- Öğretmen, bireysel ses eğitimi dersinde belirlenen kazanımların. (solunum-fonasyon- rezonans- artikülasyon denetimi ve kontrolü) öğrenciler tarafından günlük hayatta da (konuşma ve diğer ses kullanımı gerektiren derslerde) kullanılabilmesine yönelik uyarı ve önerilerini sürekli kılarak, bu kazanımların edinilmesinde gereken devamlılığı ve iç disiplini sağlayacaktır.

8- Öğretim programının uygulanması sürecinde ses alıştırmaları ve repertuar, farklı ses gruplarına göre (soprano, alto, tenor, bas) ayrı ayrı düzenlenmeli veya uygun tonlara transpoze edilmelidir. Özellikle repertuarın farklı tür örnekleri içermesi, yaş ve ses tekniği düzeyine uygun olması ve piyano eşlikli olmasına dikkat edilmelidir. Solo parçaların yanı sıra kanon, düet, trio gibi çok sesli ve grup çalışmalarını içeren parçaların da repertuar içine alınması önemlidir.

9- Öğretmen öğrencilerinin, her aşaması özenle planlanan ve değerlendirilen konser, tiyatro, opera, müzikal oyunlar vb. etkinlikleri izlemelerine önem vermelidir. Bu bağlamda, öğrenciler için çalışma kâğıtları hazırlanmalı sonuç raporları istenmelidir. Bu etkinlikler aracılığı ile öğrencilerin sanat zevki ve estetik duygularını geliştirmeleri amaçlanır.

10- Öğretmen, öğrencileri millî, ahlaki, insani, manevi, kültürel değerler bakımından besleyici; demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve sorumluluklarını yerine getirmede yol gösterici olmalıdır.

11- Millî ve dinî bayramlar, mahallî kurtuluş ve kutlama günleri, önemli olaylar, belirli gün ve haftalardan yararlanılarak, öğrencilerin millî duyarlılığı geliştirilmelidir. Öğretmen, Atatürk'ün "Sanatsız kalan bir milletin hayat damarlarından biri kopmuş demektir.", "Türk ulusunun tarihsel bir niteliği de güzel sanatları sevmek ve onlarda yükselmektir.". "Sanat ve sanatçıdan yoksun bir toplumun canlılığı olmaz." ve "Güzel sanatlarda başarı, bütün inkılâpların başarılı olduğunun en kesin delili olacaktır." gibi sözlerinden hareketle sanata verdiği önem, yeri geldikçe vurgulanmalıdır (Mustan, 2010: 10).

12- Öğrencilerin, öğretim sürecinde sahne ve performans becerilerini geliştirmelerine olanak sağlayan etkinliklere yönlendirilmeleri sağlanmalıdır.

13-Öğretmen, kazanımların yapısına uygun olan değerlendirme araç ve yöntemlerini seçmelidir. Değerlendirme, öğrenmenin ayrılmaz bir parçasıdır. Öğretmen sadece öğrenme ürününü değil, öğrenme sürecini de değerlendirmelidir. Değerlendirmede geleneksel yöntemlerle, alternatif değerlendirme yöntemleri birlikte kullanılmalıdır. Bu değerlendirme yöntemleri ve araçları; dinleme, gözlem, performans ödevleri, görüşmeler, öz değerlendirme formları, vb.dir.

14-Ölçme ve değerlendirme sürecinde kullanılmak amacıyla geliştirilen, örnek formlar, yeri geldikçe öğretmen ve öğrenciler tarafından uygulanır. Örnek formlar aynen kullanılabileceği gibi öğretmen tarafından yeni formlar da geliştirilebilir.

15- Öğrenci düzeyi ve çevre etkenleri dikkate alınarak öğrenme-öğretme etkinliklerinde farklı ünitelerin birbirleriyle bağlantılı olan kazanımları birlikte ele alınabilir.

Örneğin ses eğitimi ünitesindeki legato, staccato çalışmaları, Repertuvar ünitesinde çalışılacak olan eser üzerinde uygulanır.

16- Öğrenme-öğretme etkinliklerinde öğrenci düzeyine, eğitim ortamına ve çevre etkenlerine göre öğrencilerin aktif olduğu öğrenme-öğretme yöntem ve teknikleri kullanılır.

17- Öğrenme-öğretme etkinliklerinde, kazanımların edinilmesine yardımcı olabilecek uygun görsel, işitsel ve yayımlanmış materyallerden yararlanır. Eğitim ortamında özellikle, ayna, piyano ve CD/DVD gibi kayıt özelliği bulunan araçların bulunması gerekir.

18- Etkinlikler planlanırken, bir sonraki haftanın etkinlikleri dikkate alınarak planlama yapılması öğretmenin ve öğrencilerin hazırlığı açısından önemlidir. (Mustan, 2010: 12)

19- Öğrencilere bireysel çalışmaların yanı sıra, grup çalışmalarını da yürütebilecekleri çalışma disiplini ve bilinci kazandırılır.

MEB'e (2008) göre öğrenci profilindeki değişim eğitim, öğretim sürecinde okula da yeni anlamlar yüklemektedir. "Öğrenci Merkezli Eğitim", "Öğrenci Merkezli Okul" kavramları bu değişim ve gelişimin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Öğrenci merkezli eğitimin temel hedefi öğrenciyi merkeze alarak, birey olarak kendisinin ve sistemin ihtiyaç duyduğu değişim sürecini başlatmaktır. Öğrenci merkezli eğitimin uygulandığı AGSL derslerinden birisi olan Bireysel Ses Eğitimi dersi içerisinde "ses" önemli bir yere sahiptir (Mustan, 2010: 12).

Güzel Sanatlar Liselerinde Uygulanan İlk Öğretim Programı Olan Temel Sanat Eğitimi Öğretim Programında Bireysel Ses Eğitimi Derslerinin Yeri:

"Güzel sanatlar liseleri kuruluşundan itibaren müfredat programları içerisinde yer alan derslere baktığımızda müfredat programı içerisinde yer alması gereken bireysel ses eğitimi öğretim programının, ilk müfredat programında yer almadığı görülmüştür. Bu öğretim programında, Ses eğitimi, toplu ses eğitimi olarak düşünülmüş ve temel sanat eğitimi öğretim programı içerisinde yer alan koro dersi içeriğinde verilmiştir.

Temel sanat eğitimi adı altında verilen bu öğretim programı;

1. Ünitelendirilmiş program niteliğindedir.
2. Programın hedefleri maddeler halinde sıralanmıştır.
3. İçerik incelendiğinde konular solunumdan başlayarak ele alınmış ve hedefler; bilişsel, devinışsel ve duyuşsal aşamalı sınıflama basamakları göz önünde tutularak belirlenmiştir.
4. Programda amaca yönelik 30 madde bulunması ile birlikte, bu maddelerin 22 tanesi doğrudan bireysel ses eğitimi ile ilgilidir. Kalan 8 madde ise doğrudan koro eğitimi ile ilişkilendirilebilir.
5. Programda ses eğitimi ile ilgili olan 22 hedefin, 10 tanesi bilişsel 12 tanesi ise devinışsel hedefler içerisinde yer almaktadır.
6. Öğretim programı konu bakımından incelendiğinde üniteler
 - İnsan sesinin oluşumu ve korunması (amaç sayısı 5)
 - Şarkı söylemede duruş ve solunum (amaç sayısı 6)
 - Dil ve konuşma (amaç sayısı 4)
 - Şarkı söylemeye giriş (amaç sayısı 8) başlıkları altında yazılmıştır.

Temel Sanat Eğitimi adı altında verilen bu öğretim programından sonra, Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığının 30.12.1997 tarihli ve 177 sayılı kararı ile, sadece koro dersine özel koro dersi öğretim programı kabul edilmiş, yine bu öğretim programında da ses eğitimi açısından sadece toplu ses eğitimine yer verilmiştir (Milli Eğitim Bakanlığı, Lise Ders Programı;1749). 1999 yılından 2006 yılına kadar öğretim programı bu şekilde uygulanmış, Talim Terbiye Kurulu Başkanlığının 08.12.2006 tarihli 392 sayılı kararı ile bireysel ses eğitimi dersi öğretim programı 2006–2007 öğretim yılından itibaren 9. sınıflardan başlamak kaydı ile kademeli olarak uygulanmak üzere kabul edilmiştir (M.E.B, 2006: 12).

Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinde Uygulanan İkinci öğretim Programı Olan 2006–2007 Yılı Bireysel Ses Eğitimi Dersi Öğretim Programı

Bu öğretim programı bireysel ses eğitimi dersi için geliştirilen ilk program olması ile birlikte, programda konular; öğrencilerde doğru ve güzel şarkı söyleme, sesini doğru kullanma ve koruma alışkanlıkları kazandıracak nitelikte ele alınmış olup, program; üniteler, kazanımlar ve öğretim etkinliklerine dayalı olarak düzenlenmiştir. Yine bu öğretim programı, bireysel ses eğitimi dersinin amaçları doğrultusunda hazırlanmıştır (Milli Eğitim Bakanlığı, 2006; 13).

2006–2007 Bireysel Ses Eğitimi Programı;

1. Ünitelendirilmiş programı niteliğindedir.
2. İlk programdaki hedef ve hedef davranışlar şeklinde yazılan program öğeleri bu öğretim programında kazanımlar başlığı altında yazılmıştır.
3. Öğretim programında ünitelerin dağılımı incelendiğinde;
 - Sesin oluşumu ve insan sesi (kazanım sayıları 9)
 - Ses eğitimi (kazanım sayıları 23)
 - Repertuar (kazanım sayıları 4), olmak üzere 3 üniteden oluşmaktadır
4. Ses oluşumu ve insan sesi ünitesinde yer alan kazanımların hepsi bilişsel davranış basamağında yer almaktadır.
5. Ses eğitimi ünitesinde, hem bilişsel ve devinişsel davranış basamaklarına hem de duyuşsal davranış basamağında kazanımlarda yer verilmektedir.
6. Son ünite olan repertuar ünitesinde ise, kazanımların hepsi devinişsel davranış basamağında yazılmıştır.

2006–2007 öğretim yılında uygulanmaya bağlanan bireysel ses eğitimi öğretim programının da, bireysel ses eğitimi ders kitabının yer aldığı ancak Milli Eğitim Bakanlığı yayınladığı ders kitabı bulunmadığını görmekteyiz. Ancak, 2008–2009 öğretim yılında, öğretim programının yanı sıra Milli Eğitim Bakanlığı yayınladığı bireysel ses eğitimi ders kitabı, güzel sanatlar ve spor liselerinde okutulmaya başlanmıştır. Bireysel ses eğitimi dersinin, güzel sanatlar ve spor liselerinde ilk okutulmaya başlandığı 2006–2007 öğretim

yılında, bireysel ses eğitimi dersini haftalık ders programındaki ders saati 1 saat olarak belirlenmiştir (Başaran ve Tanrıöver, 2010: 401).

Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinde 2007–2008 Yılında Uygulanan Üçüncü ve 2008–2009 Yılında Uygulanan Dördüncü Bireysel Ses Eğitimi Dersi Öğretim Programı

2006–2007 öğretim yılında kabul edilen bireysel ses eğitimi dersi öğretim programının, 2007–2008 ve 2008–2009 öğretim yıllarında uygulanan bireysel ses eğitimi öğretim programı ile arasında öğretim programının ilke ve amaçları, programın temel yaklaşımı, yapısı, öğrenme ve öğretme süreci, ölçme ve değerlendirme, üniteler ve süreleri, kullanılan semboller açısından herhangi bir fark olmadığı, sadece Milli Eğitim Bakanlığının yayınladığı bireysel ses eğitimi ders kitabının 2006–2007 yılında kabul edilen öğretim programında da yer aldığı fakat 2008–2009 eğitim öğretim yılında güzel sanatlar ve spor liselerinde okutulmaya başlandığı gözlenmiştir (Başaran Tanrıöver, 2010: 403).

Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinde 2006–2009 Yılları Arasında Uygulanan Bireysel Ses Eğitimi Dersi Öğretim Programlarının Amaçları

Bireysel ses eğitimi dersi öğretim programı, Türkçeyi doğru kullanma, solunum tekniklerini uygulama, sesini tanıma ve doğru-etkili kullanma, ses eğitimi tekniklerine uygun olarak halk türkülerini, okul şarkılarını, Türk ve Dünya ses müziğinden değişik eserlerin seslendirilmesini kapsamaktadır. Güzel sanatlar ve spor liselerinde öğrenim gören öğrencilere; bireysel ses eğitimi dersi aracılığı ile mutasyon dönemi özellikleri göz ardı edilmeden, doğru ve sağlıklı ses üreterek, güzel ve etkili konuşma ve şarkı söyleme, sesini doğru kullanma ve koruma alışkanlığı kazandırılması amaçlanmaktadır (M.E.B, 2006:46).

Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinde 2006–2009 Yılları Arasında Uygulanan Bireysel Ses Eğitimi Dersi Öğretim Programlarının Uygulanmasına İlişkin İlke ve Açıklamalar

Bireysel ses eğitimi öğretim programında, belirlenmiş kazanımların ön gördüğü bir içerik sınırlaması söz konusudur. Kazanımlar gerçekleştirilirken çevre özelliklerinin, öğrenci grubunun ilgilerinin, ihtiyaç ve beklentilerinin, ön bilgilerinin dikkate alınması gerekir. Öğretim programında, Türkçeyi doğru, etkili ve güzel kullanma gibi ortak becerilerin yanı

sıra, ses sistemini oluşturan organ ve bölgeleri uyumlu kullanma, mutasyon döneminde uygun registre geçişleri yapma becerileri yer almaktadır. Bireysel ses eğitimi dersi, bireysel gelişmeye dayalı, öğrenci merkezli bir ders olduğundan öğrencinin gelişimine yönelik alıştırmalar ve parçalarla yürütülür. Güzel sanatlar ve spor liseleri öğrencilerinin seslerini Müziksel işitme, Okuma ve Yazma ve Koro derslerinde yoğun bir şekilde kullanıldığı göz önüne alınarak bu üç dersin ilişkilendirilmesi gerekir (Başaran ve Tanrıöver, 2010: 404).

Ses eğitimi dersinde belirlenen kazanımların öğrenciler tarafından günlük hayatta da kullanılabilmesine yönelik uyarıları sürekli kılarak bu kazanımların edinilmesinde devamlılığı ve iç disiplini sağlamalıdır.

Öğretim programının uygulama sürecinde ses alıştırmaları ve repertuar farklı ses gruplarına göre ayrı ayrı düzenlenmelidir. Repertuarın farklı tür örnekleri içermesi, yaş ve ses tekniğine uygun olması ve piyano eşlikli olmasına dikkat edilmelidir. Kanon, düet, trio gibi çok sesli grup çalışmalarını içeren repertuarı da içermesi önemlidir. Ayrıca öğrencilerinin konser, tiyatro, opera, müzikal oyunlar vb. etkinlikleri izlemelerine önem vermelidir (Başaran ve Tanrıöver, 2010: 405).

Öğretmen, kazanımların yapısına uygun olan değerlendirme araç ve yöntemlerini seçmelidir. Bu değerlendirme yöntemleri ve araçları; dinleme, gözlem, performans ödevleri görüşmeler, öz değerlendirme formları, vb.dir. Ölçme ve değerlendirme sürecinde kullanılmak amacıyla geliştirilen, örnek formlar, yeri geldikçe öğretmen ve öğrenciler tarafından uygulanır. Örnek formlar aynen kullanılabilir gibi öğretmen tarafından yeni formlar da geliştirilebilir (Başaran ve Tanrıöver; 2010, 401).

Öğrenme-öğretme etkinliklerinde, kazanımların edinilmesine yardımcı olabilecek uygun görsel, işitsel ve yayımlanmış materyallerden yararlanılır. Eğitim ortamında ayna, piyano ve CD/DVD gibi kayıt özelliği bulunan araçların bulunması gerekir. Öğrencilere bireysel çalışmaların yanı sıra, grup çalışmalarını da yürütebilecekleri çalışma disiplini ve bilinci kazandırılır. (M.E. B. Orta Öğretim Genel Müdürlüğü, 2008).

Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinde 2006–2009 Yılları Arasında Uygulanan Bireysel Ses Eğitimi Dersi Öğretim Programlarının Temel Yaklaşımı

Bireysel ses eğitimi öğretim programında güzel sanatlar ve spor liselerinin ve bireysel ses eğitimi dersinin amaçları doğrultusunda öğrencinin bu dersteki değişim, gelişim ve etkileşimi göz önünde bulundurulacak şekilde bir temel yaklaşım geliştirilmiştir. Öncelikle programın temel yaklaşımlarından biri öğrenci merkezli eğitimidir. Öğrenci merkezli eğitimin temel hedefi kendisinin ve sistemin ihtiyaç duyduğu değişim sürecini başlatmaktır. Öğrenci merkezli eğitim, öğrenmeyi öğrenmenin esas olduğu, her öğrencinin farklı zaman, tür ve hızda öğrenebileceğini benimseyen, düşünme becerilerini geliştirmenin yaratıcı düşüncüyü geliştirdiğini kabul eden bir yaklaşımdır. Geliştirilen bireysel ses eğitimi dersi öğretim programında konular, öğrencilerde sesle ilgili doğru alışkanlıkları kazandıracak nitelikte ele alınmıştır. Program; üniteler, kazanımlar ve öğretim etkinliklerine dayalı olarak düzenlenmiştir. Programda bilgi, beceri, değer ve tutum açısından denge gözetilmiştir (Başaran ve Tanrıöver, 2010: 405).

Program yaklaşımı; öğrenme-öğretme süreçleri, ölçme-değerlendirme metotları ile öğretmen ve öğrencinin rolüne bakış açısından ve ortaya koyduğu aktif sınıf kültürüyle yeni bir yaklaşımı kapsamaktadır.

Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinde 2006–2009 Yılları Arasında Uygulanan Bireysel Ses Eğitimi Dersi Öğretim Programlarının Yapısı

“Bireysel Ses Eğitimi dersi öğretim programının yapısı;

1.Genel Amaçlar

2.Temel Beceriler

- Ses Sistemini Oluşturan Organ ve Bölgeleri Eşzamanlı ve Uyumlu Kullanma Becerisi
- Şarkı Söylemede Sesini Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisi
- Ses gelişim (Mutasyon) döneminde uygun registre geçişleri yapma becerisi
- Ses Sağlığını Koruma Becerisi

- İcra (Yorumlama) Becerisi

Programla ulaşılması beklenen ortak beceriler şunlardır:

- Eleştirel Düşünme
- Yaratıcı Düşünme
- İletişim
- Araştırma-Sorgulama
- Problem Çözme Becerisi
- Bilgi Teknolojilerini Kullanma
- Girişimcilik
- Türkçeyi Doğru, Etkili ve Güzel Kullanma

3.Değerler ve Tutumlar

4.Üniteler, şeklinde oluşturulmuştur.

Bireysel Ses Eğitimi dersi öğretim programı, üç ünite çerçevesinde yapılandırılmıştır.

Ünite 1: Sesin Oluşumu ve İnsan Sesi

Ünite 2: Ses Eğitimi

Ünite 3:Repertuar.

Bireysel Ses Eğitimi Dersi Öğretim Programında Üniteler ve Açımları incelendiğinde,

Ünite 1: Sesin Oluşumu Ve İnsan Sesi

Konular:

1. Sesin Öğeleri
2. Sesin Oluşumunda Rol Oynayan Organlar
3. İnsan Sesinin Müzik Eğitimindeki Önemi
4. Ses Türleri
5. Mutasyon Döneminde Sesin Değişim, Gelişim ve İşleyiş Özellikleri

6. Ses Bozukluğuna Sebep Olan Etkenler

Ünite 2: Ses Eğitimi

Konular:

1. Duruş
2. Solunum ve Geliştirici Çalışmalar
3. İç ve Dış Yumuşama Etkileri ve İlgili Çalışmalar
4. Diksiyon ve ilgili Çalışmalar
5. Artikülâsyon ve ilgili Çalışmalar
6. Entonasyon ve ilgili Çalışmalar
7. Rezonans ve ilgili Çalışmalar
8. Registre ve ilgili Çalışmalar
9. Legato, Staccato ve ilgili Çalışmalar
10. Vibrato ve ilgili Çalışmalar
11. Crescendo, Decrescendo ve ilgili Çalışmalar
12. İnici ve Çıkıcı Dizi ve Aralık Çalışmaları
13. Nüans

Ünite 3: Repertuar

Konular:

1. Okul Şarkıları
2. Halk Türküleri
3. Marşlar
4. Kanonlar
5. Çok Sesli Eserler
6. Ses Etütleri (Concone, Panofka, Vaccai vb.), şeklinde yer almıştır” (Başaran Tanrıöver, 2010: 406).

Güzel Sanatlar Liselerinde verilen ses eğitimi dersleri 1.sınıftan 4.sınıfa kadar hemen hemen her dönemde yer almaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı kendi yayınlamış olduğu

yayınında güzel sanatlar lisesi öğrencilerine bireysel ses eğitimi ders programını uygulamalarının nedeni şu şekilde açıklamıştır; (M.E.B, 2006: 10)

- Konuşurken ve şarkı söylerken sesini doğru kullanmaya ilişkin temel davranışları kazanmalarını,
- Sağlıklı ses üreterek doğru, güzel konuşmalarını ve şarkı söylemelerini,
- Ses bozukluğuna sebep olan etkenleri tanıyarak ses sağlığını koruma becerisi geliştirmelerini,
- Düzeylerine uygun eserleri müzikal duyarlılıkla seslendirmelerini,
- Müzik yoluyla anlama, anlatma, dinleme ve yaratıcılık gücünü geliştirmelerini,
- Müziğin dünyada ortak bir dil olduğu bilincini kazanmalarını,
- Müzik eğitimi yoluyla Türk toplumunun sosyo-kültürel gelişimine katkıda bulunmalarını,
- Türk müziği ve evrensel müzik eserlerinden bir dağarcık oluşturmalarını,
- Çalışmalarında zamanı verimli kullanma alışkanlığı kazanmalarını,
- Bireysel ve grup çalışmalarında sorumluluk bilinci geliştirmelerini,
- Bilinçli bir müzik dinleyicisi olma becerisi kazanmalarını,
- Müzik aracılığıyla insanlar arasındaki kültürel etkileşim ve iletişim becerilerini geliştirmelerini,
- Atatürk'ün müziğine ilişkin görüşlerini değerlendirmelerini,
- Ülkemizi ulusal ve uluslararası müzik etkinliklerinde temsil etmelerini,
- Müzik yoluyla millî birlik ve beraberlik bilinci geliştirmelerini amaçlamaktadır.

Yukarıda görüldüğü üzere, Milli Eğitim Bakanlığı ses eğitimi derslerini öğrencilere verirken tek bir amaç gütmektedir. Bu amaç, öğrencilerin seslerini doğru kullanarak seslerinin geliştirilmesi ve müziğe olan ilginin bilgi ve tecrübe ile artırılması amaçlanmaktadır. Bu yüzden güzel sanatlar liselerinde ses eğitimi dersleri müzik bölümü öğrencilerine verilmekte ve öğrencilerin alan dersidir. Güzel sanatlar ve spor liselerinin amaçlarına uygun verilmesinin sağlandığı ve bu alanlardan biri olan ses eğitiminin, güzel sanatlar ve spor liselerinde 14–18 yaş grubundaki öğrencilerin, sanatsal gelişimlerine önemli katkıda bulunduğu düşünülebilir. Güzel sanatlar ve spor liselerinin amaçları doğrultusunda, ders olarak okutulan bireysel ses eğitiminin bu amaçlara yönelik bir yönlendirme sağladığı, öğrencinin ses değişimi, gelişimi ve eğitimi açısından büyük önem taşıdığı söylenebilir (Tanrıöver ve Temiz, 2012: 12).

Ses eğitimi disiplin alanına yönelik; ses (şan) eğitimi dersleri konservatuvarlarda, eğitim fakültelerinde, güzel sanatlar liselerinde verilmesinin yanında toplumun müzik anlayışının gelişmesi, sesini kontrol edebilmesi ve sesini doğru kullanabilmesi için öğretmen ve sanatçı yetiştirmenin dışında da pek çok amaçla verilmektedir.

Dini Eğitim veren kurumlarda ise geçmişten günümüze sadece usta-çırak ilişkisinin yani meşk usulünün geçerli olduğu bilinmektedir. Bu kurumlarda okuyan ve sesini yine bir ömür boyu kullanacak olan öğrenciler, hocalarından gördüğü usulü sürdürmektedirler. Dinsel mesleğe ilişkin örgün dinsel müzik eğitimi 1982'den itibaren imam-hatip liseleri ve ilahiyat fakültelerinde gerçekleştirilmeye başlanmıştır.

Müziğin, bireylerin duygularını ifade etmedeki gücü dikkate alındığında, doğal olarak yaratıcısına olan sevgisini dile getirirken müzikten yararlanması kaçınılmazdır. Bu durum, İslam dininin ses güzelliğine ayrı bir önem vermesi ile kendini göstermektedir ve Kur'an-ı Kerim'i güzel sesle okumak, dinin bir gereği olarak görülmüştür. Bazı tarikatların ve özellikle Mevlevilerin müziğe verdikleri önem, oldukça ciddi bir dini müziğin gelişmesini sağlamış, bu alana hizmet eden pek çok değerli müzik adamının (besteci, ses ve saz sanatçısı vb.) yetiştiği görülmüştür (Uludağ, 2004: 212).

3 Mart 1924 tarih ve 430 sayılı Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun 2. maddesine göre kanunun neşrinden on üç gün sonra Maarif Vekaleti'nin yayımlandığı bir genelge ile bütün medreseler kapatılmıştır. Aynı kanunun 4. maddesi gereğince yirmi dokuz merkezde ilkokula dayalı olarak dört yıllık İmam Hatip Mektepleri açılmış, bir talimatname ile bu okulların yönetimi ve öğretim şekli düzenlenmiş, okutulacak dersler şu şekilde belirlenmiştir:

Kur'an-ı Kerîm, gına (musiki), tefsir, hadis, ilm-i tevhid, din dersleri, Arabî, hitabet ve irşâd, ahlâm ve mâlumat-ı vataniyye, Türkçe, Türk edebiyatı, tarih, coğrafya, hesap, hendese, hayvanat, nebâtat, rûhiyat, fizik ve kimya malumatı, tabakât, hıfzıssıhha, yazı, terbiye-i bedeniye (Kapan, 2010: 300).

İnsanlık tarihi boyunca neredeyse tüm dinlerde güzel ses ve müzik aletlerinin dini amaçlarla kullanıldığı bir vakıadır (Demir, 2013: 61). Örneğin eski Türklerin belli zamanlarda

ve dini amaçlarla düzenlediği toy adı verilen törenlerde yahut vefat eden bir insanın ardından tertiplenen yuğlarda dini mahiyette musikiye yer verdikleri bilinmektedir(Özkan, 1987: 17).

Türkiye’de din görevlilerinin tamamına yakını İmam Hatip Liseleri ve İlahiyat Fakültesi mezunlarından atanmaktadır. Hatta İmam, Müezzin, Vaiz ve Kuran Öğreticisi gibi din görevliliği kadrosuna çoğu zaman öğrenciler İmam Hatip Liselerini bitirir bitirmez atanmaktadır. Öğrenciler haftada 1 saat olan dini musiki eğitimi ile ne yazık ki bu çok önemli görevleri yerine getirmektedirler (Demir, 2013: 58).

Türkiye’de son yıllarda neredeyse okullarını hemen bitirir bitirmez din görevlisi olan imam hatip öğrencilerinin yeterli donanımda yetiştirilmeleri için ciddi bir ses ve Dini Musiki eğitimine tabi tutulmaları gerekmektedir. Cami musikisi formlarından olan Kur’ân-ı Kerim, Ezan, Kamet ve Cumhur Müezzinliği, Hutbe, Mevlid, İlahi, Cuma Salâtı, Bayram Salâtı, Cenaze Salâtı, Sabah Salâtı, Salât-ı Ümmiye, Tevşih, Tesbih, Mahfel Sürmesi, Temcid ve Munâcaât, Nâ’t, Tekbir, Tardiyye ve Miraciyye’ nin imam hatip öğrencileri tarafından bilinip icrâ edilmesi gerekmektedir. En azından cami musikisinde en çok kullanılan formların belli makamlarda okunup uygulayabilmesi için musiki bilgisinin hem nazari olarak verilmesi hem de pratik olarak icra edilmesi gerekmektedir. Bunun için de öncelikle potansiyel din görevlisi yetiştiren imam hatip liselerinde görev yapan dini musiki dersi öğretmenlerin ciddi bir mesleki musiki eğitimden geçirilmeleri gerekmektedir (Demir, 2013: 62).

Görüldüğü üzere Cumhuriyet döneminde müzik eğitimi ve ses eğitimi (şan), temel eğitim çerçevesinde çok ileri düzeylerde değildir, ancak düzenlemeler ve derse ilişkin tartışmalar, müzik eğitime ve ses eğitime verilen önemi göstermektedir (Şahin ve Duman, 2008: 264). Günümüzde, TRT, Kültür Bakanlığı koroları, Devlet Tiyatroları, Devlet Opera ve Baleleri, güzel sanatlar ve spor liselerine ve konservatuvarlara öğrenci hazırlamak amacıyla 1932’de açılan Halk Evlerine benzer Milli Eğitim Bakanlığına bağlı olarak kurulmuş olan mesleki eğitim kursları, halk eğitim merkezleri, belediye konservatuvarları ve koroları, özel müzik merkezleri gibi kuruluşlar da ses eğitimi derslerinin yürütüldüğü kurumlardır.

4.3. Ses Eğitiminde Günümüzde Geline Durum Hakkında Uzman Görüşlerine Ait Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde 9 uzmana uygulanan görüşme formundan elde edilen bulgulara yer verilecektir. Uzman görüşleri verilen numaralarla sıralanıp, tablolaştırılarak sunulmuştur.

Tablo-26: Türkiye’de ses eğitimi verilen kurumlar sayıca yeterliliği hakkında uzman ses eğitimcilerin görüşleri

Soru Görüş	Türkiye’de ses eğitimi verilen kurumlar sayıca yeterli midir?
1.	Cumhuriyetin ilanından sonra ülkemizde müzik eğitimi veren kurumlarda ses eğitimi dersleri verilmeye başlanmıştır. Günümüzde müzik öğretmeni yetiştiren kurumların sayısal olarak yeterli olduğu söylenebilir. Ülkemizde, günümüzde bu eğitimi veren kurumlar; Konservatuvar, müzik eğitimi anabilim dalları, güzel sanatlar fakülteleri müzik bölümleri ve güzel sanatlar liseleridir
2.	Türkiye’de belli bir ses eğitimi talebi yok, sadece sesini şarkı söylemek için ve tiyatrodaki kullanan kişilerle ses eğitimi yapılmaktadır. Oysa müezzinler, politikacılar, öğretmenler, kısacası günlük hayatta herkes sesini kullanıyor. Ses eğitimi bir alan eğitimidir ve özellikle konuşmadan başlayarak şarkı söylemenin her türünde (Opera, Halk Müziği, Sanat Müziği, Caz Müziği, Yöresel Müzikler, Dünya Müzikleri, Popüler Müzik) kullanılmaktadır. Dolayısı ile ses eğitiminin yeterli olduğu birimler sadece sesini meslek olarak kullanacak kişilerin okuduğu üniversiteler ve meslek okullarında verilmektedir. Kurumlar sayıca fazladır fakat bu dersin saati ve verecek uygun ve nitelikli eleman varsa kurumlar yeterlidir, yoksa yetersizdir.
3.	Ses eğitimi veren kurumların yeterliliği iki maddede incelenebilir: a) Ses eğitimi verilen dersliklerin yaklaşık 36 metrekareden az olmaması; b) Ses eğitimi veren öğretim elemanlarının, tını ve ses oluşturma, nefes kontrolü ve müzik cümlesi oluşturmada, müziğin bazı temel kuralları ile ses kullanma tekniği arasındaki bağlantıyı ve sesi yönlendirmeyi, bilmeleri; bir kurumda, yukarıda belirtmiş olduğum yeterlilikler varsa kurum da konuyla ilgili yeterliliğe sahiptir.
4.	Türkiye’de ilk ses eğitimi 1916 yılında Darül-elhanda “ses bilgisi” olarak 1923 yılında da “musiki kraatı” adıyla okutulmuştur. Şu anda mevcut duruma baktığımızda güzel sanatlar liseleri, güzel sanatlar fakülteleri, eğitim fakülteleri ve konservatuvarlarda ses eğitimi dersleri okutulmaktadır. Ses eğitimi veren kurumlar sayısal yeterlilik olarak yeterlidir

5.	Tüm kurumlar yeterli değildir. Konservatuvarlarda bana göre yeterli eğitim verilmektedir. Ülkemiz opera bölümlerinde verilen eğitim Yurtdışından çok farklı değil. Orada eğitim ve çok seslilik küçük yaşta veriliyor fakat ülkemizde öğrenci neredeyse hiçbir şey bilmemesine rağmen gelinen noktayı ben büyük bir başarı olarak görüyorum.
6.	Konuyu Türk Mûsikîsi açısından değerlendirdiğimde, ses eğitimi verilen kurumların yetersiz olduğunu çok net bir şekilde söyleyebilirim. “Türk Mûsikîsi Ses Eğitimi” ders olarak da pek çok konservatuvarda kullanılmıyor. Bu alanda eğitim gören öğrenciler, Ses Eğitimi dersinde Batı Müziği tekniklerini görüyorlar. Oysaki, çok farklı iki mûsikîden bahsediyoruz. Batı kaynaklı teknikler Türk Mûsikîsi eğitimi görenlerin ihtiyaçlarını karşılayamaz. Türk Musikisinde hançereye dayalı ve makamsal bir icra söz konusudur. Batı Müziğinde ise bu tekniklerden bahsetmek mümkün değildir.
7.	Ses eğitimi verilen kurumlar üniversite çatısı altında yeterlidir, ancak kurumların fazlalığı veya azlığı değil kalitesi ve işlevselliği önemlidir.
8.	Kurumlar sayıca yeterlidir. Bununla birlikte kurumlar kadrolaşırken, alanında muvaffak eğitimcileri seçerlerse yeterli olmanın % 50 sini sağlamış olurlar. Diğer %50 ise eğitimcilere sunulacak imkânların yeterliliği, teşviki ve o eğitimcinin çalışmasını kapsamaktadır.
9.	Sayıca yetersizdir.

Her üç eğitim kurumu ses eğitimcilerinin verdikleri cevaplar değerlendirildiğinde:

Kurumlar sayısal çoğunluk olarak yeterlidir. Ancak akademisyenler çoğunlukla eğitim kurumlarının fiziki yapıları ve eğitimcilerin yeterlilik durumlarının da göz önüne alınması gerektiği kanısına varmışlardır.

Tablo-27: Ses eğitimi veren eğitimcilerin kendi alanlarında nitelikleri hakkında uzman ses eğitimcilerin görüşleri

Soru Görüş	Ses eğitimi veren eğitimcilerin kendi alanlarında nitelikleri nasıldır?
1.	Cumhuriyetin ilanından sonra ses eğitimcisi ihtiyacını sağlamak için yurt dışından hocalar getirilmiş, operalara sanatçı yetiştirmek için yurt dışına gönderilenler olmuştur. Ülkemize döndüklerinde hem sanatçı hem eğitimci olarak çok önemli ve başarılı görevler yapmışlardır. Onların yetiştirdiği sanatçılar da ses eğitimcisi olarak birçok başarılı sanatçı ve eğitimcinin yetişmesine ön ayak olmuştur. Günümüzde Müzik Eğitimi Anabilim Dallarında nitelikli ses eğitimcisi ihtiyacı vardır. Güzel Sanatlar Liselerinde nitelikli ses eğitimcisi ihtiyacı oldukça fazladır.
2.	Türkiye 'de eğitim fakültelerinde ses eğitimi alanında görev yapan ses eğitimcilerinin hemen hemen hepsini tanıyorum. Kimi arkadaşımıdır, çoğu da öğrencim olmuştur. Niteliklerini genel olarak biliyorum. Eğitim Fakültelerinde görev yapan ses eğitimcilerinin bir kısmı öğretmenlik formasyonu yerinde olan, uygun nitelikli ama ses eğitiminin ne olduğu hakkında sorgulama yapmayan eğitimciler olduğunu biliyorum. Türk müziği ses eğitiminde yıllardır uygulanan meşk usulünün, Klasik Batı Müziği eğitimi veren bu okullarda da aynı yöntemlerle yani, taklitle yapıldığını biliyoruz. Nedeni, niçini sorgulanmadan yapılan bir şey de taklitten öteye gidemez. Dolayısı ile bedenini tanıtmadıkten sonra sesini kontrol etmesini bekleyemezsiniz. Eğitim Fakültelerinde pek çok arkadaşımız kendi gibi öğrenci yetiştirdiği için taklitten öteye gidilmemektedir.
3.	Ses eğitimi veren eğitimcinin niteliği, yukarıdaki (b) şıkkında belirttiğim bilgi birikiminin yanında, sorumlu olduğu öğrencilerinin kişilik ve yapısal özelliklerini (öğrencinin refleksleri hızlı mı yavaş mı, düşünce tarzı, beğeni düzeyi, tepkileri, kaslarını gereği gibi kontrol edebiliyor mu vs. gibi) de bilmesi gerekmektedir. Ses eğitimcisi kendi bilgilerini dayatmamalı, öğrencinin sahip olduğu becerileri ve yeteneği yönlendirici olmalı ve öğrencinin kendini keşfetmesini sağlamalıdır. Eğitimci performans şarkıcılarının konuyla ilgili görüşlerini de araştırmalıdır ve bu bilgileri öğrencilerle paylaşmalıdır. Konservatuvar kurulduğundan 1970'li yıllara kadar gelen ünlü ve ekol sahibi yabancı hocalar oldukça iyi şarkıcıların yetişmesine vesile oldular. Tabi bu arada önemli Türk hocalar da yetişti. Daha sonraki yıllarda çok sayıda konservatuvar açıldı. Yeterli sayıda ve kalitede hoca bulmak zorluğu ortaya çıktı. Ses eğitiminin temeli şarkı söylenen dilin akustik ve artikülasyon özelliklerine dayanır. Ses eğitimcilerini bu konuda daha çok bilgilendirmek

	gerektiğini düşünüyorum.
4.	Ses eğitimi veren eğitimcileri nitelik olarak eleştirmek ne kadar haddim olacaktır bilemiyorum ama oldukça niteliksiz eğitimcilerimizde bulunmaktadır. Bunun en büyük nedenlerinden biride ses eğitimi hocalarının sayıca yetersiz olması ve ders saatlerinin boş geçmemesi bakımından nitelik aranmadan bu derse geçici eğitimcilerine görev verilmesidir. Bu bağlamda da teknik açılardan büyük sorunlar yaşanmaktadır. Kendisinin teknik sorunlar yaşayan bir eğitimci ne kadar iyi bir eğitim verebilir tartışılır.
5.	Eğitimcilerin en önemli özelliği hem akademik eğitim almış olmalı hem de sahnede söylemiş olması gereklidir. Çünkü bu iş en iyi sahnede öğrenilir. Örneğin Devlet Opera ve Balelerinde çalışan birçok opera şarkıcısı aynı zamanda eğitimcilik de yapmaktadır. Yani vizyonunu daima dinamik tutmaktadır. Biraz az buluyorum aslında ama bu demek değil ki gelişmeyecek, çünkü öğretmek çok farklı bir şey. Yani hiç sahneye çıkmamış bir hocanın bile öğrencisi çok başarılı olabilir. Evet, sahne gereklidir ama bunun yanında bireysel çaba çok önemlidir.
6.	Ses eğitimi veren eğitimcilerin niteliği söz konusu olmaya başlıyor. Türk Müsiki alanında ses icracısı olan eğitimcilerin pek çoğu bu alanda ne şekilde eğitim verebileceklerini bilmiyorlar ve buna pek de kafa yormuyorlar açıkçası. Bu konu üzerine çalışma yapanların da ortaya somut bir şeyler koyamadıklarını düşünüyorum. Öyle olsa bu konuyla ilgili akademik araştırmaların ve kaynak kitapların olması gerekirdi.
7.	Türk müziği alanında uzmanlaşmış ses eğitmeni sayısı, işlev görev kurumlar dikkate alındığında oldukça yetersizdir. Türk müziğinde ses eğitimi Opera sanatında uygulanan ses eğitiminden farklı olduğu için bu alanda çalışan ses eğitimcilerin niteliği yetersiz kalmaktadır. Çünkü henüz yeterli sayıda Türk müziği alanında uzman ses eğitmeni yetişmemektedir.
8.	Nitelikli olmak çalışkanlıkla, yaptığı işi bilerek ve severek yapma ile orantılıdır. Eğitimci, branşında kendini geliştirecek çalışmalar yapmalı ve edindiği tecrübeyi kullanabilmelidir.
9.	Ben de dahil olmak üzere hiç birimizin pedagojik eğitimi yok aslında. Bu usta çırak ilişkisi ile yürümekte. Şan pedagoğu diye bir sınıflandırma Opera bölümlerinde yok. Şan öğretmenliği bölümü açılabilir bu da kendi alanımızda gelişmemiz için bir öneridir. Öğretme metodunu maalesef kendi kendimizin öğrendiğimiz gibi yapmaktayız. Belki bir metot üzerinde ders işlemeliyiz fakat şu anda tamamen usta çırak ilişkisi.

Her üç eğitim kurumu ses eğitimcilerinin de verdikleri cevaplar değerlendirildiğinde:

Eğitim fakülteleri müzik bölümü ses eğitimcilerine göre: Nitelikli ses eğitimcilerinin yanı sıra yetersiz bilgiye sahip eğitimcilerin de olması teknik açıdan sorunlar oluşturmaktadır.

Opera-şan anasanat dalları ses eğitimcilerine göre: Eğitimcilerin daha çok bilinçlendirilmesi gerektiği, hocalığın yanı sıra sahnede de performans sergilemeleri gerektiği ve nitelikli eğitimci yetiştirilebilmesi için şan alanında pedagojik eğitim veren okulların açılmasının yararlı olacağı verilen yanıtlar arasındadır.

Geleneksel Türk müziği bölümleri ses eğitimcilerine göre: Her üç eğitimci de nitelikli eleman yetişmediği kanısındadır. Sonuç olarak eğitimciler yetersiz olarak değerlendirilmiştir.

Tablo-28: Türkiye’de ses eğitimi veren eğitimci sayısı hakkında uzman ses eğitimcilerin görüşleri

Soru	Türkiye’de ses eğitimi veren eğitimci sayısı sizce yeterli midir?
1.	Müzik eğitimi veren kurumlarda ses eğitimcisi sayısı yeterli değildir. Bazılarında farklı çalgı eğitimi alan eğitimcilerin ses eğitimi dersleri verdikleri bilinmektedir.
2.	Eğitim fakültelerinde şimdilik yeterlidir. Kadrolu ve dışarıdan gelen ses eğitimi alanında çok iyi eğitimciler bulunmaktadır. Eğitim fakültelerinde özellikle Ankara’ da operalarda çalışan sanatçılar da ses eğitimi dersleri vermektedirler. Fakat bu sanatçıların çoğu iyi bir solist olmalarına rağmen iyi bir eğitimci olmadıkları için işini bilen insanlarla çalışılmaya özen gösterilmektedir.
3.	Ses eğitimi veren öğretim elemanlarının sayısı de bence yeterli değil.
4.	Oldukça niteliksiz eğitimcilerimizde bulunmaktadır. Bunun en büyük nedenlerinden biride ses eğitimi hocalarının sayıca yetersiz olması ve ders saatlerinin boş geçmemesi bakımından nitelik aranmadan bu derse geçici eğitimcilerine görev verilmesidir. Bu bağlamda da teknik açılarından büyük sorunlar yaşanmaktadır. Kendisinin teknik sorunlar yaşayan bir eğitimci ne kadar iyi bir eğitim verebilir tartışılır.
5.	Ses eğitimcisi sayısı bence yeterlidir, çünkü ben daha fazla üniversite kurulması taraftarı değilim, okul az olsun, akademisyen sayısı kaliteli ve belli olsun ve nitelikli öğrenci yetişsin.
6.	Türk Mûsikîsi ses eğitimi veren eğitimci sayısı da yetersiz
7.	İkinci maddede açıkladığım sebepler doğrultusunda eğitimci sayısını yetersiz bulduğumu ifade etmeliyim.
8.	Yeterli değil maalesef
9.	Yetersizdir ancak bir bakıma arz talep meselesi, talep oldukça ders verenlerin sayısı da o oranda yeterince artmaktadır. Örneğin ben Devlet Opera ve Balesinde Opera sanatçısıyım fakat Bilkent Üniversitesi Konservatuvarında talep olduğu için ders vermekteyim

Her üç eğitim kurumu ses eğitimcilerinin verdikleri cevaplar değerlendirildiğinde, eğitimci sayısı çoğunlukla yetersiz görülmüştür. Opera-şan ve geleneksel Türk müziği bölümleri ses eğitimcilerinin tamamı bu sayıyı yetersiz bulduğunu belirtmiş ve bununla birlikte:

Müzik Eğitim Fakülteleri ses eğitimcilerine göre: İki akademisyen tarafından yetersiz bulunmuş olup bir akademisyenimiz eğitimci sayısını yeterli bulmuştur. Ancak bu yeterlilik dışarıdan misafir olarak gelen öğretim elemanları tarafından sağlanmaktadır. Üç eğitimci de ortak görüş olarak dışarıdan eğitim vermek için gelen eğitimcilerin nitelik olarak yeterliliği konusunda özen gösterilmediği kanısındadır.

Tablo-29: Ses eğitiminde kullanılan teknikler hakkında uzman ses eğitimcilerin görüşleri

Soru Görüş	Ses eğitiminde kullanılan tekniklerden hangisini temel almaktasınız?
1.	Ses eğitiminde Bel Canto söyleme biçimini temel alıyoruz. Öğretmen adaylarının sesini yormadan, zorlamadan uzun süre doğru ve sağlıklı kullanabilmeleri gerekir.
2.	Ses Eğitiminde birçok teknik kullanılmaktadır. Teknik; yöntemler bütünüdür. Bel Canto, Klasik Batı Müziğinde güzel şarkı söyleme tekniğidir. Güzel; ölçülebilir davranışlardaki uyum, ahenktir. Şarkı söylemenin güzelliği ise şarkı söyleme anındaki gerçekleştirilen davranışların uyumudur. Doğru yerde nefes almaktan tut, sesini doğru yerde, doğru volümde ve doğru biçimde bütüncül olarak kullanabilmektir. Bütün bu davranışlar ölçülebiliyor ise ve bu davranışlar birbiri ile uyumlu ise o şarkı güzel söyleniyor demektir. Bel Canto bir döneme imzasını atmış bir tarzdir. Sırf öyle söylemek için yazılmış şarkılar bütünüdür. Hafif süslemelere dayalı, fakat sesini olabildiği kadar güzel kullanmayı öğreten bir söyleme biçimidir.
3.	Ses eğitiminde günümüzde kullanılan çok fazla teknik var. Bilimsel araştırmalar, ileri gitmiş olan ülkelerde halen sürdürülmektedir. Bel Canto (Güzel Şarkı Söyleme) ekolünün geleneksel yapısını oluşturan bazı kuralların bilinmesi bu konuda bir zorunluluktur. Her ne kadar bilimsel çalışmalar sürdürülüyor olsa da, bulguların kısa sürede pratikte yaygın olarak kullanılması mümkün olmamaktadır. Ama Bel Canto'nun "Altın Kuralları" ile sağlıklı ses eğitimi yapmak mümkündür. Günümüzde ses eğitimcilerinin, yeterli araştırma yapmadıklarını düşünüyorum. Bu durum da ses eğitiminde yaklaşık bir ortak nokta olmadan, her eğitimci "kendine göre" bir çaba içinde bulunuyor.
4.	Bu bağlamda teknik açılardan büyük sorunlar yaşanmaktadır. Kendisi teknik sorunlar yaşayan bir eğitimci ne kadar iyi bir eğitim verebilir tartışılır.
5.	Ses eğitiminde Bel Canto tekniği kullanılır. Bu yüzyıllardır süregelen bir tekniktir. Bu teknikte "a,e,i,o,u" vokallerin hepsinin aynı yerde ve yuvarlak okunmaktadır. Bu teknik evrensel bir tekniktir aslında. Sesli harfleri güzelce yuvarlayarak güzel konuşmalıyız. Bu tekniğin çok doğru olduğuna ve tüm dillerde uygulanabileceğine inanıyorum.
6.	Türk Müsikîsi Ses Eğitimiyle alakalı olarak konservatuvarlarda ne gibi teknikler kullanılıyor bilmiyorum. Hatta daha önce de söylediğim gibi pek çok konservatuvarda bu alana dayalı teknikler kullanılıyor olduğunu da pek zannetmiyorum.

7.	Ses eğitimi konusunda günümüzde birçok ekol çalışmaları yapılmaktadır. Kullanılan birçok tekniğin doğru ve yanlış tarafları bulunmaktadır. Teknik açıdan incelendiğinde bu çalışmaların standart bir çerçeveye büründürülmesi çok zordur. İyi niyetle yapılan birçok çalışmanın Türk müziğine adaptasyonu açısından değerlendirildiğinde büyük sıkıntılar yarattığı ve geri dönülmez hasarlara yol açtığı tespit edilmektedir. Bu açıdan incelendiğinde günümüzde kullanılan tekniklerin yeterliliğinin sonuçlara öre değerlendirilmesi gerektiği kanısındayım.
8.	Ülkemiz ses eğitiminde her bünye farklı teknikler kullanabilmektedir. Bu konuda tam yetkin eğitimcilerin himayesinde yapılacak çalışmalarla müziğimize ve yapımıza en uygun ses eğitimi teknikleri belirlenmeli ve bu teknikler uygulamaya konulmalıdır.
9.	Bel Canto tekniğini temel almaktayız. Genelde ekoller birbirleriyle çok karıştı. İletişim arttığı için tekniklerin en iyi yönlerini alıp ortada birleştiren bir teknik oluştu. Köklü opera gelenekleri vardır, bunlar İtalya, Almanya ve Rusya. Bütün bu opera geleneklerinin en iyi tarafları birleştirilerek çok kaliteli bir teknik oluşturuldu.

Her üç eğitim kurumu ses eğitimcilerinin verdikleri cevaplar değerlendirildiğinde:

Eğitim Fakülteleri ses eğitimcilerine göre, Bel Canto tekniği kullanılmaktadır. Ancak mevcut eğitim yeterli bulunmamaktadır.

Opera-Şan bölümleri ses eğitimcilerine göre: Bel Canto tekniği kullanılmaktadır. Bu teknik, kuralları ile kusursuz olarak yapıldığında doğrudur. Ancak eğitimciler arasında ortak bir öğretim birliği sağlanamamaktır.

Geleneksel Türk Müziği bölümleri ses eğitimcilerine göre: Bu alanda henüz belirlenmiş bir teknik bulunmamaktadır. Bu bölümlerde en azından öğrencide sesi doğru kullanma tekniği oturana kadar Batı müziği şan tekniği uygulanmalı, bu tekniği uygulayacak eğitimcilerin yetişmesine öncülük edilmelidir.

Tablo-30: Ses eğitiminde kullanılan kaynakların yeterliliği hakkında uzman ses eğitimcilerin görüşleri

Soru Görüş	Ses eğitimi alanında kullanılan kaynaklar yeterli midir?
1.	Elimizdeki özellikle yabancı kaynaklar yeterlidir. Günümüzde teknolojik gelişmelerle istediğimiz kaynaklara ulaşmaktayız.
2.	Kendi kullandığım kaynaklar yetmiyor bu yüzden sürekli yeni kaynaklar oluşturuyorum. Yetersiz diye kullanılmayan Saib Egüz' ün "Piyano Eşlikli Halk Türkileri" kaynağını senelerdir büyük bir keyifle kullanıyorum ve her kullanımında yeniden başka şeyler bularak öğretiyorum.
3.	Ülkemizde ses eğitimi alanındaki kaynaklar yeterli değildir. Avrupa ve ABD'de çok zengin kaynaklar bulunmaktadır. Bunlar araştırılmalı ve Türkçe' ye çevrilmelidir. Kanımca dünyanın en güzel ses renkleri ülkemizde bulunmaktadır. Buna karşın ses eğitimi çok kısıtlı bilgilere endekslenmiş bir durumdadır.
4.	Son zamanlarda her ne kadar ses eğitimi alanında yeni kaynaklar ilave edilmesine karşın günümüzde halen kaynak yetersizdir.
5.	Bütün dünya opera bölümlerinde aynı şeyleri kullanıyor. Concone olsun Waccai, Panofka bunlar bizim kaynaklarımız ve komple opera kitapları. Bunun yanında Türk müziği bestecilerinin eserlerini de öğretiyoruz. Kendimiz de eserlere göre etütler yazıyoruz ama genel olarak aynı şeyleri öğretiyoruz. Her şeyde bir sıra var mesela barok bir eseri öğrenmeden çağdaş bir eseri öğretmiyoruz. Eserler Müzik tarihine göre sıralanıyor.
6.	Ben şu anda Gazi Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuvarı'nda öğretim üyesiyim ve Ses Eğitimi Bölüm başkanım. Bölüm başkanlığımızca ortak olarak yürüttüğümüz bir ders programımız ve müfredatımız var. Biz bu çalışmanın başkalarına fikir oluşturmasını ve bu alanda çok daha fazla kaynak ortaya konmasını ümit ediyoruz.
7.	Ses eğitimi alanında kaynaklar oldukça yetersizdir. Özellikle dünya da yapılan çalışmaların takip edilerek insan sesi üzerinde yapılabilecek bütün çalışmalar hakkında fikir edinilmesi solistler için önemlidir ve bu kaynakların Türkçeye çevrilmesi ve Türk müziği alanında çalışma yapan öğretmenlerin daha çok kaynak oluşturması gerekmektedir.
8.	Yetersizdir. Araştırma yapmayı mevcut olanla yetinilmektedir.
9.	Kaynaklar yeterlidir. Concone, Panofka, Vacci gibi metodlar kullanılmaktadır.

Her üç eğitim kurumu ses eğitimcilerinin verdikleri cevaplar değerlendirildiğinde:

Müzik Eğitim Fakülteleri ses eğitimcilerine göre: İki eğitimcinin eğitim kaynaklarını yetersiz bulmalarına rağmen bir eğitimci ise yeterli olduğu görüşünü savunmaktadır.

Opera-Şan bölümleri ses eğitimcilerine göre: Üç eğitimcimiz de yabancı kaynakların kullanıldığı ve yeterli olduğunu belirtmiş, ancak eğitimcilerimizden biri Yurtdışında kullanılan kaynakların Türkçeye çevrilmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Türk Müziği bölümleri ses eğitimcilerine göre: Kaynakların yetersiz olduğu görüşleri bildirilmiş ancak bu alanda çalışmaların da yapıldığı belirtilmiştir.

Değerlendirme sonuçları genel olarak kaynak bakımından yetersiz bulunmuştur.

Tablo-31: Günümüzde verilen ses eğitimi, nitelik olarak öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayıp karşılamadığı hakkında uzman ses eğitimcilerin görüşleri

Soru Görüş	Günümüzde verilen ses eğitimi, nitelik olarak öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamakta mıdır?
1.	Ses eğitimcilerinin nitelik ve niceliği düşünüldüğünde verilen ses eğitiminin öğrencilerin ihtiyaçlarını kısmen sağlayacak nitelikte olduğu söylenebilir.
2.	Öğretmen niteliğinin farkında değil ise, öğrenci de iyi bir ses eğitimine ihtiyaç duymuyor ise karşılayacak nitelikte değildir.
3.	Yukarıda belirttiğim tüm açıklamaların ışığında, günümüzde verilen ses eğitiminin öğrencilerin ihtiyaçlarını karşıladığını söylemek mümkün değildir
4.	Öğrenci ihtiyaçlarının karşılanması açısından baktığımızda da yine sorunlar yaşanmakta ve öğrenciler verilen eğitimden memnun kalmamakta ve arayışlara girmektedir.
5.	Evet. Türkiye’ de çok iyi eğitimciler yetişmiştir ve hala yetişmektedir.
6.	Bu bağlamda, ülke çapında bütün konservatuvarlar düşünüldüğünde, günümüzde verilen ses eğitiminin öğrencilerin ihtiyacını karşılamadığını söyleyebiliriz.
7.	Öğrencilerin ulaşmak istediği hedef doğrultusunda verilen eğitim her zaman ihtiyaçları karşılayacak niteliğe ulaşır. Ancak Türk müziği icra eden bir solist adayına batı ses tekniği, batı seslendirecek bir öğrenciye de Türk müziği ses tekniği öğretirseniz istenen hedefe ulaşamazsınız. Bu anlamda Eğitimcinin bilinçli ve pozisyonunu doğru değerlendiren bir yapı sergilemesi gerekmektedir.
8.	Eğitimciler ne verirse öğrenci onu alır mantığı yeterli gibi görülse de bu eğitim öğrencinin ihtiyacını karşılamamaktadır.
9.	Bireysel çaba çok önemlidir. Biz anahtarları veriyoruz, Haftada iki kere de çalışma yapıyoruz ve bunun üzerine öğrenci kendi bireysel çabasını birleştiriyor. Vücut egzersizleri ve ses ısıtma egzersizlerini derse başlamadan önce öğrencinin yapıp gelmesini bekliyoruz.

Her üç eğitim kurumu ses eğitimcilerinin verdikleri cevaplar değerlendirildiğinde:

Eğitim Fakülteleri ses eğitimcilerine göre: Her üç eğitimcimiz de ihtiyaçlar kısmen karşılanmaktadır yanıtını vermiştir.

Opera-Şan ve Geleneksel Türk Müziği bölümleri ses eğitimcilerine göre: Eğitimcinin bilgisi ve öğrencinin ders bilinci ile doğru orantılı olduğunu belirtmişlerdir.

Sorumuz genel olarak değerlendirildiğinde çoğunluk olarak öğrencilerin ihtiyaçlarının karşılanmadığı yanıtı alınmıştır.

Tablo-32: “Bireysel Ses Eğitimi” ders saatlerinin yeterliliği hakkında uzman ses eğitimcilerin görüşleri

Soru	Görüş
1.	Ülkemizde ilköğretimden başlayarak sesi doğru kullanma ve koruma alışkanlıkları verilmediği için yeterli olduğu söylenemez.
2.	Normalde iki saat veriliyordu fakat öğretim elemanı yetersizliğinden dolayı bir saate indirildi. Fakat ben her öğrencinin dersini haftada ikiye bölüyorum. Böylece onların denetimi daha kolay sağlanıyor.
3.	Üniversitelerdeki ses eğitimi saatleri ki, lisans programlarında iki saattir ve yeterli değildir. Ses eğitimi veren öğretim elemanları, genellikle, iki saatlik resmi ders programının dışında da öğrencileri çalıştırmaktadırlar. Bu uygulamanın reel olarak ders programlarında yer alması gerekir diye düşünüyorum.
4.	Ses eğitimi ders saati aslında öğretim elemanı yeterli olsa ve belirtilen saatlere uyulmuş olsa yeterlidir ama öğretim elemanını yetersizliği yüzünden tek bir öğrenciye ayrılmış olan ders saatine bir yerine iki hatta üç öğrenci alınmaktadır ve doğal olarak da ders saati yetersiz hale gelmektedir.
5.	Bireysel ses eğitimi saati 2 saat yeterlidir. Çünkü sadece şan dersiyle kalmıyor, bir öğrenci diğer derslerle birlikte neredeyse 5 saat şan tekniğini kullanıyor. Bir de öğrencilere bireysel çalışmaya zaman kalması gerekiyor bu yüzden de bence 2 saat yeterlidir.
6.	Üniversitelerde ses eğitimi ders saatleri, ortalama 3 veya 4 saat kadardır diye düşünüyorum. Şayet doğru teknikler kullanılıyorsa 4 saat, ses eğitimi açısından yeterli gelecektir.
7.	Bazı üniversitelerde, ses eğitimi dersleri 10-15 kişilik sınıfların 2 saat boyunca sırası gelen öğrenci ile ders yapması şeklinde uygulanmaktadır. Bu oldukça verimsiz bir sistemdir. Bir ses öğrencisinin hafta da en az bir saat bire bir veya iki gün yarımşar saatten bire bir ders yapması gerekmektedir.
8.	Ses eğitimi dersi okullarımızda tam olarak algılanabilmiş değildir. Ders saatlerinin artırılmasında tabii ki fayda vardır, Yetersizdir.
9.	Ders saati yeterli değildir, bence haftada 3 saate çıkartılabilir.

Her üç eğitim kurumu ses eğitimcilerinin verdikleri cevaplar değerlendirildiğinde:

Müzik Eğitim Fakülteleri ses eğitimcilerine göre: İki akademisyenin verdiği cevaba göre yetersizdir. Diğer eğitimcimiz belirtilen saatlere uyulduğunda, derslerin bire bir ve düzenli bir şekilde yapıldığında yeterli olacağını düşünmektedir.

Opera-Şan bölümleri ses eğitimcilerine göre: Üç eğitimcimiz de saat olarak yetersiz olduğu görüşünü bildirmiştir.

Geleneksel Türk Müziği bölümleri akademisyenlerine göre: İki eğitimcimiz yetersiz olduğu görüşünü bildirmiştir. Ancak bir eğitimcilerimiz doğru teknik kullanıldığında ders saatinin yeterli olabileceği görüşündedir.

Sorumuz verilen cevaplar açısından genel olarak değerlendirildiğinde uzmanlar ders saatlerinin yetersiz olduğu kanısındadır.

Tablo-33:Üniversitelerde verilen ses eğitimi müfredat olarak değerlendirildiğinde neler değişebilir sorusu hakkında uzman ses eğitimcilerin görüşleri

Soru Görüş	Üniversitelerde verilen ses eğitimi müfredat olarak değerlendirildiğinde neler değişebilir?
1.	Müfredattaki değişiklikten daha önemlisi ses eğitimi alanında yetişecek akademisyenlerin eğitimi konusu çok önemlidir. Müfredatı yürütecek olan eğitmenin niceliği ve niteliği önemlidir. Eğitmeni ihtiyacı nedeniyle bireysel olan bu ders bazı kurumlarımızda iki öğrenciyle birlikte yapılmaktadır.
2.	Her eğitmen bu dersi kendine göre ayarlamakta, oysa program içeriği hazırlandı ve YÖK' e sunuldu. Bu programa uyulmak zorundayız fakat üniversiteler denetimden geçemedikleri için her hoca nasıl yetiştirdi ise onu uyguluyor. Yıllardır ne gördü ise hiçbir gelişme göstermeden devam ettiriyor. Bu yüzden bir yöntem geliştirilememiş ve bir içerik oluşturulamamıştır. Bu dersi verirken hangi amaçları kullanacağız, bunlar düşünülmediği için artık her öğretmen kendinden sorumludur yani ortak bir çalışma maalesef olamamaktadır.
3.	Ders saatlerinin en az bir saat daha artırılması; bu dersi alan öğrencilerden, neler beklenmesi gerektiğinin, eğitimin amacına uygunluğu açısından daha netleştirilmesi gibi değişiklikler düşünülebilir.
4.	Lisans programlarında şu anda belirlenmiş bir müfredat programı yoktur. Güzel sanatlar fakülteleri, güzel sanatlar eğitimi müzik eğitimi anabilim dalları ve konservatuvarlarda bulunan ses eğitimi elemanları tarafından ortak bir müfredat programının hazırlanması gerekmektedir ki eksikler belirlensin ve bu eksiklere göre çözümler getirilebilsin.
5.	Konservatuvarların opera bölümleri aşağı yukarı Ankara Devlet Konservatuvarı müfredatını baz aldılar. Bu günkü müfredat da 1936 yılında kurulan Konservatuvarın müfredatının gelişmiş halidir.
6.	Türk mûsikîsi ses eğitimi derslerinde, daha önce de belirttiğim üzere, öncelikle yöntemin değişmesi gereklidir. Bu alana özgü yeni yöntemler uygulanmaya başladıktan sonra müfredatı değerlendirmek uygun olacaktır
7.	Değişmesi gereken uygulanan etütler veya kullanılan enstrümanlar değil mantalitedir. Müfredat değerlendirildiğinde yapılan etütler ve kullanılan enstrümanlar farklı olabilir. Söylenen ezgiler ve kişinin biyolojik yapısı doğrultusunda eğitim müfredatı da sistemi de eğitmen tarafından değişikliğe uğratılabilir. Çünkü bireysel ses eğitimi kişiye özeldir. Belirli bir yapının bütün solist adaylarına aynı şekilde uygulanması söz konusu olamaz

8.	Bu süreç, ders saati ve kullanılan tekniklerin iyi anlaşılıp uygulanabilmesine bağlıdır. Öncelikle, ses eğitimi dersinin önemi anlaşılmalı ve ders saatleri arttırılmalıdır. Bununla beraber kullanılacak teknik veya tekniklerin belirlenmesiyle öğrencinin daha iyi ses eğitimi dersi alması sağlanmalıdır.
9.	Müfredat yeterlidir, çünkü biz müfredatı zaten ses türlerine göre sınıflandırmaktayız. Örneğin, Wagner söyleyen öğrenci çok azdır, kapasitesi olmayan öğrenciye biz Wagner öğretmiyoruz.

Her üç eğitim kurumu ses eğitimcilerinin verdikleri cevaplar değerlendirildiğinde:

Müzik Eğitim Fakülteleri ses eğitimcilerine göre: Her üç akademisyenimiz de müfredattan önce müfredatı uygulayacak nitelikli ses eğitimcisi yetişmesi gerektiği kanaatindedir. Ses eğitimcilerimizden birinin verdiği cevaba göre önceki yıllarda alanında uzman eğitimciler, bir müfredat programı hazırlayarak Y.Ö.K'e sunmuş ve bu kabul edilmiş ancak Eğitim Fakülteleri Müzik Bölümlerinde buna uyulmadığı, her eğitimcinin kendi uyguladığı teknik ile ders işlediği bilgisi edinilmiştir.

Opera-Şan bölümleri ses eğitimcilerine göre: Bir eğitimcimiz opera-şan bölümlerinde de çoğunluk olarak Ankara Devlet Konservatuarı müfredatının esas alındığını belirtmiştir. Bugünkü müfredat 1936 yılında kurulan Konservatuvar müfredatının gelişmiş hali olduğu görüşünü bildirmiştir. Diğer eğitimcimiz ders saatinin arttırılması gerektiğini, bir diğer akademisyenimiz ise müfredatı yeterli bulmakta, her eğitimcinin müfredatı öğrencilerin ses türlerine göre uyguladığını belirtmiştir.

Geleneksel Türk Müziği bölümleri ses eğitimcilerine göre: Her üç eğitimci de yöntemin belli olmadığı, bu yüzden ortak bir müfredat çalışması yapılamayacağını belirtmektedir. Bu alana özgü yöntemler belirlenip uygulanmaya başladıktan sonra müfredat değerlendirilebilir görüşünü belirtmişlerdir.

BÖLÜM 5

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Bu bölümde, ses eğitimi dersinin ülkemizdeki tarihsel gelişimine ilişkin kaynak tarama ve uzman görüşlerinden elde edilen verilerin değerlendirilmesi ile ulaşılan sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

Bu çalışmada oluşturulan alt problemler doğrultusunda şu sonuçlar elde edilmiştir;

Hayatımıza batılılar sayesinde giren şan tekniği, sesin bireysel olarak eğitilmesi gereğini bizlere öğretmiş ve günden güne gelişme gösteren bir bilim dalı haline gelmiştir. Cumhuriyetin ilanı ile ülkemizde gelişme gösteren opera sanatı, şan sanatını da beraberinde getirmiş, öncesinde meşk usulüne dayalı olan, herhangi bir kaynağa ve tekniğe dayalı olmadan yürütülen bu dersler, batının etkisiyle İtalyan ekolünde kullanılan Bel Canto tekniğine kullanmaya başlamıştır. Cumhuriyetin ilanından önceki icralara bakıldığında aslında ses kaliteleri yadsınamaz güzelliكتedir. Fakat öğrenme sadece taklide dayalı olduğundan, her öğrenci hocasının bir nevi kopyası gibi yetişmiştir. Eğitim vermek için yurtdışından gelen ve eğitim almak için yurtdışına giden ses eğitimi uzmanları sayesinde, ülkemizde bir ses eğitimi ekolünün doğmasına zemin hazırlanmıştır. Nitekim bu alanda batı ülkeleri kadar sistemli ve başarılı olamasak da, verilen eğitimle yetişen öğrenciler ülkemizi kendi alanlarında en iyi şekilde temsil ederek birçok ülkede konserler vermiş, yarışmalarda dereceler almışlardır.

1 Eylül 1924'te, Musiki Muallim Mektebi'nin açılması ve devamında birçok müzik okulunun ilköğretim, ortaöğretim, lise ve üniversite düzeyinde eğitim vermeye başlaması, ülkemizin müzik alanında yaptığı bir devrim olarak nitelendirilebilir. Cumhuriyetin ilanı ve ilanından sonra ilk 30 yıllık dönemde Milli Eğitim Bakanlığının bugünkü sisteminin temelleri atılmış, o dönemde yapılmaya çalışılan yenilikler, gerçekleştirilen düzenlemeler bugünkü Milli Eğitim sistemimize büyük katkı sağlamıştır. Dolayısıyla müzik eğitimi ve buna bağlı olarak verilen ses eğitimi dersleri, Cumhuriyet döneminde ülkemizde girmiş ve okulların müfredatlarında her yıl gelişerek yer almıştır.

Ses eğitimi dersi ülkemizde ilk olarak 1925-1931 Musiki Muallim Mektebi eğitim programlarında “Vocal” adı altında okutulmuştur. 1936 yılında Ankara Devlet Konservatuvarında “Anadal Ses “, Gazi Eğitim Enstitüsü’nde 1941’den 1969 yılına kadar “Şan-Koro” adı altında, 1969’da “Ses Eğitimi (Şan)” olarak okutulmuştur. Gazi Eğitim Fakültesinde 1978-1979 “Bireysel Ses Eğitimi” adı altında 8 yarıyıl haftada bir saat, “Bireysel Söyleme Dersi” 4 yarıyıl haftada bir saat okutulmuştur. 1998 yılından itibaren “Bireysel Ses Eğitimi 2 yarıyıl haftada iki saat, “Anadal Ses Eğitimi” ise 8 yarıyıl haftada bir saat olarak yer almıştır.

Geçmişten günümüze tarihi incelediğimizde, elimizdeki kaynakların azlığı ve olan kaynakların genel olarak aynı bilgileri tekrarlar nitelikte olması çalışmamızı kısıtlamıştır. Özellikle, günümüzde birçok doğu ve batı ülkelerine nazaran ses eğitimi konusunda hala net bir sisteme sahip olunamadığından, eğitiminin günümüzdeki durumunu saptamak için alanında uzman akademisyenlerle görüşme yapılmıştır.

Ülkemizin müzik eğitimcilerini yetiştiren en köklü eğitim kurumlarından biri olan, eski adıyla Musiki Muallim Mektebinden günümüze uzun yıllar boyunca, kullanılan eserler İtalyanca olarak okutulmuş ve ses eğitimi dersleri de İtalyanca metotlarla yürütülmeye çalışılmıştır. Bu durum, yurt içinde nerdeyse tüm yaşantısı boyunca derslerinde Türkçe söyleyecek, söyletecek ve öğretecek olan müzik öğretmeni açısından bir amaç oluşturmamakla birlikte, aynı zamanda da Türk diline ve müziğine dayalı ulusal söyleme biçiminin gelişmesini de engellemiştir.

Uzman görüşlerinde de belirtildiği gibi ses eğitimi derslerinde, ana dilimizde okutulacak eserlerin fazla olmayışı ve bu alanda kısıtlı çalışmalar yapılması, büyük bir eksikliği ortaya koymaktadır.

Y.Ö.K tarafından eğitim fakültelerinin ders müfredatları ortak bir çalışma ile belirlenmiştir. Müfredatın standart olduğu düşünüldüğünde, ders içerikleri ve ders saatleri açısından sistemli bir şekilde ders verildiği ortaya çıkmaktadır. Fakat uzmanlar, belirlenen bireysel ses eğitimi ders saatinin öğrencinin gelişimini etkilediği, özellikle öğretmen yetiştiren bu kurumlarda, sesini uzun yıllar profesyonel bir şekilde kullanacak olan öğrencilerin, bu alanda daha çok ve daha sistemli bir eğitim almaları açısından ders saatinin yeterli düzeyde olmadığı kanaatindedir. Sorulardan ortaya çıkan bir başka problem ise, ses eğitimcilerinin

çoğunun müfredata uymak yerine kendi eğitim sistemini oluşturarak hocasından gördüğü gibi öğrencilerini yetiştiriyor olmasıdır. Bu sistem bir nevi Selçuklular ve Osmanlı dönemindeki meşk usulünü anımsatmaktadır.

Eğitim fakülteleri müzik bölümleri ve konservatuvarların opera-şan bölümlerinde ses eğitimi derslerinde uygulanan müfredat ve kaynak zenginliği, sistemli bir çalışma yapılabilmesi için önemli bir rol üstlenmektedir. Bu açıdan batıdan alarak kullandığımız ekoller ve yorumcular bizlere kolaylık sağlamaktadır. Uzman görüşleri ve üniversitelerin müfredatlarında da yer aldığı gibi, derslerde batı kaynaklı eserler okutulmakta, bu eserler yanında Türk bestekârların eserleri de kaynak açısından çeşitlilik sağlamaktadır.

Eğitim fakülteleri müzik bölümlerindeki bir başka problem de, bu kurumlarda ses eğitimi derslerinin, alanında uzman kadrolu akademisyen eksikliği dolayısı ile dışarıdan misafir öğretim elemanları tarafından gideriliyor olmasıdır. Bu alanda eğitim almış her sanatçının, üniversite çatısı altında ders vermek için yeterli bilgi birikimine ve donanımına sahip olmadığı görüşü akademisyenlerin bazıları tarafından belirtilmiştir. Eğitimcilerin nitelikleri teknik açıdan çok önemlidir.

Görüşme yapılan eğitim fakülteleri müzik bölümleri ve konservatuvarların opera-şan bölümlerinde ders veren altı akademisyenimiz de, ses eğitimi dersi işlenirken Bel Canto tekniğini kullandıklarını belirtmiştir. Sesi doğru ve güzel kullanma adına kullanılan bu teknik, Dünya’da şan sanatına önem veren birçok okulda ustalıkla kullanılan bir tekniktir. Uzmanlarında belirttiği gibi yurtdışında ve ülkemizde birçok okul müfredatında bu teknik yer almaktadır.

Cumhuriyetin ilanından önce meşk usulüne dayalı olan Türk müziği, usta çırak ilişkisi ile yürümekteydi. Cumhuriyetten önce ve sonra yetişmiş ses sanatçılarına bakıldığında, Münir Nurettin Selçuk’a kadar Türk müziğinde şan tekniğini kullanan pek olmamıştır. Her icracı sadece eser okuyarak ve okutarak sesi terbiye etme yoluna gitmiştir. Fakat Münir Nurettin Selçuk’un Paris’te almış olduğu eğitimi Türk müziği icrası ile bütünleştirmesi, aslında ses eğitiminin, yani şan tekniğinin Türk müziğinde de kullanılabilceğinin bir kanıtı olmuştur. Selçuk’un öğrencileri de onun izinde ilerlemiş ve bu anlamda birçok önemli Türk müziği ses eğitimcisi yetişmesine öncü olmuşlardır.

Türk Sanat Müziği ve Türk Halk Müziği kökenleri, teknikleri ve icrası birbirinden çok farklı olmasına rağmen birçok üniversitede “Geleneksel Türk Müziği” çatısı altında birleşmiştir. Uzman görüşlerinde de yer aldığı gibi Türk müziği bölümlerinde bireysel ses eğitimi dersi ve ders saati genel bir müfredata sahip değildir. Her kurum kendi müfredatını oluşturmuş ve kendi belirlediği kadar ders saati koymuştur. Bu sistem eksikliği, günümüzde Türk müziği ses eğitimi veren her kurumda göze çarpmaktadır.

Araştırma sırasında Türk müziği eğitimi veren birçok konservatuvarın internet sayfasında müfredat programlarına ulaşılamamış, yayınlanan müfredatlarında birbirinden farklı olduğu belirlenmiştir. Yapılan görüşmeler sonucunda Türk müziği açısından ülkemizde tarih boyunca ses eğitimi konusunda pek ilerleme kat edilmediği açıkça gözükmektedir.

Türk müziği bölümlerinde ses eğitimi, birçok okulda Batı müziği şan tekniği yardımı ile yapılmaktadır. Ancak uzman görüşlerinde yer alan cevaplarda bu tekniğin Türk müziğinde kullanılmasının uygun olmadığı düşüncesi de yer almaktadır.

Uzman görüşlerinde de belirtildiği gibi Türk müziği ses eğitimi alan öğrencilerin eğitimine yarar sağlayacak ve ihtiyaç duydukları anda ellerinin altında bulabilecekleri, geleneksel müziklerimizde ses eğitime dayalı teknik bir kitap ve repertuar çalışması bulunmamaktadır.

Birçok üniversitenin Türk müziği eğitimi veren okullarında bölüm isimleri farklılık göstermektedir. Dersin hocaları, dersin işlenişini tamamen kendi usulüne göre yapmakta, bu da hem sistemler arası karışıklık oluşturmakta hem de öğrenci eğitimi açısından bir eksikliğe neden olmaktadır.

Cumhuriyetin ilanı ile yurt dışından gelerek ülkemizde birçok önemli ses eğitimcisi ve opera şarkıcısının yetişmesini sağlayan eğitimciler ve onların yetiştirdiği öğrenciler, hem batı kaynaklı eserler öğretmiş, hem de Türkçe yazılmış eserlerle bu eğitimi geliştirmiş ve sahnelemiştir. Opera sanatçıları yetiştiren opera-şan bölümlerine baktığımızda, aslında tamamen batı sistemli bir eğitim görmekteyiz. Cumhuriyetin ilanı ile birlikte ülkemizde sergilenen operalarla bu alan gelişme göstermiş, önemli opera sanatçıları ve ses eğitimcileri, konservatuvarların bu bölümlerinde yetişmiştir.

Her üç alanda da ses eğitimi incelendiğinde en sistemli ders opera-şan bölümlerinde yapılmaktadır. Uzmanların da belirttiği gibi hem kaynak zenginliği hem de batı müfredatlarının çeşitliliği, bu bölümlerdeki eğitimcilerin önünde örnek teşkil etmektedir. Bu bölümlerde de teknik olarak Bel Canto tekniği esas alınmaktadır. Opera-şan bölümü eğitimcilerinin de bilgilerine dayanarak, Hacettepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı baz alınarak, tüm konservatuvarların müfredat çalışmalarını birbirine paralel olarak yürüttüğü görülmektedir. Ancak ders saati öğrencilerin nitelikli olarak yetişmesi için bu bölümlerde de yeterli görülmemektedir. Alanında uzman eğitimcinin az olması sebebi ile çoğunlukla Devlet Opera ve Balesinden misafir öğretim elemanları ile bu eksiklik giderilmektedir. Akademisyen görüşlerine göre ise çoğu misafir öğretim elemanlarının nitelik açısından yeterli olmadığı belirtilmiştir. Sahne sanatlarının bir kolu olan tiyatro bölümlerinde de ses eğitimi dersleri sistemli bir şekilde yürütülmekte, bu dersi de konservatuvarlarda opera-şan bölümü akademisyenleri vermektedir.

Müzik ve ses eğitimi disiplin alanında, operanın iç içe olduğu ve sahne sanatlarında çok önemli bir dal olan tiyatro eğitimi ve bunu içinde barındıran diksiyon eğitiminde de ses eğitimi oldukça önemlidir. Opera ve tiyatro sanatçıları, sanatları gereği seslerini fazla kullanmaktadırlar. Bu anlamda bir tiyatro sanatçısının eğitim ve sanat hayatında ses eğitimi son derece önemlidir. Bu nedenle oyunculuk dersleri ses eğitimi dersleri ile desteklenmektedir.

Güzel sanatlar fakülteleri ve liselerine başlı başına araştırmamız içinde yer verilmiş ancak, uzmanların bu alanda görüşlerine başvurulmamıştır. Üniversitelerin ve liselerin bu bölümlerindeki eğitimci, çoğunlukla üniversitelerin eğitim fakültelerinden veya konservatuvarından mezun olan ve pedagojik formasyon alarak bu işi öğretmenlik sıfatı ile yapan veya akademik çalışma yaparak öğretim elemanlığı yapan eğitimcilerdir.

Ses eğitimi dersi güzel sanatlar fakülteleri ve liseleri ders müfredatlarında bulunmasına rağmen uzman eğitimci eksikliğinden dolayı uygulamada farklılıklar görülmektedir.

Dini eğitim veren kurumlara geçmişten günümüze bakıldığında ise, hafız diye nitelendirilen ve sesini ustalıkla kullanması gereken icracıların, ses eğitimini herhangi bir sisteme ve eğitime bağlı kalmaksızın tamamen usta çırak ilişkisi ile öğrendiği bilinmektedir.

5.2. Öneriler

Araştırmadan elde edilen sonuçlar ışığında özellikle profesyonel ses eğitimi veren kurumlarda;

Bireysel ses eğitimi dersinin, üniversite çatısı altında eğitim veren tüm okullarda standart bir sistemde işlenmesi sağlanmalıdır. Bu konuda Y.Ö.K tarafından, üniversitelerin bireysel ses eğitimi verilen kurumlarından uzman eğitimciler seçilerek, bir kurul oluşturulmalı, ders her açıdan değerlendirilmeye alınmalı ve standart bir sistem belirlenmelidir.

Haftalık bireysel ses eğitimi ders saati eğitim fakültelerinde, konservatuvarlarda, güzel sanatlar fakülteleri ve güzel sanatlar liselerinde arttırılmalıdır. Ders saati hususunda bir değişim yapılamasa bile, ders içerikleri, amaçları ve yöntemleri üzerinde sistemli bir çalışma yapılarak mevcut sistem düzeltilebilir hale getirilmelidir.

Konservatuvarlarda Türk müziği eğitimi veren bölüm isimleri ve içerikleri standarda oturtulmalıdır. Bu bölümlerde hem eğitimcilerin, hem de öğrencilerin eğitimine yarar sağlayacak ve ihtiyaç duydukları anda ellerinin altında bulabilecekleri, geleneksel müziklerimizde ses eğitimine dayalı teknik bir kitap ve repertuar çalışması yapılması için kişiler çalışma yapmaya teşvik edilmelidir.

Teknik ve estetiğin üst seviyede yapılabildiği geleneksel müziklerimize dayalı çağdaş ve kabul edilebilir ulusal bir şarkı söyleme biçimi geliştirilmelidir.

Batı müziğini ve Türk müziğini çok iyi bilen, ses eğitiminde her iki tekniği de ustaca kullanabilen eğitimciler ülkemizde az sayıda olsa da bulunmaktadır. Bu alanda teknik ve akademik çalışmalar yapmak isteyen ses eğitimcisi adaylarına ışık tutulmalıdır.

Üniversiteler arası işbirliği yapılarak, bireysel ses eğitimi dersinin gelişimi ile ilgili ihtiyaç analizine yönelik ülke genelinde ekip çalışmaları yapılmalıdır. Bu çalışmaya hem akademisyenler, hem de bu alanda çalışma yapmak isteyen öğrenciler teşvik edilmelidir.

Eğitim fakülteleri müzik eğitimi bölümleri, konservatuvarlar ve güzel sanatlar fakülteleri müzik bölümleri yurt dışında, özellikle gelişmiş ülkelerde aynı işleve sahip eğitim kurumları arasında iletişim kurmalı ve eğitim alanındaki gelişmeleri izlemelidir. Yurtiçi ve yurtdışı kurumlar arasında ğretmen ve ğrenci değişimi yapılarak programlar izlenmeli, teknik ve kültür etkileşimleri takip edilmelidir.

Hem batı müziği hem de Türk müziği ses eğitimine katkı sağlayacak nitelikte “Türkçe” eserlerin (şarkı, Trk, Opera, Operet vb.) retilmesine sanatçılar, eğitimciler ve besteciler teşvik edilmelidir.

Türk müziğine dayalı şan eserlerinin eşliktendirilerek söylenmesi ve sergilenmesi sağlanmalı, yapılan bu çalışmalar çeşitli iletişim araçları yoluyla ilgili kurumlara ulaştırılmalıdır. Ayrıca Türk Sanat ve Türk Halk müziği repertuvarları üzerine bir çalışma yapılarak ses eğitiminde kullanılabilecek şan tekniğine uygun eserler belirlenmelidir.

Ses eğitimi alanını daha bilimsel bir temele oturtmak, standart bir çalışma sağlamak ve sorunlara uygun çözümler bulmak amacıyla, Y..K tarafından ilgili bilim dallarıyla ve uzman kişilerle iş birliği halinde çalışılmalı, değişen ve gelişen çaağa uygun, yeni teknik ve uygulamalar izlenmelidir.

Mesleki ses eğitimi veren müzik eğitimi bölümleri, konservatuvarlar ve güzel sanatlar fakülteleri vb. kurumlar arasında düzenli olarak sırayla sempozyum, kongre, konferans, seminer, konser vb. etkinliklerle iletişim ve etkileşimin sağlanması ve sürdürülmesi, eğitimde verimliliği ve kaliteyi artırarak ülkemizin daha iyi sesler ve ses eğitimcileri yetiştirebilmesi için gelişmeyi hızlandıracaktır.

Pedagojik eğitimin önemli olması dolayısı ile gelişmiş ülkelerde olduğu gibi “şan Pedagoğu” adı altında bir bölüm oluşturulmalı veya bu alana ait niversite çatısı altında bir fakülte açılmalıdır.

Güzel sanatlar liseleri ve güzel sanatlar fakülteleri, kendini ses icracılığı alanında geliştirmek isteyen öğrencilere bu eğitimi iyi bir şekilde vermeli ve sesini meslek yaşantısı boyunca profesyonel olarak kullanacak olan öğrencilere kolaylık sağlamalıdır.

KAYNAKÇA

Aksu, A. (2013). 20. yy Resim Sanatında Soyutlama ve Desen İlişkisi, Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Altunya, F. (2001). Türkiye’de Cumhuriyet Döneminde Uygulanan İlkokul Müzik Dersi Programlarının Çağdaş Program Geliştirme İlkelerine Göre Değerlendirilmesi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Aras, A. (2011). Müzik Bölümü Lisans Öğrencilerinin Umutsuzluk Düzeylerinin Belirlenmesi, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi Sayı 2.

Arpad, B. (1969). Direklerarası, Türk Tiyatrosundan Hikayeler, Sanat Yayınevi.

Aycan, K. (2005). Opera Sanatına Yönelik Ses Eğitiminde Sesin Oluşumu ve Fiziksel Özelliklerinin İncelenmesi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Banarlı, N.S. (2008). Tarih ve Tasavvuf Sohbetleri, Kubbealtı Yayınevi, İstanbul

Belgin, E. (1995). Sesin Gelişimi, Kullanımı, Eğitimi ve Korunması Ders Notları Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Belgin, S. (1996). Foniatri Ders Notları, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

Behar, C. (1993). Zaman, Mekân, Müzik- Klasik Türk Musikisinde Eğitim (Meşk), İcra ve Aktarım, AFA Yayınları, İstanbul.

Behar, C. (1998). Zaman Mekân Müzik, Afa Yayınları, İstanbul.

Biröl, K. B. (1997). Bireysel Söyleme (Şan) Derslerinde Halk Türküleri ve Dağarcık Sorunu, Orkestra Aylık Müzik Dergisi.

Bulut, D. (2004). Müzik Öğretmeni Yetiştiren Kurumlarda Alınan Piyano Eğitiminin Müzik Öğretmenliğinde Kullanılabilirliği, 1924-2004 Musiki Muallim Mektebinden Günümüze Müzik Öğretmeni Yetiştirme Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.

Bulut, M.H. (2006). Selçuklularda Türk Müzik Kültürü, Selçuklular Döneminde Sivas Sempozyumu, Sivas.

Can, G. (2010). Söz Söyleme ve Diksiyon, Remzi Kitabevi, Ankara.

Çetin, K. ve Gülseren, H. Ö. (2003). Cumhuriyet Dönemi Eğitim Stratejileri, Milli Eğitim Dergisi, S. 160.

Çevik, S. (1997). Koro Eğitimi ve Yönetim Teknikleri, Doruk Yayınları, Ankara.

Çevik, S. (2006). Müzik Öğretmenliği Eğitiminde Ses Eğitimi Alan Derslerinin Müzik Öğretmenliği Yeterlikleri Yönünden Değerlendirilmesi, Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu Bildirisi, 26-28 Nisan, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Denizli.

Çilden, Ş. (2002). Türk Halk Müziğinin Keman Eğitimde Kullanımıyla İlgili Sorunlar, Avrupa'da ve Türk Cumhuriyetleri'nde Müzik Kültürü ve Eğitimi Kongresi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Davran, Y. (1997). Şarkı Söyleme Sanatının Öyküsü, Önder Matbaacılık, Ankara.

Demir, A. (2013). İmam Hatip Liselerinde Dini musiki Dersi Öğretmen Yeterlilikleri, Rize/Çayeli Dini Musiki Semineri İzlenimleri, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi (2013) Özel Sayı, Uşak.

Demirtaş, A. (2009). XIX. Yüzyıl İstanbulundaki Sanat ve Musiki Hayatına Genel Bir Bakış, İlahiyat Fakültesi Dergisi, Elazığ.

Dinçer, M. (1988). Türkiye’de Okulöncesi Öğretim, İlköğretim ve Orta Öğretim Kurumlarında Müzik Eğitimi Nasıl Olmalıdır, Birinci Müzik Kongresi, Kongre Bildirisi, Kültür Bakanlığı Yayını, Ankara.

Dönmez, B (2003). Müziğin Yunan Mitolojisi ve Batı Kültürü İçindeki Algılanışı, Sanat ve Tasarım Dergisi Cilt 1 Sayı 1.

Egüz, S. (1978). Piyano Eşlikli Okul Şarkıları. Ankara: Doğu Matbaası.

Egüz, S. (1980). Toplu Ses Eğitimi 1, Ayyıldız Matbaası, Ankara.

Egüz, S. (1991). Toplu Ses Eğitimi, Ayyıldız Matbaası, Ankara.

Ekici, T. (2008). Müzik Öğretmeni Yetiştirmede Bireysel Ses Eğitime Yönelik Bir Program Geliştirme Çalışması, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Erdoğan, S. (2008). Ses Eğitiminde Terminoloji ve Temel Kavramlar Bazında Öğrenci Yeterliliklerinin İncelenmesi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Fer, S. (2000). Modüler Program Yaklaşımı ve Bir Öneri, Milli Eğitim Dergisi, Ankara.

Gökoğlu, U. (2009). Operada Şan tekniğinin Tarihsel gelişimi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Fakültesi Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Gül, G. ve Bozkaya, İ. (2010). Osman Zeki Üngör’ün “Çocuklara Teganni Dersleri” Kitabı Üzerine Bir Çalışma Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi.

Gündüz, A. (2011). TRT Repertuarında Bulunan Hatay Türkülerinin Makamsal Özellikleri Açısından İncelenmesi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kara, Z .G. (1999). Türkiye'de Müzik Öğretmenlerinin Müzik Eğitimi Bölümlerinde Aldıkları Ses Eğitiminin Müzik Öğretmenliklerine Yansıması, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Karasar, N. (2002). Bilimsel Araştırma Yöntemi, Nobel Yayınları, Ankara

Kargın, A. M. (2010). Müzik Bilimleri Alanında Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi, Sanat ve Tasarım Dergisi Cilt 1, Sayı 2.

Kargın, A. M. (2004). Geçmişten Günümüze, Müzik Öğretmeni Yetiştiren Kurumlarda Armoni ve İşitme Eğitimine Yönelik Programların İncelenmesi, 1924-2004 Mûsikî Muallim Mektebinden Günümüze Müzik Öğretmeni Yetiştirme Sempozyumu Bildirisi, SDÜ, Isparta.

Kayabınar B. (2006). Operanın Tarihsel Gelişimi İçinde Bel Canto Sanatının Teknik ve Müzikal Yönleriyle İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kekeç D.Y. (2006). Müzik Öğretmenliği Ana Bilim Dallarında Uygulanan Bireysel Ses Eğitimi Derslerinde Türk Müziğine Dayalı Ezgilerin Kullanımına İlişkin Bir Araştırma, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Küçüköncü Y. (2004). Müzik Öğretmenlerinin Geleneksel Türk Sanat Müziği Alanındaki Yeterlikleri, Yeni Dünya Bilimler Akademisi (NWSA) E-Dergisi. 2013, Cilt. 8 Sayı 2

M.E.B, (1997). 15. Milli Eğitim Şurası, Milli Eğitim Yayınları, Ankara.

M.E.B, (2000). İlköğretim 6-7-8 Müzik Programı, Milli Eğitim Bakanlığı Yayını, İstanbul.

M.E.B, (2006). Türk Milli Eğitim Sistemi, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara.

M.E.B, (2008). Öğretmen Adaylarının Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Öğretim Kurumlarında Yapacakları Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Yönerge, Öğretmen Yetiştirme Eğitimi Genel Müdürlüğü, Ankara.

Önal, Ö. Küçük, H. (1993). Ses Dil ve Müzik, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Ankara.

Özalp, N. (2000). Türk Musikisi Tarihi, İstanbul.

Özakman, T. (2005). Şu Çılgın Türkler, Bilgi Yayınevi, Ankara.

Özcan, Ö. A. (2010). Geleneksel Türk Sanat Müziğinde Uygulanan Ses Eğitimi Yöntemlerinin İncelenmesi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.

Özeren, A. (2006). Türkiye’de Müzik Eğitimcilerinin ve Yetiştirildikleri Kurumların, Toplumsal Yaşam Kalitesi Açısından Rolü ve Önemi, Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu bildirisi, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.

Özkan, İ. H. (1987). Türk Mûsikîsi Nazariyatı ve Usulleri Kudüm Velveleleri, Ötüken Neşriyat, 2. Baskı, İstanbul.

Özpekel, O. N. Şair ve Bestekâr Osmanlı Padişahları, Osmanlı, X/607-627.

Öztürk, A. (2003). Anadolu Güzel Sanatlar Lisesindeki Öğrencilerin Eğitim Programlarını Değerlendirmeleri ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Patton, M. Q. (1987). How to use qualitative methods in evaluation. Newbury Park, CA: Sage.

Perçin, Y. (1999). Üç Büyük Kentimizde Çok Sesli Çocuk Koroları ve Müzik Eğitimimiz, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Say, A. (1997). Müzik Tarihi, Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Ankara.

Say, A. (1998). Müzik Bölümü Son Sınıf Öğrencilerinin Piyanoyu Müzik Öğretmenliğinin Gerekleri Doğrultusunda Kullanma Becerileri, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara

Say, A. (2000). Müzik Tarihi. (4. Baskı), Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Ankara.

Say, A. (2001). Müzik Öğretimi, Müzik Ansiklopedisi Yayınları, 3.Basım, Ankara.

Sevinç, S. Şimşek, G. (2004). Müzik Eğitimi Bölümlerinde Ses Eğitimi (Şan) Dersine Ayrılan Sürenin Yeterli Olup Olmadığı Üzerine Bir Araştırma, (<http://www.gefad.gazi.edu.tr/243/13.pdf>).

Süer, R. (1980). Müzik Öğretmeni Yetiştiren Kurumlarda Öğretim Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Ankara.

Şahin, M. Duman, R. (2008). Cumhuriyetimizin Yapılanma Sürecinde Müzik Eğitimi, Çttad VII.

Şarman, K. (2005), Türk Prometheler, İş Bankası Yayınları, İstanbul.

Şenbay, N. (2005). Söz ve Diksiyon Sanatı, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.

Şenbay, N. (2010). Söz ve Diksiyon Sanatı. (27. Baskı), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.

Şentürk, N. (2001). Musikî Muallim'den Günümüze Müzik Öğretmeni Yetiştiren Kurumlar. <http://www.gefad.gazi.edu.tr/212/11.pdf>.

Şenkibar, Z. F. (1999). Türkiye’ de Eğitim Fakülteleri Müzik Eğitimi Bölümlerinde Bireysel Söyleme Derslerinde Öğretilen Eserlerin Antolojisi, Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı, Denizli.

Şenyayla, R. S. (2006). Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Klasik Türk Müziği Bölümü Ses Eğitimi Dersinde Uygulanan Ses Araştırmalarının İncelenmesi, Afyonkarahisar.

Tanrıkorur, C. (2003). Osmanlı Dönemi Türk Mûsikîsi, Dergâh Yay. İstanbul.

Tanrıöver, G. B ve Temiz, E. (2010). Kuruluşundan günümüze Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinde Uygulanan Bireysel Ses Eğitimi Dersi Öğretim Programlarının İncelenmesi, Yeni Dünya Bilimler Akademisi (NWSA) E-Dergisi. 2010, Vol. 5 Sayı 1.

Tanrıöver, G. B. Temiz, E. (2012). Güzel Sanatlar Spor Liselerinde Bireysel Ses Eğitimi Ders Kitabının Öğrenci Açısından İşlevselliğinin Değerlendirilmesi, Yeni Dünya Bilimler Akademisi (NWSA) E-Dergisi. Cilt. 7.

Tatlıdil, D. (1998). Şan Tekniğinin Türk Halk Müziğinde Uygulanması ve Karşılaşılan Sorunlar, İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Tonya, A. (2008). Eğitim Fakülteleri Müzik Eğitimi Bölümlerinde Bireysel Ses Eğitimi Derslerinde Karşılaşılan Sorunların Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerine Göre İncelenmesi, 9 Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Töreyn, A.M. (1999). Eğitim Fakülteleri Müzik Öğretmenliği Programı Anabilim Dalındaki (Şarkı Söyleme Eğitimi) Bireysel Ses Eğitimi Dersinin Niteliği. VI. İstanbul Türk Müziği Günleri Bildirisi, GTÜ, 13-14 Mayıs. (http://www.muzikegitimcileri.net/bilimsel/bildiri/M-Toreyin_1.html (15.02.2008))

Töreyn, A.M. (1998). Türkiye Türkçesi Dilbilgisi Yapısının Şan Eğitimi Amaç, İlke ve Yöntemleri Açısından İncelenmesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.

Töreyin, A.M. (2000). Türkiye Türkçesine Uygun Şan Eğitimi. Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, Sayı 583, s. 83-91. (<http://www.muzikdersi.com/portal/index>. (15.02.2008)).

Töreyin, A. M. (2008). Ses Eğitimi (1. Baskı), Sözkese Matbaacılık, Ankara.

Tunçay, Ç. (2009). Atatürk Döneminde Müzik Alanında Yapılan Çalışmalar, 9 Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılapları Enstitüsü, İzmir.

Uçan A. (1996). İnsan ve Müzik, İnsan ve Sanat Eğitimi, Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Ankara.

Uçan, A. (1997). Müzik Eğitimi, Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Ankara.

Uçan, A. (2000). Geçmişten Günümüze Günümüzden Geleceğe Müzik Kültürü.

Uçan, A. (2005). Müzik Eğitimi, Temel Kavramlar, İlkeler ve Yaklaşımlar Ve Türkiye'deki Durum, Evrensel Müzik evi, Ankara.

Uçan, A. (2006). Atatürk'ün Temel Müzik Görüşü, Türk Dili dergisi, sayı: 655.

Uludağ, İ. (2004). Türk Eğitim Sisteminde Orta Öğretimden Yüksek Öğretime Geçişteki Yönlendirme Sisteminin Etkinliği Üzerine Öğrenci Görüşleri, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Uras, E. (1998). Türk Halk Müziği İcra Özelliklerinin Ses Eğitimi (Şan Tekniği) Açısından Değerlendirilmesi, İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ünal, İ. (1988) Türk Kültürünün Yaşatılmasında Müziğin Önemi ve Genç Dinleyiciler Üzerindeki Etkileri, Sanat ve Tasarım Dergisi, Cilt 2, Sayı 4.

Yarar, B. (2010). Müzik Öğretmenliği Lisans Programındaki Bireysel Ses Eğitimi Dersine Yönelik Performans Ölçeği Geliştirme Çalışması, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Yayla, A. (2004). Müziksel Performansın Ölçülmesi, 1924-2004 Musiki Muallim Mektebinden Günümüze Müzik Öğretmeni Yetiştirme Sempozyumu Bildirisi, SDÜ. 07-10 Nisan 2004, Isparta.

Yener, F. (1992). 100 Opera, Bates Yayınları, İstanbul

Yener, Y. A. (2009). Müziğin Çocuklar ve Yaşlılar Üzerindeki Etkileri, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı 29.

Yükrük, S. (2004). Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalı Son Sınıf Öğrencilerinin Öğretmenlik Uygulamalarında Sınıf Ortamında Seslerini Kullanma Becerileri, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Yiğit, N. (2004). Sesini Profesyonel Olarak Kullanacak Olan Bireylerde Karşılaşılan Ses Sorunları ve Nedenleri, (<http://www.muzikegitimcileri.net/bilimsel/bildiri/N-Yigit.pdf>)

Yiğit, N. Karakaya, O. Türk Müziği Eğitimi Veren Devlet Konservatuvarlarında Koro Eğitimi, http://www.sosyalbil.selçuk.edu.tr/sos_mak/makaleler.

Yurdakul, M. (1997). Ses Eğitimi. Ve Müzik. Araştırma ve Yorum Dergisi.

Yükrük, S. (2002). Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalı son sınıf öğrencilerinin öğretmenlik uygulamasında sınıf ortamında seslerini kullanma becerileri. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Yayla, A, A. (2004). “Müziksel Performansın Ölçülmesi”. 1924-2004 Musiki Muallim Mektebinden Günümüze Müzik Öğretmeni Yetiştirme Sempozyumu Bildirisi SDÜ, 7-10 Nisan, Isparta.

İnternet Kaynakçası

www.osmanlicaturkce.com

<http://www.kultur.gov.tr>

<http://www.yakinplan.com/doc-dr-saduman-karagoz-halici/konservatuvar-nasil-kuruldu-322.html>

<http://wowturkey.com/forum/viewtopic.php?t=557&start=30>

<http://www.muzikoloji.org>

http://www.meb.gov.tr/duyurular/duyurular2006/takvim/egitim_sistemi.html

<http://www.yakinplan.com/doc-dr-saduman-karagoz-halici/konservatuvar-nasil-kuruldu-322.html>

<http://tr.wikipedia.org>

<http://egitim.omu.edu.tr/UserFiles/muzikogr.pdf>

<http://www.akademik.adu.edu.tr/fakulte/egitim/?idx>

<http://www.akademik.adu.edu.tr/fakulte/egitim/?idx>

<http://www.cumhuriyet.edu.tr/program.php>

<http://egitim.gop.edu.tr/bolumDersAkts.aspx>

<http://egitim.gop.edu.tr/bolumDersAkts.aspx>

<http://gbp.gazi.edu.tr/htmlProgramHakkinda.php>

http://egitim.harran.edu.tr/muzik_ogretmenligi_ders_icerikleri.pdf

http://dosya.marmara.edu.tr/aef/mzo/LISANS_PRG/Muzik_TR.pdf

[http://www.nigde.edu.tr/ckfinder_portal/userfiles/files/BolumDersleri\[1\]\(2\).pdf](http://www.nigde.edu.tr/ckfinder_portal/userfiles/files/BolumDersleri[1](2).pdf)

<http://www.uludag.edu.tr/Bologna/dereceler/dt/33/dl/tr/b/3/p/349#mufredat>

http://egitim.harran.edu.tr/muzik_ogretmenligi_ders_icerikleri.pdf

<http://www.anadolu.edu.tr/akademik/program/derslerAkts/287/5231/1>

<https://sabis.sakarya.edu.tr/dersprogramlari/>

http://www.gantep.edu.tr/ab/dersler.php?bolum=801&bolum_id=8012

http://www.gantep.edu.tr/ab/dersler.php?bolum=801&bolum_id=8011

<http://ebys.ege.edu.tr>

http://www.selcuk.edu.tr/dosyalar/files/034002/2013_tsm_ses_ders_icerik.pdf

EKLER

EK:1 GÖRÜŞME FORMU

ADINIZ SOYADINIZ

GÖRÜŞME SORULARI:

1. Türkiye' den ses eğitimi verilen kurumlar sayıca yeterli midir?
2. Ses eğitimi veren eğitimcilerin kendi alanlarında nitelikleri nasıldır?
3. Türkiye' de ses eğitimi veren eğitimci sayısı sizce yeterli midir?
4. Ses eğitiminde kullanılan tekniklerden hangisini temel almaktasınız?
5. Ses eğitimi alanında kullanılan kaynaklar yeterli midir?
6. Günümüzde verilen ses eğitimi, nitelik olarak öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamakta mıdır?
7. Bireysel ses eğitimi ders saati yeterli midir?
8. Üniversitelerde verilen ses eğitimi müfredat olarak değerlendirildiğinde neler değişebilir?

EK 2: GÖRÜŞME YANITLARI

Prof. Dr. Nalan YİĞİT

1. Cumhuriyetin ilanından sonra ülkemizde müzik eğitimi veren kurumlarda ses eğitimi dersleri verilmeye başlanmıştır. Günümüzde müzik öğretmeni yetiştiren kurumların sayısal olarak yeterli olduğu söylenebilir. Ülkemizde günümüzde bu eğitimi veren kurumlar; Konservatuvar, müzik eğitimi anabilim dalları, güzel sanatlar fakülteleri müzik bölümleri ve güzel sanatlar liseleridir.

2. Cumhuriyetin ilanından sonra ses eğitimcisi ihtiyacını sağlamak için yurt dışından hocalar getirilmiş, operalara sanatçı yetiştirmek için yurt dışına gönderilenler olmuştur. Ülkemize döndüklerinde hem sanatçı hem eğitimci olarak çok önemli ve başarılı görevler yapmışlardır. Onların yetiştirdiği sanatçılar da ses eğitimcisi olarak birçok başarılı sanatçı ve eğitimcinin yetişmesine ön ayak olmuştur. Günümüzde müzik eğitimi anabilim dallarında nitelikli ses eğitimcisi ihtiyacı vardır. Güzel sanatlar liselerinde nitelikli ses eğitimcisi ihtiyacı oldukça fazladır.

3. Müzik eğitimi veren kurumlarda ses eğitimcisi sayısı yeterli değildir. Bazılarında farklı çalgı eğitimi alan eğitimcilerin ses eğitimi dersleri verdikleri bilinmektedir.

4. Ses eğitiminde Bel Canto söyleme biçimini temel alıyoruz. Öğretmen adaylarının sesini yormadan, zorlamadan uzun süre doğru ve sağlıklı kullanabilmeleri gerekir.

5. Elimizdeki özellikle yabancı kaynaklar yeterlidir. Günümüzde teknolojik gelişmelerle istediğimiz kaynaklara ulaşılabilir.

6. Ses eğitimcilerinin nitelik ve niceliği düşünüldüğünde verilen ses eğitiminin öğrencilerin ihtiyaçlarını kısmen sağlayacak nitelikte olduğu söylenebilir.

7. Ülkemizde ilköğretimden başlayarak sesi doğru kullanma ve koruma alışkanlıkları verilmediği için yeterli olduğu söylenemez.

8. Müfredattaki değişiklikten daha önemlisi ses eğitimi alanında yetişecek akademisyenlerin eğitimi konusu çok önemlidir. Müfredatı yürütecek olan eğitimcinin niceliği ve niteliği önemlidir. Eğitimci ihtiyaı nedeniyle bireysel olan bu ders bazı kurumlarımızda iki öğrenciyle birlikte yapılmaktadır.

Prof. Dr. Ayşe Meral TÖREYİN

1. Türkiye’de belli bir ses eğitimi talebi yok, sadece sesini şarkı söylemek için ve tiyatro’ da kullanan kişilerle ses eğitimi yapılmaktadır. Oysa müezzinler, politikacılar, öğretmenler, kısacası günlük hayatta herkes sesini kullanıyor. Ses eğitimi bir alan eğitimidir ve özellikle konuşmadan başlayarak şarkı söylemenin her türünde (Opera, Halk Müziği, Sanat Müziği, Caz Müziği, Yöresel Müzikler, Dünya Müzikleri, Popüler Müzik) kullanılmaktadır. Dolayısı ile ses eğitiminin yeterli olduğu birimler sadece sesini meslek olarak kullanacak kişilerin okuduğu üniversiteler ve meslek okullarında verilmektedir. Kurumlar sayıca fazladır fakat bu dersin saati ve verecek uygun ve nitelikli eleman varsa kurumlar yeterlidir, yoksa yetersizdir.

2. Türkiye’de eğitim fakültelerinde ses eğitimi alanında görev yapan ses eğitimcilerinin hemen hemen hepsini tanıyorum. Kimi arkadaşımıdır, çoğu da öğrencim olmuştur. Niteliklerini genel olarak biliyorum. Eğitim fakültelerinde görev yapan ses eğitimcilerinin bir kısmı öğretmenlik formasyonu yerinde olan, uygun nitelikli ama ses eğitiminin ne olduğu hakkında sorgulama yapmayan eğitimciler olduğunu biliyorum. Türk müziği ses eğitiminde yıllardır uygulanan meşk usulünün, Klasik Batı müziği eğitimi veren bu okullarda da aynı yöntemlerle yani, taklitle yapıldığını biliyoruz. Nedeni, niçini sorgulanmadan yapılan bir şey de taklitten öteye gidemez. Dolayısı ile bedenini tanıtmadıktan sonra sesini kontrol etmesini bekleyemezsiniz. Eğitim fakültelerinde pek çok arkadaşımız kendi gibi öğrenci yetiştirdiği için taklitten öteye gidilmemektedir.

3. Eğitim fakültelerinde şimdilik yeterlidir. Kadrolu ve dışarıdan gelen ses eğitimi alanında çok iyi eğitimciler bulunmaktadır. Eğitim fakültelerinde özellikle Ankara’da operalarda çalışan sanatçılar da ses eğitimi dersleri vermektedirler. Fakat bu sanatçıların çoğu iyi bir solist olmalarına rağmen iyi bir eğitimci olmadıkları için işini bilen insanlarla çalışılmaya özen gösterilmektedir.

4. Ses Eğitiminde birçok teknik kullanılmaktadır. Teknik; yöntemler bütünüdür. Bel Canto, Klasik Batı müziğinde güzel şarkı söyleme tekniğidir. Güzel; ölçülebilir davranışlardaki uyum, ahenktir. Şarkı söylemenin güzelliği ise şarkı söyleme anındaki gerçekleştirilen davranışların uyumudur. Doğru yerde nefes almaktan tut, sesini doğru yerde, doğru volümde ve doğru biçimde bütüncül olarak kullanabilmektir. Bütün bu davranışlar ölçülebiliyor ise ve bu davranışlar birbiri ile uyumlu ise o şarkı güzel söyleniyor demektir. Bel Canto bir döneme imzasını atmış bir tarzıdır. Sırf öyle söylemek için yazılmış şarkılar bütünüdür. Hafif

süslemelere dayalı, fakat sesini olabildiği kadar güzel kullanmayı öğreten bir söyleme biçimidir.

5.Kendi kullandığım kaynaklar yetmiyor bu yüzden sürekli yeni kaynaklar oluşturuyorum. Yetersiz diye kullanılmayan Saib Egüz'ün "Piyano Eşlikli Halk Türkileri" kaynağını senelerdir büyük bir keyifle kullanıyorum ve her kullanışında yeniden başka şeyler bularak öğretiyorum.

6.Öğretmen niteliğinin farkında değil ise, öğrenci de iyi bir ses eğitimine ihtiyaç duymuyor ise karşılayacak nitelikte değildir.

7.Normalde iki saat veriliyordu fakat öğretim elemanı yetersizliğinden dolayı bir saate indirildi. Fakat ben her öğrencini dersini haftada ikiye bölüyorum. Böylece onların denetimi daha kolay sağlanıyor.

8.Her eğitimci bu dersi kendine göre ayarlamakta, oysa program içeriği hazırlandı ve YÖK'e sunuldu. Bu programa uyulmak zorundayız fakat üniversiteler denetimden geçemedikleri için her hoca nasıl yetiştirdi ise onu uyguluyor. Yıllardır ne gördü ise hiçbir gelişme göstermeden devam ettiriyor. Bu yüzden bir yöntem geliştirilememiş ve bir içerik oluşturulamamıştır. Bu dersi verirken hangi amaçları kullanacağız, bunlar düşünülmediği için artık her öğretmen kendinden sorumludur yani ortak bir çalışma maalesef olamamaktadır.

Prof. Dr. Mustafa YURDAKUL:

1.Ses eğitimi veren kurumların yeterliliği iki maddede incelenebilir:

a)Ses eğitimi verilen dersliklerin yaklaşık 36 metrekareden az olmaması;

b)Ses eğitimi veren öğretim elemanlarının, tını ve ses oluşturma, nefes kontrolü ve müzik cümlesi oluşturmada, müziğin bazı temel kuralları ile ses kullanma tekniği arasındaki bağlantıyı ve sesi yönlendirmeyi, bilmeleri;

bir kurumda, yukarıda belirtmiş olduğum yeterlilikler varsa kurum da konuyla ilgili yeterliliğe sahiptir.

2.Ses eğitimi veren eğitiminin niteliği, yukarıdaki (b) şıkında belirttiğim bilgi birikiminin yanında, sorumlu olduğu öğrencilerinin kişilik ve yapısal özelliklerini (-öğrencinin refleksleri hızlı mı yavaş mı, düşünce tarzı, beğeni düzeyi, tepkileri, kaslarını gereği gibi kontrol edebiliyor mu vs. gibi) de bilmesi gerekmektedir. Ses eğitimcisi kendi bilgilerini empoze etmemeli, öğrencinin sahip olduğu becerileri ve yeteneği yönlendirici olmalı ve öğrencinin kendini keşfetmesini sağlamalıdır. Eğitimci performans şarkıcılarının konuyla ilgili görüşlerini de araştırmalıdır ve bu bilgileri öğrencilerle paylaşmalıdır.

Konservatuvar kurulduğundan 1970'li yıllara kadar gelen ünlü ve ekol sahibi yabancı hocalar oldukça iyi şarkıcıların yetişmesine vesile oldular. Tabi bu arada önemli Türk hocalar da yetişti. Daha sonraki yıllarda çok sayıda konservatuvar açıldı. Yeterli sayıda ve kalitede hoca bulmak zorluğu ortaya çıktı. Ses eğitiminin temeli şarkı söylenen dilin akustik ve artikülasyon özelliklerine dayanır. Ses eğitimcilerini bu konuda daha çok bilgilendirmek gerektiğini düşünüyorum.

3.Sayıca yetersizdir.

4.Ses eğitiminde günümüzde kullanılan çok fazla teknik var. Bilimsel araştırmalar, ileri gitmiş olan ülkelerde halen sürdürülmektedir. Belcanto (Güzel Şarkı Söyleme) ekolünün geleneksel yapısını oluşturan bazı kuralların bilinmesi bu konuda bir zorunluluktur. Her ne kadar bilimsel çalışmalar sürdürülüyor olsa da, bulguların kısa sürede pratikte yaygın olarak kullanılması mümkün olmamaktadır. Ama Belcanto'nun "Altın Kuralları" ile sağlıklı ses eğitimi yapmak mümkündür. Günümüzde ses eğitimcilerinin, yeterli araştırma yapmadıklarını düşünüyorum.

Bu durum da ses eğitiminde yaklaşık bir ortak nokta olmadan, her eğitimci kendine göre bir çaba içinde bulunuyor.

5.Ülkemizde ses eğitimi alanındaki kaynaklar yeterli değildir. Avrupa ve ABD’de çok zengin kaynaklar bulunmaktadır. Bunlar araştırılmalı ve Türkçe’ ye çevrilmelidir. Kanımca dünyanın en güzel ses renkleri ülkemizde bulunmaktadır. Buna karşın ses eğitimi çok kısıtlı bilgilere endekslenmiş bir durumdadır.

6.Yukarıda belirttiğim tüm açıklamaların ışığında, günümüzde verilen ses eğitiminin öğrencilerin ihtiyaçlarını karşıladığını söylemek mümkün değildir.

7.Üniversitelerdeki ses eğitimi saatleri ki, lisans programlarında iki saattir ve yeterli değildir. Ses eğitimi veren öğretim elemanları, genellikle, iki saatlik resmi ders programının dışında da öğrencileri çalıştırmaktadırlar. Bu uygulamanın reel olarak ders programlarında yer alması gerekir diye düşünüyorum.

8.Ders saatlerinin en az bir saat daha arttırılması; bu dersi alan öğrencilerden, neler beklenmesi gerektiğinin, eğitimin amacına uygunluğu açısından daha netleştirilmesi gibi değişiklikler düşünülebilir.

Doç. Dr. Sema SEVİNÇ:

1. Türkiye’ de ilk ses eğitimi 1916 yılında Darül-elhanda “ses bilgisi” olarak 1923 yılında da “musıkikraati” adıyla okutulmuştur. Şu anda mevcut duruma baktığımızda güzel sanatlar liseleri, güzel sanatlar fakülteleri, eğitim fakülteleri ve konservatuvarlarda ses eğitimi dersleri okutulmaktadır. Ses eğitimi veren kurumlar sayısal yeterlilik olarak yeterlidir.

2. Ses eğitimi veren eğitimcileri nitelik olarak eleştirmek ne kadar haddim olacaktır bilemiyorum ama oldukça niteliksiz eğitimcilerimizde bulunmaktadır. Bunun en büyük nedenlerinden biride ses eğitimi hocalarının sayıca yetersiz olması ve ders saatlerinin boş geçmemesi bakımından nitelik aranmadan bu derse geçici eğitimcilerine görev verilmesidir. Bu bağlamda da teknik açılardan büyük sorunlar yaşanmaktadır. Kendisinin teknik sorunlar yaşayan bir eğitimci ne kadar iyi bir eğitim verebilir tartışılır.

3. Oldukça niteliksiz eğitimcilerimizde bulunmaktadır. Bunun en büyük nedenlerinden biride ses eğitimi hocalarının sayıca yetersiz olması ve ders saatlerinin boş geçmemesi bakımından nitelik aranmadan bu derse geçici eğitimcilerine görev verilmesidir.

4. Bu bağlamda da teknik açılardan büyük sorunlar yaşanmaktadır. Kendisinin teknik sorunlar yaşayan bir eğitimci ne kadar iyi bir eğitim verebilir tartışılır.

5. Son zamanlarda her ne kadar ses eğitimi alanında yeni kaynaklar ilave edilmesine karşın günümüzde halen kaynak yetersizdir.

6. Öğrenci ihtiyaçlarının karşılanması açısından baktığımızda da yine sorunlar yaşanmakta ve öğrenciler verilen eğitimden memnun kalmamakta ve arayışlara girmektedir.

7. Ses eğitimi ders saati aslında öğretim elemanı yeterli olsa ve belirtilen saatlere uyulmuş olsa yeterlidir ama öğretim elemanını yetersizliği yüzünden tek bir öğrenciye ayrılmış olan ders saatine bir yerine iki hatta üç öğrenci alınmaktadır ve doğal olarak da ders saati yetersiz hale gelmektedir.

8. Lisans programlarında Őu anda belirlenmiŐ bir műfredat programı yoktur. Gűzel sanatlar fakűlteleri, gűzel sanatlar eēitimi műzik eēitimi anabilim dalları ve konservatuvarlarda bulunan ses eēitimi elemanları tarafından ortak bir műfredat programının hazırlanması gerekmektedir ki eksikler belirlensin ve bu eksiklere gűre ozűmler getirilebilsin.

Doç. Dr. Fatma Sibel JAGODA:

1. Tüm kurumlar yeterli değildir. Konservatuvarlarda bana göre yeterli eğitim verilmektedir. Ülkemiz opera bölümlerinde verilen eğitim yurtdışından gök farklı değil. Orada eğitim ve gök seslilik kgk yaşta veriliyor fakat ülkemizde ğrenci neredeyse hiçbir Şey bilmemesine rağmen gelinen noktayı ben büyük bir başarı olarak görüyorum.

2. Eğitimcilerin en önemli özelliği hem akademik eğitim almış olmalı hem de sahnede söylemiş olması gereklidir. Günkü bu iş en iyi sahnede öğrenilir. Örneğin Devlet Opera ve Balelerinde galışan birgk opera şarkıcısı aynı zamanda eğitimcilik de yapmaktadır. Yani vizyonunu daima dinamik tutmaktadır. Biraz az buluyorum aslında ama bu demek değil ki gelişmeyecek, günkü öğretmek gök farklı bir Şey. Yani hiç sahneye gkmamış bir hocanın bile ğrencisi gök başarılı olabilir. Evet, sahne gereklidir ama bunun yanında bireysel gaba gök önemlidir.

3. Ses eğitimcisi sayısı bence yeterlidir, günkü ben daha fazla niversite kurulması taraftarı değilim, okul az olsun, akademisyen sayısı kaliteli ve belli olsun ve nitelikli ğrenci yetişsin.

4. Ses eğitiminde Bel Canto tekniği kullanılır. Bu yüzyıllardır süregelen bir tekniktir. Bu teknikte "aeiou" vokallerin hepsinin aynı yerde ve yuvarlak okunmaktadır. Bu teknik evrensel bir tekniktir aslında. Sesli harfleri güzelce yuvarlayarak güzel konuşmalız. Bu tekniğin gök doğru olduğuna ve tüm dillerde uygulanabileceğine inanıyorum.

5. Bütün dünya opera bölümlerinde aynı Şeyleri kullanıyor. Concone olsun Waccai, panofka bunlar bizim kaynaklarımız ve komple opera kitapları. Bunun yanında Türk Müziği bestecilerinin eserlerini de öğretiyoruz. Kendimiz de eserlere göre etütler yazıyoruz ama genel olarak aynı Şeyleri ğretiyoruz. Her Şeyde bir sıra var mesela barok bir eseri öğrenmeden gağdaş bir eseri ğretmiyoruz. Eserler Müzik tarihine göre sıralanıyor.

6. Evet Türkiye' de gök iyi eğitimciler yetişmiştir ve hala yetişmektedir.

7. Bireysel ses eğitimi saati 2 saat yeterlidir. Günkü sadece şan dersiyle kalmıyor, bir ğrenci diğer derslerle birlikte neredeyse 5 saat şan tekniğini kullanıyor. Bir de öğrencilere bireysel galışmaya zaman kalması gerekiyor bu yüzden de bence 2 saat yeterlidir.

8.Konservatuvarların opera bölümleri aşağı yukarı Ankara Devlet Konservatuvarı müfredatını baz aldılar. Bu günkü müfredat da 1936 yılında kurulan konservatuvarın müfredatının gelişmiş halidir.

Doç. Dr. Serda TÜRKEK OTER:

1.Konuyu Türk Mûsikîsi açısından değerlendirdiğimde, ses eğitimi verilen kurumların yetersiz olduğunu çok net bir şekilde söyleyebilirim. Türk Mûsikîsi Ses Eğitimi ders olarak da pek çok konservatuvarda kullanılmıyor. Bu alanda eğitim gören öğrenciler, Ses Eğitimi dersinde batı müziği tekniklerini görüyorlar. Oysaki çok farklı iki mûsikîden bahsediyoruz. Batı kaynaklı teknikler Türk Mûsikîsi eğitimi görenlerin ihtiyaçlarını karşılayamaz. Türk Musikisinde hançereye dayalı ve makamsal bir icra söz konusudur. Batı müziğinde ise bu tekniklerden bahsetmek mümkün değildir.

2.Ses eğitimi veren eğitimcilerin niteliği söz konusu olmaya başlıyor. Türk Mûsikîsi alanında ses icracısı olan eğitimcilerin pek çoğu bu alanda ne şekilde eğitim verebileceklerini bilmiyorlar ve buna pek de kafa yormuyorlar açıkçası. Bu konu üzerine çalışma yapanların da ortaya somut bir şeyler koyamadıklarını düşünüyorum. Öyle olsa bu konuyla ilgili akademik araştırmaların ve kaynak kitapların olması gerekirdi.

3. Türk Mûsikîsi ses eğitimi veren eğitimci sayısı da yetersiz.

4.Türk Mûsikîsi Ses Eğitimiyle alakalı olarak konservatuvarlarda ne gibi teknikler kullanılıyor bilmiyorum. Hatta daha önce de söylediğim gibi pek çok konservatuvarda bu alana dayalı teknikler kullanılıyor olduğunu da pek zannetmiyorum. Biz bunu birkaç sene evvel, Selçuk Üniversitesi Konservatuvarında, müdürümüz Prof. Dr. Yaşar Kaltalçı'nın destekleriyle başlatmıştık. Sanırım orada hala ses eğitimi dersleri Türk Mûsikîsi teknikleriyle yapılmaya devam ediyordur.

5.Ben şu anda Gazi Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuvarında öğretim üyesiyim ve Ses Eğitimi Bölüm başkanım. Bölüm Başkanlığımızca ortak olarak yürüttüğümüz bir ders programımız ve müfredatımız var. Öncelikle şunu belirtmeliyim ki, Ses Eğitimi alanıyla ilgili olarak uzun zamandır üzerine çalıştığım bir kitap hazırlığım vardı ve nihayet, kaynak olarak, henüz yeni basılmış olan bu kitabı kullanıyoruz. Bu zamana kadar Türk Mûsikîsi Ses Eğitimiyle ilgili edindiğimiz bilgiler ve bu konunun nasıl öğretilebileceğine dair kafa yorarak ve araştırmalar yaparak hazırladığımız bir kitap. Alanla ilgili ilk ve tek kaynak diyebiliriz. Ancak kitaba eklemek istediğimiz birkaç husus var ve bir de çalışmaların nasıl yürütüleceğine

dair rehberlik edecek bir cd çalışması düşünüyoruz ki, bu kitabı eline alan kişi tek başına da çalışma imkânı bulabilsin. Biz konservatuvarımızda bu kitabı kaynak olarak kullanıyoruz ve buradaki tekniklerle ses eğitimi veriyoruz. Öğrencilere de faydalı olacağı kanaatindeyiz. Biz bu çalışmanın başkalarına fikir oluşturmasını ve bu alanda çok daha fazla kaynak ortaya konmasını ümit ediyoruz.

6.Bu bağlamda, ülke çapında bütün konservatuvarlar düşünüldüğünde, günümüzde verilen ses eğitiminin öğrencilerin ihtiyacını karşılamadığını söyleyebiliriz.

7.Üniversitelerde ses eğitimi ders saatleri, ortalama 3 veya 4 saat kadardır diye düşünüyorum. Şayet doğru teknikler kullanılıyorsa 4 saat, ses eğitimi açısından yeterli gelecektir.

8.Türk Musikisi Ses Eğitimi derslerinde, daha önce de belirttiğim üzere, öncelikle yöntemin değişmesi gereklidir. Bu alana özgü yeni yöntemler uygulanmaya başladıktan sonra müfredatı değerlendirmek uygun olacaktır.

Yrd. Doç. Dr. Ayşegül ARAL ALTIOK

Bireysel ses eğitimi, tarihsel süreçte opera sanatının temel ögesi olarak ortaya çıkmış, sonrasında ve günümüz Türkiye’inde bütün ses sanatlarının başlıca unsuru olmuş bir eğitim sistemidir. Ülkemizde bu eğitimin Türk müziği devlet konservatuvarlarında da yer alması yakın tarihlere rastlamaktadır. Önemli Türk müziği icracılarından bir çoğu (Münir Nurettin Selçuk, Sabite Tur Gülerman, Nesrin Sipahi vb.) aldıkları ses eğitimi sonucu icralarını üst seviyeye taşımaya çalışmıştır. Ancak günümüzde ses eğitimi alanında yapılan çalışmalar ortaya koymaktadır ki, Türk müziğinde kullanılan geleneksel üslup ve tavır özelliklerinin korunması göz önüne alındığında Türk müziğine yönelik bir ses eğitim ekolünün oluşması zorunluluğu önem taşımaktadır. Bu alanda yıllardır sürdürülen çalışmalar Türk müziği devlet konservatuvarlarında uygulanan ses eğitimi çalışmalarıyla pekiştirilerek solistlerin ses anlamında yaşadıkları soru işaretleri çözümlenmiştir.

1. Ses eğitimi verilen kurumlar üniversite çatısı altında yeterlidir, ancak kurumların fazlalığı veya azlığı değil kalitesi ve işlevselliği önemlidir.
2. Türk müziği alanında uzmanlaşmış ses eğitmeni sayısı, işlev görev kurumlar dikkate alındığında oldukça yetersizdir. Türk müziğinde ses eğitimi opera sanatında uygulanan ses eğitiminden farklı olduğu için bu alanda çalışan ses eğitimcilerin niteliği yetersiz kalmaktadır. Çünkü henüz yeterli sayıda Türk müziği alanında uzman ses eğitmeni yetişmemektedir.
3. İkinci maddede açıkladığım sebepler doğrultusunda eğitimci sayısını yetersiz bulduğumu ifade etmeliyim.
4. Ses eğitimi konusunda günümüzde birçok ekol çalışmaları yapılmaktadır. Kullanılan birçok tekniğin doğru ve yanlış tarafları bulunmaktadır. Teknik açıdan incelendiğinde bu çalışmaların standart bir çerçeveye büründürülmesi çok zordur. İyi niyetle yapılan birçok çalışmanın Türk müziğine adaptasyonu açısından değerlendirildiğinde büyük sıkıntılar yarattığı ve geri dönülmez hasarlara yol açtığı tespit edilmektedir. Bu açıdan incelendiğinde günümüzde kullanılan tekniklerin yeterliliğinin sonuçlara öre değerlendirilmesi gerektiği kanısındayım.
5. Ses eğitimi alanında kaynaklar oldukça yetersizdir. Özellikle dünya da yapılan çalışmaların takip edilerek insan sesi üzerinde yapılabilecek bütün çalışmalar hakkında fikir edinilmesi solistler için önemlidir ve bu kaynakların Türkçeye çevrilmesi ve Türk müziği alanında çalışma yapan eğitmenlerin daha çok kaynak oluşturması gerekmektedir.
6. Öğrencilerin ulaşmak istediği hedef doğrultusunda verilen eğitim her zaman ihtiyaçları karşılayacak niteliğe ulaşır. Ancak Türk müziği icra eden bir solist adayına batı ses tekniği, batı seslendirecek bir öğrenciye de Türk müziği ses tekniği öğretirseniz istenen

hedefe ulaşamazsınız. Bu anlamda eğitimcinin bilinçli ve pozisyonunu doğru değerlendiren bir yapı sergilemesi gerekmektedir.

7. Bazı üniversitelerde, ses eğitimi dersleri 10-15 kişilik sınıfların 2 saat boyunca sırası gelen öğrenci ile ders yapması şeklinde uygulanmaktadır. Bu oldukça verimsiz bir sistemdir. Bir ses öğrencisinin hafta da en az bir saat bire bir veya iki gün yarımşar saatten bire bir ders yapması gerekmektedir.
8. Değişmesi gereken uygulanan etütler veya kullanılan enstrümanlar değil mantalitedir. Müfredat değerlendirildiğinde yapılan etütler ve kullanılan enstrümanlar farklı olabilir. Söylenen ezgiler ve kişinin biyolojik yapısı doğrultusunda eğitim müfredatı da sistemi de eğitmen tarafından değişikliğe uğratılabilir. Çünkü bireysel ses eğitimi kişiye özeldir. Belirli bir yapının bütün solist adaylarına aynı şekilde uygulanması söz konusu olamaz.

Opera ses tekniğinde de aynı durumla karşılaşmaktayım, Türk müziği ses eğitiminde de. Bu anlamda ses eğitimcilerin biraz branş hocalarına saygılı davranarak, bilimsel çalışma temelleri doğrultusunda, egolarından arınıp, birbirine kulak vermesi ve kültürel ve icrasal farklılıkları doğru ve objektif değerlendirmek adına adım atması gerektiği düşüncesindeyim.

Öğr. Gör. Elif Bilge Kurtuldu:

1.Kurumlar kadrolaşırken, alanında muvaffak eğitimcileri seçerlerse yeterli olmanın % 50 sini sağlamış olurlar. Diğer %50 ise eğitimcilere sunulacak imkânların yeterliliği, teşviki ve o eğitimcinin çalışmasını kapsamaktadır.

2.Nitelikli olmak çalışkanlıkla, yaptığı işi bilerek ve severek yapma ile orantılıdır. Eğitimci, branşında kendini geliştirecek çalışmalar yapmalı ve edindiği tecrübeyi kullanabilmelidir.

3.Yeterli değil maalesef

4.Ülkemiz ses eğitiminde her bünye farklı teknikler kullanabilmektedir. Bu konuda tam yetkin eğitimcilerin himayesinde yapılacak çalışmalarla müziğimize ve yapımıza en uygun ses eğitimi teknikleri belirlenmeli ve bu teknikler uygulamaya konulmalı.

5.Yetersizdir. Araştırma yapmayıp mevcut olanla yetinilmektedir.

6.Eğitimciler ne verirse öğrenci onu alır mantığı yeterli gibi görülse de bu eğitim öğrencinin ihtiyacını karşılamamaktadır.

7.Ses eğitimi dersi okullarımızda tam olarak algılanabilmiş değildir. Ders saatlerinin arttırılmasında tabii ki fayda vardır.

8.Bu süreç, ders saati ve kullanılan tekniklerin iyi anlaşılıp uygulanabilmesine bağlıdır. Öncelikle, ses eğitimi dersinin önemi anlaşılmalı ve ders saatleri arttırılmalıdır. Bununla beraber kullanılacak teknik veya tekniklerin belirlenmesiyle öğrencinin daha iyi ses eğitimi dersi alması sağlanmalıdır.

Öğr. Elm. Gölge ŞEKERAMBER

1.Ses eğitimi konservatuvarlarda gerçek ses eğitimi verilmektedir.

2.Ben de dahil olmak üzere hiç birimizin pedagojik eğitimi yok aslında. Bu usta çırak ilişkisi ile yürümekte. Şan pedagoğu diye bir sınıflandırma opera bölümlerinde yok. Şan öğretmenliği bölümü açılabilir bu da kendi alanımızda gelişmemiz için bir öneridir. Öğretme metodunu maalesef kendi kendimizin öğrendiğimiz gibi yapmaktayız. Belki bir metot üzerinde ders işlemeliyiz fakat şu anda tamamen usta çırak ilişkisi.

3.Arz talep meselesi, talep oldukça ders verenlerin sayısı da o oranda yeterince artmaktadır. Örneğin ben Devlet Opera ve Balesinde Opera sanatçısıyım fakat, Bilkent Üniversitesi Konservatuvarında talep olduğu için ders vermekteyim.

4.Genelde ekoller birbirleriyle çok karıştı. İletişim arttığı için tekniklerin en iyi yönlerini alıp ortada birleştiren bir teknik oluştu. Köklü opera gelenekleri vardır, bunlar İtalya, Almanya ve Rusya. Bütün bu opera geleneklerinin en iyi tarafları birleştirilerek çok kaliteli bir teknik oluşturuldu.

5.Kaynaklar yeterlidir. Concone, Panofka, Vaccai gibi metotlar kullanılmaktadır.

6.Bireysel çaba çok önemlidir. Biz anahtarları veriyoruz, Haftada iki kere de çalışma yapıyoruz ve bunun üzerine öğrenci kendi bireysel çabasını birleştiriyor. Vücut egzersizleri ve ses ısıtma egzersizlerini derse başlamadan önce öğrencinin yapıp gelmesini bekliyoruz.

7.Ders saati yeterli değildir, bence haftada 3 saate çıkartılabilir.

8.Müfredat yeterlidir, çünkü biz müfredatı zaten ses türlerine göre sınıflandırmaktayız. Örneğin, Wagner söyleyen öğrenci çok azdır, kapasitesi olmayan öğrenciye biz Wagner öğretmiyoruz.

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Özgeçmiş

Adı Soyadı:	Nuran ACAR	İmza:	
Doğum Yeri:	Şefaati		
Doğum Tarihi:	01.007.1984		
Medeni Durumu:	Evli		

Öğrenim Durumu

Derece	Okulun Adı	Program	Yer	Yıl
İlköğretim	Meksika İlkokulu		Ankara	1994
Ortaöğretim	Esenevler Lisesi		Ankara	1997
Lise	Esenevler Lisesi	Türkçe Matematik	Ankara	2000
Lisans	S.Ü Dilek Sabancı Devlet Konservatuvarı	Türk Sanat Müziği Anasanat Dalı	Konya	2009
Yüksek Lisans				

Becerileri:	
-------------	--

İlgi Alanları:	Ses Eğitimi
----------------	-------------

İş Deneyimi:	2009 yılında Ankara Büyükşehir Belediyesi Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığında koro şefliği yaptı. 2011 yılında ücretli müzik öğretmeni olarak Konya'da Zafer İlköğretim Okulunda görev yaptı. 2012 yılında S.Ü Dilek Sabancı Devlet Konservatuvarında dışardan öğretim görevlisi olarak görev aldı. Halen aynı kurumda görev yapmaktadır.
--------------	--

Aldığı Ödüller:	
-----------------	--

Hakkımda bilgi almak için önerebileceğim şahıslar:	Prof. Dr. Nalan YİĞİT, Doç. Dr. Aynur Elhan NAYİR, Yrd. Doç. Dr. Oğuz Karakaya
--	--

Tel:	0532 780 51 80
Adres	Selçuk Üniversitesi Dilek Sabancı Devlet Konservatuvarı Geleneksel Türk Müziği Bölümü Selçuklu/KONYA